

Wijziging van de Wet inkomstenbelasting 2001 voor het belasten van het werkelijk rendement uit sparen en beleggen (Wet werkelijk rendement box 3)

Memorie van toelichting

Inhoudsopgave

I.	ALGEMEEN	3
1.	Inleiding	3
2.	Achtergrond	3
3.	De voorgestelde aanpassingen	6
3.1	Hoofdpijnen van het voorstel.....	6
3.2	Bepalen van het inkomen op basis van het werkelijke rendement.....	8
3.3	Grondslag en waardering	13
3.4	Vervangen van het heffingvrije vermogen door een heffingsvrij resultaat	15
3.5	Invoering van de mogelijkheid tot verliesverrekening.....	16
3.6	Aanpassing van de tariefstelling.....	17
3.7	Onroerende zaken.....	17
3.8	Startende ondernemingen.....	23
3.9	Verzekeringsproducten	24
3.10	Vorderingen en schulden.....	28
3.11	Verstreking van gegevens over het vermogen	29
4.	Internationale aspecten	30
4.1	Verhouding tot hoger recht	30
4.2	Voorkoming van dubbele belasting	32
4.3	Emigratie.....	33
4.4	Caribisch Nederland (BES-eilanden)	33
5.	Overwogen alternatieven	34
5.1	Vermogenswinstbelasting.....	34
5.2	Belasting op basis van het reële werkelijke rendement.....	35
5.3	Handhaving van het huidige box 3-stelsel met verfijningen.....	36
5.4	Vermogensbelasting	36
6.	Budgettaire effecten	37
7.	Gevolgen voor het bedrijfsleven en burger	39
7.1	Inkomenseffecten	39
7.2	Gedragseffecten	42
7.3	Administratieve lasten en administratieplicht	43
7.4	Beroep op het doenvermogen	47
7.5	Rechtsbescherming	49
8.	Uitvoeringsaspecten.....	49
9.	Doelmatigheid en doeltreffendheid, monitoring en evaluatie	51
10.	Advies en consultatie	52
II.	ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING	59

I. ALGEMEEN

1. Inleiding

Sinds de invoering van de Wet inkomstenbelasting 2001 (Wet IB 2001) heeft de belastingheffing over het inkomen uit sparen en beleggen ('box 3') een forfaitair karakter. Een forfaitaire heffing is voor zowel belastingplichtigen als de Belastingdienst eenvoudig. Het sluit echter niet goed aan op het rechtvaardigheidsbeginsel. Omdat de te betalen belasting niet afhangt van het werkelijke inkomen uit sparen en beleggen, is de belastingdruk voor belastingplichtigen met een laag werkelijk inkomen veel hoger dan voor belastingplichtigen met een hoog werkelijk inkomen. Met dit wetsvoorstel stelt het kabinet voor om een nieuw stelsel voor de belastingheffing in box 3 in te voeren. In het nieuwe stelsel wordt inkomstenbelasting als hoofdregel geheven op basis van het werkelijke rendement uit sparen en beleggen op basis van vermogensaanwas. Hierbij worden de werkelijke inkomsten uit vermogen en de (positieve of negatieve) waardeontwikkeling belast en zijn kosten aftrekbaar. Voor onroerende zaken en aandelen in of winstbewijzen van startende ondernemingen geldt als uitzondering op de hoofdregel een vermogenswinstbelasting. Daardoor wordt waardeontwikkeling voor deze vermogensbestanddelen belast bij realisatie, zoals bij verkoop.

Paragraaf 2 gaat in op de achtergrond van het wetsvoorstel. Paragraaf 3 bevat een beschrijving van de voorgestelde aanpassingen en paragraaf 4 de internationale aspecten. Paragraaf 5 gaat in op overwogen alternatieven. In paragrafen 6 tot en met 8 leest u over de effecten van het wetsvoorstel: budgettair, voor belastingplichtigen en het bedrijfsleven en voor de uitvoering. Tot slot bieden paragraaf 9 en 10 informatie over de toekomstige evaluatie en over het advies dat bij de totstandkoming van het wetsvoorstel is verkregen.

2. Achtergrond

Historie en aanleiding

Veel huishoudens onttelen draagkracht aan hun spaargeld of beleggingen. Ze ontvangen bijvoorbeeld rente of dividend. Ook kunnen ze vermogenswinst maken op de beurs of doordat een tweede woning meer waard wordt. Sinds de invoering van het boxenstelsel in 2001 wordt het rendement uit sparen en beleggen belast in box 3. Deze paragraaf gaat in op de overwegingen die bij invoering van box 3 een rol speelden en de aanleiding om het huidige (forfaitaire) stelsel te vervangen.

De manier waarop het (inkomen uit) vermogen vóór 2001 werd belast kende een aantal problemen. Vóór 2001 werden de feitelijke inkomsten uit vermogen belast in de vorm van bijvoorbeeld rente, dividend en huur, verminderd met kosten en rekening houdend met een dividend- en rentevrijstelling. Omdat vermogenswinsten niet belast werden, was het aantrekkelijk om inkomsten zoals rente en dividend om te zetten in vermogenswinsten. Er kwamen bijvoorbeeld spaarproducten waarbij de rente werd omgezet in waardeinstijging van het vermogensbestanddeel zelf. Omdat vermogenswinsten niet belast werden en betaalde rente wel aftrekbaar was, was het ook aantrekkelijk om te beleggen met geleend geld.

Naast de heffing over inkomsten uit vermogen was er een afzonderlijke vermogensbelasting (in 2000 gold een tarief 0,7 procent en vrijstelling van f 200.000 voor een ongehuwde belastingplichtige en f 250.000 voor een gehuwde belastingplichtige). Om te voorkomen dat belastingplichtigen meer dan 68 procent van het inkomen moesten gebruiken voor de betaling van het gezamenlijke bedrag aan inkomstenbelasting en vermogensbelasting, gold een samenloopregeling die in die situaties zorgde voor een teruggaaf van vermogensbelasting.

Als oplossing voor de problemen in het stelsel van vóór 2001 – met name het feit dat vermogenswinsten onbelast bleven en de constructiegevoeligheid als gevolg daarvan – werd in 2001 box 3 ingevoerd als onderdeel van de Wet IB 2001. In box 3 gold tot en met 2016 een vast

forfaitair rendement van 4 procent waarover de belastingplichtige belasting was verschuldigd. Door de geleidelijk dalende rente kwam het forfaitaire rendement van 4 procent voor belastingplichtigen met (vooral) spaargeld steeds verder af te staan van het werkelijke rendement. Per 2017 is het stelsel van box 3 aangepast met als doel om het forfaitaire rendement beter aan te laten sluiten bij het werkelijke rendement. In de eerste plaats door de percentages van het forfait te berekenen op basis van gemiddelde feitelijk rendementen en in de tweede plaats door afhankelijk van de hoogte van het vermogen een andere onderverdeling van het vermogen in sparen en beleggen te veronderstellen.

De forfaitaire stelsels hebben geleid tot veel maatschappelijke kritiek. Een belangrijk punt van kritiek is dat belastingplichtigen in bepaalde gevallen belasting moeten betalen over een inkomen dat ze in werkelijkheid niet hebben genoten. Hierbij is de spaarrekening een duidelijk voorbeeld, doordat de spaarrente de afgelopen jaren rond nihil schommelde. De tegenhanger hiervan is dat belastingplichtigen die in de praktijk een hoog rendement op hun vermogen hebben behaald, daar relatief weinig belasting over betalen. Dat niet eerder is gekozen voor een stelsel op basis van werkelijk rendement, heeft veel te maken met de uitvoerbaarheid voor de Belastingdienst en de eenvoud van het box 3-belastingstelsel voor belastingplichtigen. Een forfaitair stelsel is immers relatief eenvoudig te begrijpen en uit te voeren. Dat een stelsel bij inwerkingtreding eenvoudig is en als begrijpelijk en rechtvaardig wordt ervaren, wil niet zeggen dat dit altijd zo blijft. Dat ongelijke gevallen in box 3 omwille van de eenvoud gelijk worden behandeld, leidt tot onbegrip. Het sluit niet aan bij het rechtvaardigheidsgevoel.

In het coalitieakkoord van 15 december 2021 is daarom afgesproken om een nieuw box 3-stelsel in te voeren op basis van werkelijk rendement. Een ontwikkeling die hier extra urgentie aan toevoegt, is het arrest van de Hoge Raad (HR) van 24 december 2021.¹ De HR oordeelde dat het box 3-stelsel, zoals dat gold in 2017 en 2018, in strijd is met het eigendomsrecht en discriminatieverbod van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens en de fundamentele vrijheden (EVRM) in de gevallen waarin het werkelijk behaalde rendement lager is dan het forfaitair berekende rendement, mede doordat wordt uitgegaan van een fictieve verdeling van het vermogen in spaartegoeden en andere vermogensbestanddelen.

Omdat invoering van een stelsel op basis van werkelijk rendement een aantal jaren voorbereiding vergt, geldt voor de tussenliggende jaren een door de Overbruggingswet box 3 aangepast forfaitair box 3-stelsel. Met de aanpassingen door de Overbruggingswet box 3 is een belangrijk bezwaar tegen het forfaitaire stelsel weggenomen, door het vermogen onder te verdelen in de categorieën banktegoeden, overige bezittingen en schulden. Voor iedere vermogenscategorie geldt een afzonderlijk forfaitair rendementspercentage. Hiermee sluit de belastingheffing beter aan bij het werkelijk behaalde rendement. Het blijft echter inherent aan een forfaitair stelsel dat het werkelijke rendement van een individuele belastingplichtige afwijkt van het forfaitair bepaalde rendement. Als het forfaitaire rendement hoger is dan het werkelijke rendement zal dit door de belastingplichtige als onrechtvaardig worden ervaren. Door box 3 om te vormen naar een heffing op basis van werkelijk rendement kan dit bezwaar worden weggenomen.

De voorgaande kabinetten hebben verschillende verkenningen uitgevoerd naar de mogelijke vormgeving van een vermogensrendementsheffing die beter aansluit bij het werkelijke rendement. Deze verkenningen hebben onder andere geresulteerd in de voortgangsrapportage 'Heffing box 3 op basis van werkelijk rendement'², het 'Keuzedocument box 3'³ en het PriceWaterhouseCoopers-rapport naar de praktische uitvoerbaarheid van een heffing op basis van werkelijk rendement.⁴ Het kabinet heeft deze verkenningen als basis gebruikt voor de verdere uitwerking van het nieuwe stelsel.

¹ HR 24 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1963.

² Kamerstukken II 2016/17, 34552, nr. 6 (bijlage).

³ Kamerstukken II 2016/17, 34552, nr. 83 (bijlage).

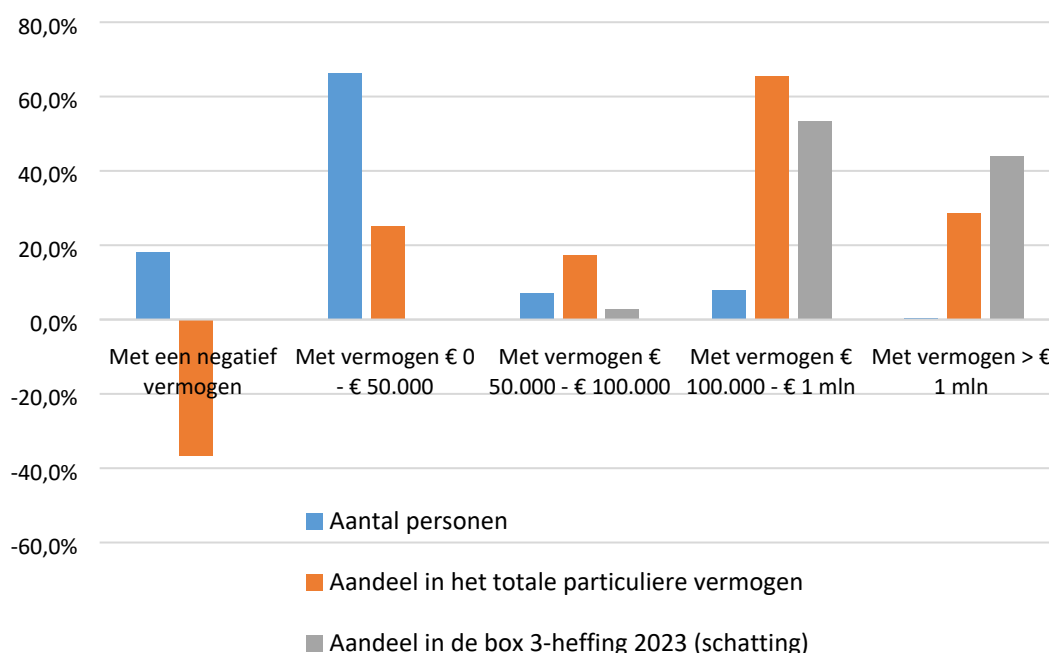
⁴ Kamerstukken II 2020/21, 35572, nr. 92 (bijlage).

Box 3 in cijfers

Alle inwoners van Nederland komen in beginsel in aanmerking voor belastingheffing in box 3. In 2023 betalen naar schatting echter minder dan twee miljoen van hen daadwerkelijk belasting in box 3, omdat de rest een lager box 3-vermogen heeft dan het heffingvrije vermogen van € 57.000. In dit wetsvoorstel zijn ook drempels voorgesteld om het aantal belastingplichtigen in box 3 te beperken. Iedere belastingplichtige kan straks belasting in box 3 gaan betalen als het inkomen (resultaat) uit vermogen voldoende hoog is. Onderstaande cijfers geven inzicht in de omvang van het vermogen in box 3. Huishoudens kunnen ook vermogen hebben in box 1 (bijvoorbeeld de eigen woning of ondernemingsvermogen) of box 2 (ten minste 5% aandelen in een vennootschap). Dat vermogen valt niet in box 3.

De laatste volledige cijfers⁵ komen uit het belastingjaar 2020. Toen werd er in box 3 ongeveer € 4,4 miljard aan belasting geheven.⁶ Volwassen belastingplichtigen⁷ hadden gezamenlijk voor € 700 miljard aan box 3-bezittingen, tegen € 280 miljard box 3-schulden. Onderstaand histogram toont de verdeling van dit vermogen over de verschillende vermogensgroepen. Te zien is dat 85% van de volwassenen (de twee linker groepen) een vermogen in box 3 van minder dan € 50.000 per persoon had. De groep met een box 3-vermogen van meer dan € 1 miljoen per persoon telt ongeveer 0,4% van alle volwassenen, maar bezat in 2020 ongeveer 29% van al het vermogen in box 3. In 2023 zal deze groep naar schatting 44% van de totale box 3-belasting betalen. Het restant wordt bijna volledig betaald door de groep met een vermogen tussen de € 100.000 en € 1 miljoen per persoon (8% van de volwassen Nederlanders).

Figuur 1 – Het box 3-vermogen van volwassen belastingplichtigen

De € 700 miljard aan bezittingen in box 3 bestonden uit € 325 miljard spaargeld, € 180 miljard onroerende zaken, € 140 miljard effecten en € 55 miljard overige bezittingen. Deze overige bezittingen bestaan voor een relatief groot deel uit vorderingen, maar omvatten ook

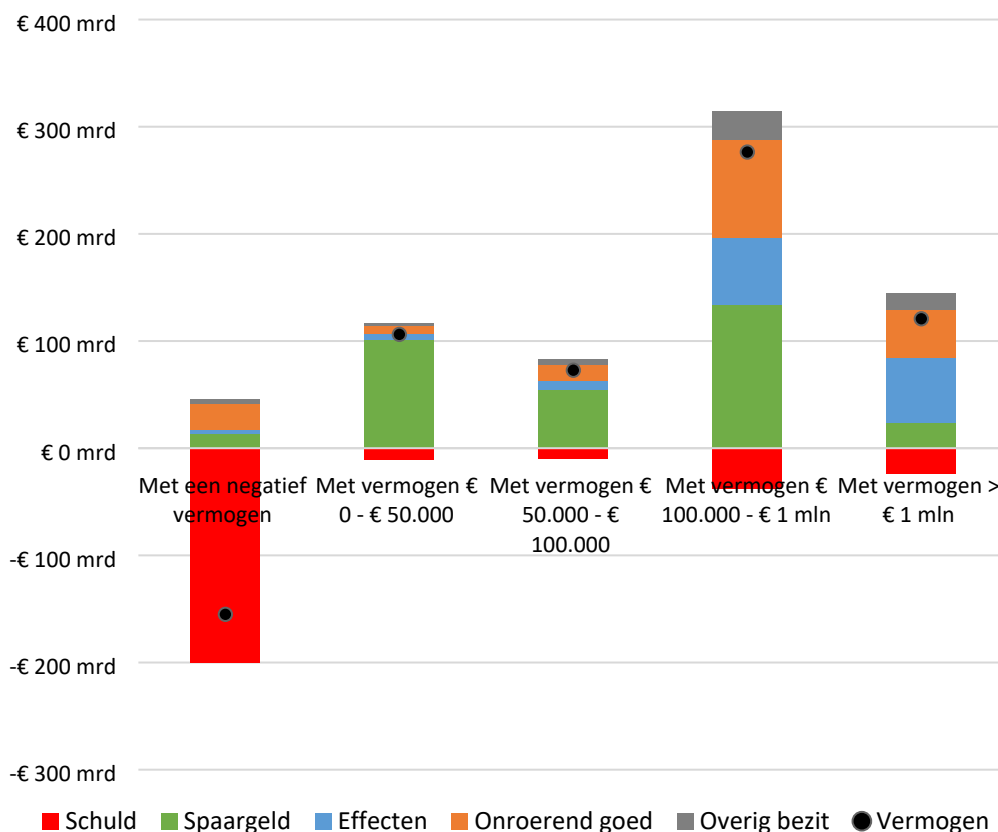
⁵ Deze cijfers zijn gebaseerd op de belastingaangifte van het jaar 2020 en de IPO-steekproef van het Centraal Bureau voor de Statistiek uit 2018.

⁶ De derving als gevolg van het rechtsherstel op grond van de Wet rechtsherstel box 3 is hier buiten beschouwing gelaten.

⁷ Hoewel minderjarigen ook belastingplichtig kunnen zijn voor box 3, zijn alleen de cijfers van volwassen Nederlanders getoond. De vermogensdata van minderjarigen zijn niet compleet.

kapitaalverzekeringen, cryptovaluta, aandelen in reservefondsen van Verenigingen van Eigenaars en andere bezittingen. Uit onderstaand histogram blijkt dat de grote groep met een box 3-vermogen tussen de € 0 en € 50.000 bijna uitsluitend spaargeld bezit. Ook de groep met een vermogen tussen de € 50.000 en € 100.000 bezit veel spaargeld. Bij grotere vermogens nemen de schulden, effecten, onroerende zaken en overige bezittingen in omvang toe. Achttien procent van de volwassen Nederlanders had een negatief box 3-vermogen: meer schulden dan bezittingen. De totale omvang van de schuld bij deze groep was in 2020 groot, vermoedelijk omdat een klein deel van hen een grote schuld bij de eigen vennootschap had opgebouwd.

Figuur 2 – Het totale box 3-vermogen van volwassen belastingplichtigen uitgesplitst

3. De voorgestelde aanpassingen

3.1 Hoofdpijnen van het voorstel

Het kabinet stelt voor om in box 3 inkomstenbelasting te heffen op basis van het werkelijk behaalde rendement van vermogen. De belasting wordt als hoofdregel vormgegeven als een *vermogensaanwasbelasting*. Het stelsel beoogt het totale (werkelijke) rendement van vermogen in de heffing te betrekken. Daarbij wordt jaarlijks belasting geheven over de reguliere voordelen uit vermogen (zoals rente, dividend, huur en pacht minus kosten) en de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeontwikkeling van vermogensbestanddelen in het betreffende jaar (zoals koerswinst of koersverlies over aandelen), minus kosten. Gerealiseerde waardeontwikkelingen doen zich bijvoorbeeld voor bij verkoop. Ongerealiseerde waardeontwikkelingen doen zich voor als het vermogensbestanddeel daadwerkelijk in waarde is gestegen of gedaald, maar deze waardeontwikkeling nog niet te gelde is gemaakt. Voor onroerende zaken en aandelen in startende ondernemingen geldt als uitzondering op de hoofdregel een *vermogenswinstbelasting*. Ook voor deze vermogensbestanddelen wordt het totale werkelijke rendement belast. De waardeontwikkeling wordt in veel gevallen belast als deze is gerealiseerd, bijvoorbeeld bij verkoop van het vermogensbestanddeel.

Met dit stelsel wordt het werkelijke rendement van vermogen belast. De forfaitaire vaststelling van het inkomen uit sparen en beleggen komt te vervallen. Een belasting over het werkelijke inkomen uit vermogen acht het kabinet rechtvaardiger dan het huidige forfaitaire regime omdat het beter aansluit bij de werkelijke draagkracht van een belastingplichtige. Het kabinet heeft verschillende Kamerbrieven gestuurd over de vormgeving van het nieuwe box 3-stelsel.⁸ In deze brieven en in de debatten daarover heeft de keuze centraal gestaan of bij het belasten van het werkelijke rendement sprake moet zijn van een vermogensaanwasbelasting of vermogenswinstbelasting.

In dit voorstel geldt een vermogensaanwasbelasting als hoofdregel. Vermogensaanwas wordt als draagkrachtvermeerderende factor gezien. Door het jaarlijks belasten van vermogensaanwas wordt niet gewacht totdat het voordeel feitelijk wordt gerealiseerd. Van jaar tot jaar wordt geheven op basis van de vermogensaanwas die dat belastingjaar is opgetreden. Een vermogensmutatie kan ook negatief zijn. Met een vermogensaanwasbelasting wordt langdurig uitstel van belastingheffing voorkomen. Ook wordt voorkomen dat belastingplichtigen en ketenpartners zoals banken en verzekeraars langdurig gegevens moeten bijhouden over historische kostprijzen en investeringen. Een nadeel van een vermogensaanwasbelasting is voor belastingplichtigen echter dat belasting wordt geheven over waardeontwikkelingen die zij nog niet liquide hebben gemaakt. Dit nadeel speelt met name een rol bij vermogensbestanddelen die niet eenvoudig liquide te maken zijn. Dit zijn bovendien vaak vermogensbestanddelen waarvoor de gegevens niet worden aangeleverd door ketenpartners, waardoor de vanuit ketenpartners geschetste nadelen ten aanzien van een vermogenswinstbelasting hier een minder grote rol spelen. Daarom wordt een uitzondering voorgesteld voor onroerende zaken en aandelen in startende ondernemingen. Bij deze vermogensbestanddelen wordt de waardeontwikkeling belast als deze gerealiseerd is. Een uitgebreidere uiteenzetting van de voor- en nadelen van een vermogenswinstbelasting ten opzichte van een vermogensaanwasbelasting is opgenomen in hoofdstuk 5.

In het nieuwe stelsel worden alle voordelen die worden verkregen uit de bezittingen en schulden in de heffing betrokken, tenzij specifieke voordelen of kostensoorten expliciet worden uitgezonderd. Dit wordt in paragraaf 3.2 nader toegelicht. Ook het onderdeel kostenaf trek komt in die paragraaf aan bod.

Het uitgangspunt is dat het nieuwe stelsel geldt voor alle vermogensbestanddelen die in het huidige box 3-stelsel vallen. Het geldt dus niet voor vermogen dat in box 1 of box 2 valt. De huidige vrijstellingen blijven in stand, tenzij de overgang naar werkelijk rendement aanleiding geeft om een vrijstelling anders vorm te geven of af te schaffen. Deze gevallen worden toegelicht in paragraaf 3.3. In beginsel blijven dezelfde waarderingsregels als in het huidige stelsel van toepassing. De hoofdregel is, net als nu, dat bezittingen en schulden worden gewaardeerd naar de waarde in het economische verkeer.

De overgang naar een stelsel van belastingheffing op basis van werkelijk rendement leidt ook tot een aantal andere aanpassingen. Zo zal het heffingvrije vermogen worden omgezet in een heffingsvrij resultaat (paragraaf 3.4). Omdat het werkelijke inkomen in een belastingjaar – anders dan bij het huidige forfaitaire inkomen – negatief kan zijn als gevolg van negatieve waardemutaties of kostenaf trek, wordt de mogelijkheid van verliesverrekening (paragraaf 3.5) geïntroduceerd. In paragraaf 3.6 wordt het tarief van het nieuwe stelsel toegelicht.

De behandeling van onroerende zaken wordt toegelicht in paragraaf 3.7. De behandeling van startende ondernemingen wordt toegelicht in paragraaf 3.8. Enkele bijzonderheden met betrekking tot vorderingen, schulden en verzekeringsproducten komen aan bod in paragraaf 3.9 en 3.10. Paragraaf 3.11 gaat in op de levering van gegevens over het vermogen door de Belastingdienst aan andere uitvoeringsorganisaties, zoals de Dienst Toeslagen.

⁸ Kamerstukken II 2021/22, 32 140, nr. 105, Kamerstukken II 2022/23, 32140, nr. 139, Kamerstukken II 2022/23, 32140, nr. 145.

Dit wetsvoorstel bevat de aanpassingen die nodig zijn in de Wet IB 2001 en enkele andere belangrijke aanpassingen in andere wetten. Daarnaast zal er een apart wetgevingstraject zijn voor een aanpassingswet. Met een aanpassingswet worden een groot aantal kleine wijzigingen worden voorgesteld die nodig zijn vanwege het onderhavige wetsvoorstel. Het gaat dan bijvoorbeeld om verwijzingen in andere wetten naar een wetsartikel dat is gewijzigd.

3.2 Bepalen van het inkomen op basis van het werkelijke rendement

Het inkomen uit sparen en beleggen op basis van werkelijk rendement bestaat uit een heffing over alle voordelen behaald met bezittingen en schulden in box 3. Hiermee wordt het totale voordeel behaald met bezittingen en schulden belast. Kosten zijn in beginsel aftrekbaar.

Het voordeel bestaat enerzijds uit reguliere voordelen, zoals rente op spaartegoeden of dividend bij aandelen. Doordat alle voordelen (inclusief de voordelen in natura) tot het werkelijke rendement behoren, kan ook het eigen gebruik van een vermogensbestanddeel, zoals eigen gebruik van onroerend goed, een belastbaar voordeel opleveren. Behalve reguliere voordelen leveren bezittingen ook indirect rendement op in de vorm van waardeontwikkelingen. Het kan gaan om gerealiseerde en om ongerealiseerde waardeontwikkelingen. Een voorbeeld van een gerealiseerde waardemutatie is de winst (of het verlies) bij de verkoop van aandelen tegen een hogere (of lagere) koers dan waarvoor deze aandelen waren gekocht. Een ongerealiseerde waardemutatie doet zich voor als de aandelen in een kalenderjaar een hogere of lagere koers hebben dan bij aanschaf, maar de aandelen nog niet zijn verkocht. Zowel bij realisatie als bij het aanhouden van de aandelen behaalt de belegger rendement.

Vermogensaanwasbelasting

Voor box 3 wordt als hoofdregel een vermogensaanwasbelasting voorgesteld. De vermogensaanwas bestaat uit de reguliere voordelen en uit de (positieve of negatieve) waardemutatie, verminderd met de aftrekbare kosten. De waardemutatie wordt bepaald door de volgende vermogensvergelijking:

- (1) het verschil tussen de waarde in het economische verkeer aan het eind van het kalenderjaar van de bezittingen en schulden en de waarde in het economische verkeer aan het begin van het kalenderjaar van de bezittingen en schulden;
- (2) verminderd met de stortingen; en
- (3) vermeerderd met de onttrekkingen.

Nieuw vermogen dat wordt ingebracht in box 3 en onder de vermogensaanwasbelasting gaat vallen, wordt aangemerkt als een storting. De vermindering met de stortingen zorgt ervoor dat elementen die wel leiden tot een hoger eindvermogen maar niet het resultaat zijn van een vermogensaanwas buiten de vaststelling van het voordeel blijven. Omgekeerd wordt vermogen dat aan de bezittingen en schulden wordt onttrokken weer bij het eindvermogen opgeteld. Stortingen en onttrekkingen worden in aanmerking genomen tegen de waarde in het economische verkeer ten tijde van de storting onderscheidenlijk de onttrekking. Hierdoor worden de waardemutaties belast die zich voordoen na het moment dat vermogen onder het vermogensaanwasregime valt en voor het moment dat het vermogen het vermogensaanwasregime verlaat.

Vermogenswinstbelasting

Onroerende zaken en aandelen in startende ondernemingen zijn uitgezonderd van het vermogensaanwasregime. Hiervoor geldt een vermogenswinstbelasting, waarbij in principe de waardeontwikkeling voor deze vermogensbestanddelen wordt belast bij realisatie, zoals bij verkoop. Het resultaat dat wordt behaald met onroerende zaken of met aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming bestaat uit de reguliere voordelen (zoals ontvangen dividend en andere winstuitkeringen of huur en pacht), verminderd met de aftrekbare kosten, en de vervreemdingsvoordelen. Het vervreemdingsvoordeel wordt bepaald door de koopprijs van de verkoopprijs af te trekken. Dit vervreemdingsvoordeel wordt gecorrigeerd voor de kosten die ten behoeve van een aankoop worden gemaakt, de verbeteringskosten en voor de kosten die worden

gemaakt ten behoeve van de vervreemding. Het bepalen van het inkomen voor zowel de vermogensaanwas- als de vermogenswinstsystematiek wordt geïllustreerd aan de hand van een aantal voorbeelden.

Voorbeeld 1 - aandelen

Belastingplichtige heeft een aandeel in box 3, waarvoor de *vermogensaanwasbelasting* geldt. Het aandeel is aan het begin van jaar 1 € 1.000 waard. Eind jaar 1 is dat aandeel € 1.010 waard en eind jaar 2 is de waarde € 1.020. In jaar 1 en 2 is er dus een waardestijging van € 10. Het ontvangen dividend in jaar 1 is € 20 en in jaar 2 € 25. De belastingplichtige verkoopt het aandeel in jaar 3 voor € 1.150, de waardestijging in jaar 3 bedraagt € 130. Er zijn geen kosten in dit voorbeeld.

Het totale voordeel bedraagt de eindwaarde minus de beginwaarde (€ 1.150 -/- € 1.000, oftewel € 150), plus € 45 dividend is € 195.

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Totaal
Waarde 1 januari	€ 1.000	€ 1.010	€ 1.020	
Aanwasvoordelen	€ 10	€ 10	€ 130	€ 150
Reguliere voordelen	€ 20	€ 25	€ 0	€ 45
Belastbaar voordeel	€ 30	€ 35	€ 130	€ 195

Voorbeeld 2 – onroerende zaak

Belastingplichtige koopt in jaar 1 een onroerende zaak in box 3, waarvoor de *vermogenswinstbelasting* geldt. De onroerende zaak heeft een kostprijs van € 500.000.

De onroerende zaak wordt verhuurd. De ontvangen huur is in jaar 1 € 20.000 en in jaar 2 en 3 € 25.000. De belastingplichtige verkoopt de onroerende zaak in jaar 3 voor € 520.000. Er zijn geen kosten in dit voorbeeld.

Het totale voordeel bestaat uit de belaste vermogenswinst (€ 520.000 -/- € 500.000, oftewel € 20.000), plus € 70.000 aan huur. Het behaalde voordeel is dus € 90.000.

	Jaar 1	Jaar 2	Jaar 3	Totaal
Belaste vermogenswinst	€ 0	€ 0	€ 20.000	€ 20.000
Reguliere voordelen	€ 20.000	€ 25.000	€ 25.000	€ 70.000
Belastbaar voordeel	€ 20.000	€ 25.000	€ 45.000	€ 90.000

Voorbeeld 3 - bankrekening

Belastingplichtige heeft op 1 januari 2027 € 20.000 op zijn bankrekening staan. Gedurende het jaar ontvangt hij € 45.000 aan salaris. Dit zijn stortingen in zijn box 3-vermogen. Daarnaast doet hij voor € 40.000 aan privé-uitgaven. Dit zijn onttrekkingen aan zijn box 3-vermogen. Ook ontvangt hij € 400 rente. Eind 2027 staat er € 25.400 op zijn bankrekening.

Er zijn geen aftrekbare kosten. De belastingplichtige heeft geen ander box 3-vermogen.

Het jaarvoordeel bestaat uit de € 400 aan ontvangen rente. De berekening van het jaarvoordeel is in onderstaande vermogensvergelijking weergegeven.

Eindvermogen 2027	€ 25.400
Beginvermogen 2027	€ 20.000
Vermogensmutatie	€ 5.400
Af: Stortingen	€ 45.000
Bij: Onttrekkingen	€ 40.000
Jaarvoordeel	€ 400

Dit is de theoretische benadering op basis van een vermogensvergelijking. Bij bankrekeningen en spaarrekeningen in euro's waarvan de belastingplichtige zelf de volle eigendom heeft, zal het voordeel ter zake van die bank- of spaarrekening alleen uit de rente bestaan. In de praktijk zal het

daardoor in de regel niet nodig zal zijn om alle stortingen en onttrekkingen van een bankrekening bij te houden. Beoogd wordt dat ketenpartners de benodigde gegevens zo veel mogelijk renseigneren aan de Belastingdienst voor de vooraf ingevulde aangifte.

Zakelijkheidsbeginsel

In gelieerde verhoudingen (bijvoorbeeld tussen ouder en kind of tussen de belastingplichtige met de eigen vennootschap) kunnen transacties worden gesloten met voorwaarden die afwijken van tussen derden gesloten vergelijkbare transacties. Dit biedt de mogelijkheid om verliezen te creëren die bij zakelijke, vergelijkbare transacties niet zouden optreden. Zo zou de heffing in box 3 kunnen worden vermeden. De zakelijkheidstoets zoals gehanteerd binnen box 1 en box 2 geldt ook voor het inkomen uit sparen en beleggen. Voor de bepaling van het inkomen moet zakelijk gehandeld worden.

Toepassing van het zakelijkheidsbeginsel gaat constructies met onzakelijke vergoedingen in de verhouding tot box 1 en box 2 tegen en brengt daarnaast meer evenwicht tussen de winst- en de box 3-sfeer. De ondernemer of de vennootschap dient immers op basis van het totaalwinstbeginsel eveneens zakelijk te handelen. Als binnen box 3 geen zakelijkheidstoets zou gelden, zou juist sprake zijn van een mismatch in de heffing. Toepassing van het zakelijkheidsbeginsel in box 3 brengt bijvoorbeeld meer evenwicht tussen aftrek van rente in box 3 en het zakelijke bedrag dat bij de vennootschap in aanmerking genomen wordt. Ook buiten de relatie met box 1 of box 2 kunnen prijzen verzakelijkt worden. Bijvoorbeeld in het geval van verkoop van aandelen door een ouder aan zijn of haar kind tegen een lager bedrag dan de waarde in het economische verkeer. Dergelijke transacties vormen een onttrekking. Door het verschil tussen de waarde in het economische verkeer en de te lage verkoopprijs als onttrekking aan te merken wordt het inkomen op zakelijke wijze bepaald.

Voorbeeld 4 - zakelijkheidsbeginsel

Piet heeft op 1 januari van jaar 1 aandelen met een waarde van € 95. Op 1 mei verkoopt Piet de aandelen met een werkelijke waarde van op dat moment € 100 voor een bedrag van € 1 aan zijn dochter Emma. Eind jaar 1 zijn de aandelen € 105 waard. Op 1 februari van jaar 2 keldert de koers en verkoopt Emma de aandelen voor € 80.

Voor Piet houdt deze transactie een onttrekking in van € 100 (€ 99 vanwege de bevoordeling en € 1 resultaat vanwege de verkoop). Voor Emma betekent dit een storting in haar belast vermogen van € 100 (€ 99 vanwege de bevoordeling en € 1 omdat ze dat heeft betaald voor de koop).

De uitkomst van Piet en Emma gecombineerd komt overeen met de totale waardemutatie, het verschil tussen 95 en 80, namelijk een waardedaling van € 15.

Eindvermogen Piet jaar 1	€ 0
Beginvermogen Piet jaar 1	€ 95
Mutatie	-/- € 95
Af: Stortingen	€ 0
Bij: Onttrekkingen	€ 100
Jaarvoordeel	€ 5

Eindvermogen Emma jaar 1	€ 105
Beginvermogen Emma jaar 1	€ 0
Mutatie	€ 105
Af: Stortingen	€ 100
Bij: Onttrekkingen	€ 0
Jaarvoordeel	€ 5

Eindvermogen Emma jaar 2	€ 0
Beginvermogen Emma jaar 2	€ 105
Mutatie	-/- € 105
Af: Stortingen	€ 0
Bij: Onttrekkingen	€ 80
Jaarvoordeel	-/- € 25

Beschikbaarheid voor gebruik

Doordat alle voordelen (inclusief de voordelen in natura) tot het werkelijke rendement behoren, wordt de waarde van eigen gebruik van bezittingen tot het inkomen uit vermogen gerekend. Economisch gezien leidt het eigen gebruik door de belastingplichtigen van een box 3-bezitting tot een voordeel. Deze situatie zal zich voordoen bij het gebruik van fysieke goederen, zoals onroerende zaken. Het genot uit het (kunnen) gebruiken van de bezitting, zoals woongenot van een (tweede) woning, kan worden gewaardeerd. In de winstsfeer leidt bijvoorbeeld het in privé gebruiken van een woning die tot het ondernemingsvermogen is gerekend tot een winstbijtelling op basis van een percentage van de WOZ-waarde. Overeenkomstig leidt ook de beschikbaarheid voor gebruik (verhuur of niet-verhuur) van een onroerende zaak die tot het box 3-vermogen behoort tot een belastbaar voordeel in de vorm van de economische huurwaarde van die onroerende zaak. Voor onroerende zaken zal de economische huurwaarde voor de beschikbaarheid voor gebruik, op vergelijkbare wijze als in de winstsfeer, op basis van een vastgoedbijtelling in de belastinggrondslag worden betrokken.

Overigens blijven roerende zaken voor eigen gebruik, zoals auto's, caravans en boten, net als in het huidige box 3-stelsel buiten de belastingheffing. Een uitzondering geldt voor roerende zaken die hoofdzakelijk ter belegging worden aangehouden, wat bijvoorbeeld bij een kunstcollectie het geval kan zijn. Aangezien deze roerende zaken hoofdzakelijk ter belegging worden aangehouden wordt in dat geval het eigen gebruik niet belast, maar vindt belastingheffing op reguliere wijze – via de vermogensaanwassystematiek – in box 3 plaats.

Toerekening van inkomen

Uitgangspunt is dat elke belastingplichtige zijn eigen inkomen uit zijn vermogen aangeeft. De eigendom van het vermogen is daarbij richtinggevend. Voor vermogen dat tot een (beperkte) gemeenschap van goederen behoort, gaat het om de gerechtigdheid daarin. Voor fiscale partners wordt het inkomen van beide partners samen bepaald en geldt vrije toerekening van het gezamenlijke inkomen in box 3.

Genietingstijdstip reguliere voordelen

Reguliere voordelen worden als hoofdregel belast op het moment dat de belastingplichtige er de beschikkingsmacht over krijgt. Meestal is dat op het moment dat de voordelen worden ontvangen. Daarnaast is dit het geval wanneer de reguliere voordelen worden verrekend, ter beschikking gesteld, rentedragend zijn geworden of vorderbaar en inbaar zijn geworden. Dit sluit aan bij het genietingstijdstip dat gold onder de Wet IB 1964 en bij het momenteel geldende genietingstijdstip voor loon, reguliere voordelen uit aanmerkelijk belang en persoonsgebonden aftrek. Reguliere voordelen die betrekking hebben op een tijdvak van langer dan een jaar of op een tijdvak dat later dan zes maanden na afloop van het kalenderjaar eindigt, worden toegerekend aan het kalenderjaar waarop zij betrekking hebben. Door voor langere periodes het vorderingenstelsel te hanteren, wordt voorkomen dat belastingplichtigen hun inkomsten langdurig naar de toekomst kunnen verschuiven.

Voorbeeld 5 – genietingstijdstip

X ontvangt op 15 januari 2028 € 100 dividend op zijn aandelen in box 3. Het dividend heeft betrekking op het kalenderjaar 2027. Omdat X het dividend in 2028 ontvangt, is het in 2028 belast. Dit onder de veronderstelling dat het dividend niet in 2027 is gedeclareerd en daarmee niet in 2027 opeisbaar is geworden.

Aftrekbare kosten

Naast opbrengsten zijn er kosten verbonden aan inkomen uit bezittingen en schulden, zoals onderhoudskosten of beheerkosten. Bij een op draagkracht gebaseerde heffing over het inkomen is het passend dat de kosten die gemaakt worden om dat inkomen te genieten afgetrokken kunnen worden. De kosten maken onderdeel uit van het inkomen.

De kostenaftrek is bekend uit het verleden onder de Wet IB 1964 en geldt ook in de winstsfeer. De ervaring leert dat kostenaftrek geregeld tot discussies en rechtszaken leidt en dit zal nog meer spelen als er geen enkele wettelijke inperking is voor kosten met een consumptief element. Met het oog op de uitvoerbaarheid van het nieuwe stelsel en om uitholling van de belastingopbrengst te voorkomen, is het wenselijk om deze discussies zo veel mogelijk te voorkomen. Door een vorm van regulering waarbij gedefinieerd wordt welke kosten wel en welke kosten niet aftrekbaar zijn, is het stelsel voor de burger duidelijker en voor de Belastingdienst beter uitvoerbaar.

Het uitgangspunt is dat uitsluitend kosten die verband houden met de inning, het behoud en de verwerving van de reguliere voordelen, in aftrek mogen komen. Dit zijn bijvoorbeeld onderhoudskosten of beheerkosten. De verbeteringskosten en de kosten die worden gemaakt ter verkrijging van een bezitting, bijvoorbeeld transactiekosten voor het aankopen en verkopen van beleggingen, worden in het vermogensaanwasregime anders behandeld dan in het vermogenswinstregime. Bij de vermogensaanwasbelasting zijn deze kosten als storting aftrekbaar. Bij de vermogenswinstbelasting wordt de verkrijgingsprijs met deze kosten verhoogd, waardoor de kosten op het moment van verkoop bij het bepalen van het vervreemdingsvoordeel worden afgetrokken van de verkoopprijs. De kosten van betaalde rente voor schulden die in box 3 vallen, worden gezien als negatief inkomen in het vermogensaanwasregime.

Uitgaven met een gemengd karakter vallen niet onder kosten die verband houden met de inning, het behoud en de verwerving van de reguliere voordelen. Met een gemengd karakter wordt hierbij bedoeld: kosten die niet uitsluitend betrekking hebben op de reguliere voordelen, maar waarin ook een persoonlijke component in zit besloten. Hierbij kan gedacht worden aan een krantenabonnement waarmee men ook op de hoogte kan blijven van koersontwikkelingen of kosten voor een bestelbusje dat voor een beleggingspand maar ook voor persoonlijke doeleinden kan worden gebruikt. Kosten worden dus niet gesplitst in een aftrekbaar deel dat betrekking heeft op box 3 en een niet-aftrekbaar deel dat ziet op persoonlijke doeleinden.

Omdat de vraag wanneer kosten uitsluitend betrekking hebben op reguliere voordelen gevoelig voor discussie kan zijn, is het voorstel om wettelijk enkele kosten aan te wijzen die in ieder geval niet aftrekbaar zijn. Deze bepaling van niet-aftrekbare kosten is in belangrijke mate gebaseerd op bestaande beperkingen voor kostenaftrek in box 1. Op deze lijst staan onder andere kosten voor voedsel, drank, congressen, telefoonabonnementen en literatuur.

Ook kosten waarvan het niet wenselijk wordt geacht dat deze in aftrek kunnen komen op het resultaat, worden uitgesloten. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan kosten die verband houden met geldboeten, misdrijven, dwangsommen of dividend- en kansspelbelasting. Voor de vormgeving van deze uitsluiting wordt ook aansluiting gezocht bij de bestaande aftrekbeperkingen in box 1. Tot slot zijn er aftrekbeperkingen opgenomen die dienen ter voorkoming van potentieel misbruik. Hierbij kan gedacht worden aan het uitsluiten van kosten die samenhangen met arbeid van de partner van de belastingplichtige of kosten die samenhangen met bepaalde vrijgestelde niet-opeisbare geldvorderingen.

Met de vormgeving van de kostenaftrekbeperking en de beperkingen hierop is gepoogd een balans te vinden tussen enerzijds de aansluiting op het werkelijke rendement en anderzijds de praktische uitvoerbaarheid voor burgers en de Belastingdienst.

3.3 Grondslag en waardering

Het uitgangspunt bij de overgang naar een stelsel op basis van werkelijk rendement is dat de grondslag voor wat betreft bezittingen en schulden niet wijzigt. De huidige afbakening blijft bestaan en de huidige vrijstellingen worden gehandhaafd, tenzij de overgang naar een stelsel op basis van werkelijk rendement aanleiding geeft om een vrijstelling anders vorm te geven of af te schaffen. In deze paragraaf worden enkele bijzonderheden als gevolg van de overgang naar het nieuwe stelsel toegelicht.

Vrijstelling groen sparen en groen beleggen

Momenteel worden in box 3 groen sparen en groen beleggen gestimuleerd door middel van een box 3-vrijstelling van € 71.251 (2024) per persoon (voor fiscale partners wordt dit bedrag verdubbeld) en een heffingskorting van 0,7% (2024) van het bedrag dat is vrijgesteld. Het gaat om sparen en beleggen door particulieren in aangewezen groenfonds(en) die duurzame innovatieve projecten financieren (regeling groenprojecten). De fiscale stimulans is een tegemoetkoming voor het lagere rendement op die groenprojecten.

De huidige vrijstelling voor groene beleggingen en spaartegoeden in box 3 wordt voor ongeveer twee derde toegepast op spaartegoeden en voor een derde op beleggingen. De verwachting is dat in het nieuwe stelsel de belasting op spaargeld relatief laag zal zijn vanwege de relatief lage spaarrentes. Daarmee neemt het fiscale belang van de vrijstelling af. De Nederlandse Vereniging van Banken (NVB) heeft zorgen geuit over de onzekerheid voor de bestendigheid van financiering van groenprojecten door het minder aantrekkelijk worden van de regeling groen sparen voor spaargeld. Daardoor wordt het lastiger voor groenbanken en groenfonds(en) om nieuwe middelen aan te trekken om groene projecten te financieren.

In verband hiermee wordt in het nieuwe stelsel voorgesteld om de vrijstelling voor groen sparen en beleggen af te schaffen en in plaats daarvan de heffingskorting voor groene beleggingen en spaartegoeden te verhogen. Daarmee wordt de stimulans onafhankelijk van het behaalde rendement met de groene spaar- en beleggingsproducten en blijft het aantrekken van financiering voor groene projecten naar verwachting voldoende aantrekkelijk.

Genotsrechten

Het genotsrecht is het recht op genot van een zaak of vermogensrecht, het recht om gebruik te maken van iets. Een veel voorkomend genotsrecht is het vruchtgebruik: het recht om goederen te gebruiken die van een ander zijn en daarvan de 'vruchten' te genieten (bijvoorbeeld toekomstige rente of dividend). Andere voorbeelden van genotsrechten zijn: het recht van erfpacht (het recht om gebruik te maken van een stuk grond) en het recht van opstal (met een opstalrecht kun je bijvoorbeeld eigenaar zijn van een woning op andermans grond). Na het vestigen van het genotsrecht blijft bij de juridische eigenaar een zogenoemd "bloot eigendom" over.

Periodieke vergoedingen voor een genotsrecht, zoals de jaarlijkse canon bij erfpacht, worden belast als directe inkomsten bij de blote eigenaar en zijn voor de genotsgerechtigde aftrekbaar als kosten. Een eenmalige vergoeding op het moment van vestiging van het genotsrecht tegen een zakelijke prijs is daarentegen voor de verkoper van het genotsrecht een vermogensmutatie waarbij het totale vermogen gelijk blijft. De verkoopprijs van het genotsrecht is dan immers gelijk aan de totale waardedaling van het goed waarop het genotsrecht rust. Ieder jaar wordt de resterende periode waarin het genotsrecht op het eigendom is gevestigd korter. Daardoor stijgt de waarde van het blote eigendom en daalt de waarde van het genotsrecht (tijds-)evenredig. De blote eigenaar heeft daarmee ieder jaar een tussentijds resultaat vanwege de toename van de waarde van het blote eigendom tegenover de vermindering van de waarde van het resterende genotsrecht. Daar staat tegenover dat de genotsgerechtigde ieder jaar de waardedaling van het genotsrecht naar evenredigheid kan aftrekken.

Voorbeeld 6 - Vruchtgebruik aandelen voor een periode van vijf jaar

Eef koopt in 2027 een aandeel voor € 100.000 en vestigt daarop voor een periode van vijf jaren een vruchtgebruik ten behoeve van Joep tegen een (zakelijke koopsom) van € 10.000. In de jaren 2027 t/m 2031 heeft het aandeel in totaal € 14.000 dividend uitgekeerd en is de intrinsieke waarde per saldo met € 9.000 gestegen. De waarde van het vruchtgebruik wordt in 5 jaar lineair afgebouwd (20% per jaar; ter waarde van € 10.000 / 5 = € 2.000).

Verloop blote eigendom en vruchtgebruik

Datum	1-1-2027	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	31-12-2030	31-12-2031
Waarde volle eigendom	100.000	105.000	108.000	109.000	104.000	109.000
Waarde blote eigendom	90.000	97.000	102.000	105.000	102.000	109.000
Waarde vruchtgebruik	10.000	8.000	6.000	4.000	2.000	0
Afbraak vruchtgebruik	100%	80%	60%	40%	20%	0%

Het jaarresultaat voor bloot eigenaar Eef

Jaar	2027	2028	2029	2030	2031	Totaal
Waardemutatie aandeel	5.000	3.000	1.000	-5.000	5.000	9.000
Afbraak vruchtgebruik	2.000	2.000	2.000	2.000	2.000	10.000
Totaal jaarinkomen	7.000	5.000	3.000	-3.000	7.000	19.000

Het jaarresultaat voor vruchtgebruiker Joep

Jaar	2027	2028	2029	2030	2031	Totaal
Dividend	2.000	2.000	3.000	3.000	4.000	14.000
Afbraak vruchtgebruik	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	-10.000
Totaal jaarinkomen	0	0	1.000	1.000	2.000	4.000

Voor de aankoop van een bloot eigendom als het gaat om onroerende zaken of om aandelen in en winstbewijzen van een startende onderneming wordt een uitzondering gemaakt op de hiervoor beschreven systematiek. Voor deze bezittingen wordt in box 3 een vermogenswinstregime voorgesteld waarbij de waardeontwikkeling voor deze vermogensbestanddelen wordt belast bij realisatie, onder andere omdat deze bezittingen niet liquide zijn. Bij de volle eigenaar die een genotsrecht verkoopt, zal liquiditeit geen probleem zijn, omdat deze eigenaar een vergoeding kan vragen voor de vestiging van het genotsrecht. Dit is anders bij de aankoop van een bloot eigendom. Daarom geldt voor de bezittingen die onder het vermogenswinstregime vallen dat bij de verwerving van een bloot eigendom de waardestijging die het gevolg is van het aflopen van het genotsrecht pas wordt belast bij vervreemding of bij einde belastingplicht.

Voorbeeld 7 - Koop van blote eigendom onroerend goed met een vruchtgebruik voor een periode van vijf jaar

Eef koopt op 1 januari 2027 de blote eigendom van een loods voor € 90.000. Op dat moment is op die loods een vruchtgebruik gevestigd voor een periode van vijf jaren ten behoeve van Joep. De waarde van de volle eigendom van de loods is € 100.000, maar de koopsom die Eef moet betalen is € 10.000 lager vanwege het waardedrukkende effect van het vruchtgebruik dat door de vorige eigenaar op de loods is gevestigd. In de jaren 2027 t/m 2031 verhuurt Joep de loods aan derden voor totaal € 14.000. De waarde van het vruchtgebruik wordt in 5 jaar lineair afgebouwd (20% per jaar; ter waarde van € 10.000 / 5 = € 2.000). Eef verhuurt zelf – na einde van het vruchtgebruik – de loods in 2032 voor € 5.000. Uiteindelijk verkoopt Eef de loods op 31-12-2032 voor € 115.000.

Verloop blote eigendom en vruchtgebruik

Datum	1-1-2027	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029	31-12-2030	31-12-2031	31-12-2032
Waarde volle eigendom	100.000	105.000	108.000	109.000	104.000	109.000	115.000
Waarde blote eigendom	90.000	97.000	102.000	105.000	102.000	109.000	
Waarde vruchtgebruik	10.000	8.000	6.000	4.000	2.000	0	
Afpraak vruchtgebruik	100%	80%	60%	40%	20%	0%	0%

Het jaarresultaat voor bloot eigenaar Eef

Jaar	2027	2028	2029	2030	2031	2032	Totaal
Verkoopprijs	0	0	0	0	0	115.000	115.000
Aanschafprijs	-90.000	0	0	0	0	-90.000	-90.000
Huur	0	0	0	0	0	5.000	5.000
Totaalinkomen	0	0	0	0	0	30.000	30.000

Het jaarresultaat voor vruchtgebruiker Joep

Jaar	2027	2028	2029	2030	2031	2032	Totaal
Huur	2.000	2.000	3.000	3.000	4.000		14.000
Afpraak vruchtgebruik	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000	-2.000		-10.000
Totaal jaarinkomen	0	0	1.000	1.000	2.000	0	4.000

Erfrecht

Genotsrechten ten behoeve van de echtgenoot van een overleden ouder van de belastingplichtige die ontstaan op basis van het wettelijk erfrecht of op grond van een testament worden in het huidige box 3-stelsel niet in aanmerking genomen. De blote eigenaar (het kind) geeft niets aan en de vruchtgebruiker (vaak de overgebleven ouder) geeft de volle waarde van de bezitting aan. Het doel hiervan is om degene die in economische zin kan beschikken over het vermogen in de heffing te betrekken. Het betreffende artikel is ongewijzigd overgenomen in het wetsvoorstel.

Schuldendrempel

In het oude box 3-stelsel gold een drempel voor schulden. Hiermee werd voorkomen dat belastingplichtigen kleine openstaande rekeningen zouden moeten opgeven in box 3. In het voorstel is deze drempel niet meer nodig. Vaak zijn deze rekeningen niet rentedragend en dus niet van belang voor de heffing. En als ze wel rentedragend zijn, past het bij het stelsel op basis van werkelijk rendement om deze rente volledig in de heffing te betrekken.

3.4 Vervangen van het heffingvrije vermogen door een heffingsvrij resultaat

In het huidige box 3-stelsel is er een heffingvrij vermogen. Bij een stelsel op basis van werkelijk rendement past een heffingsvrij resultaat beter. Bij een heffingsvrij resultaat betalen belastingplichtigen met hetzelfde werkelijke rendement in een jaar evenveel belasting. Bij een heffingvrij vermogen is dat niet het geval. Het is immers mogelijk dat iemand met een relatief laag

vermogen, toch een hoog rendement behaalt. Een heffingsvrij resultaat sluit daardoor beter aan bij de systematiek en bij het draagkrachtbeginsel.

Het voorstel is om het heffingsvrije resultaat op € 1.250 te bepalen.

Met een heffingsvrij resultaat wordt bereikt dat belastingplichtigen met een inkomen uit vermogen niet vanaf de eerste euro aan rendement in de belastingheffing worden betrokken. Belastingplichtigen met zowel een vermogen onder de huurtoeslaggrens en een inkomen lager dan het heffingsvrije resultaat hoeven daardoor geen aangifte te doen voor box 3. De meeste belastingplichtigen met een klein vermogen, dat onder het huidige heffingsvrije vermogen blijft (€ 57.000 in 2024), zullen naar alle waarschijnlijkheid daarmee ook onder het heffingsvrije resultaat blijven. Belastingplichtigen met een vermogen boven de huurtoeslaggrens moeten aangifte doen, ook als hun inkomen lager is dan het heffingsvrije resultaat (zie paragraaf 3.11). Het heffingsvrije resultaat draagt bij aan een doelmatige belastingheffing omdat bij lage inkomens uit vermogen geen belasting geheven wordt. Een nadeel van het heffingsvrije resultaat is dat belastingplichtigen met fluctuerend inkomen gezien over meerdere jaren meer belasting betalen dan belastingplichtigen met een even hoog stabiel inkomen. In een verliesjaar heeft de belastingplichtige immers geen voordeel van het heffingsvrije resultaat.

3.5 Invoering van de mogelijkheid tot verliesverrekening

In een stelsel op basis van werkelijk rendement is het mogelijk dat belastingplichtigen een verlies aangeven in box 3. Dat kan bijvoorbeeld bij koersdalingen op de aandelenbeurs, een gerealiseerde waardedaling van onroerende zaken en bij hoge eenmalige of periodieke kosten, maar ook bij situaties waarin er een laag of geen box 3 inkomen is terwijl er wel rentekosten voor schulden worden gemaakt. De verschuldigde belasting in een kalenderjaar kan echter niet lager dan nihil worden. Het kabinet stelt voor om in het nieuwe stelsel verliesverrekening mogelijk te maken. Daarbij kunnen verliezen in box 3 worden verrekend met toekomstige inkomsten in box 3 ('carry-forward'). Hiermee wordt beter recht gedaan aan het draagkrachtbeginsel, worden grote schommelingen in box 3-inkomen enigszins gemitigeerd en is het genietingsmoment van het inkomen minder van belang voor de belastingdruk. Bovendien hoort de mogelijkheid tot verliesverrekening in een stelsel waarin het totale voordeel uit vermogen belast wordt.

Wanneer een belastingplichtige bijvoorbeeld in jaar 1 een verlies heeft in box 3 van € 2.000 en in jaar 2 een rendement van € 2.000, zou zonder verliesverrekening in jaar 1 geen belasting worden geheven en in jaar 2 over € 2.000 belasting worden geheven. Bezien over beide jaren wordt geen recht gedaan aan het draagkrachtbeginsel, omdat per saldo over deze twee jaren geen rendement is behaald.

Verliesverrekening is extra belangrijk omdat is gekozen voor het als hoofdregel belasten van waardemutaties op basis van een vermogensaanwasbelasting. Daarbij is immers belasting verschuldigd over waardeinstijgingen, waarvan niet zeker is of deze uiteindelijk ook gerealiseerd worden. In latere belastingjaren kan de waardeinstijging tenietgedaan worden. Door een ruime verliesverrekening toe te staan wordt in de meeste gevallen voorkomen dat bezien over meerdere jaren waardeinstijgingen worden belast die uiteindelijk niet gerealiseerd worden.

Rekening houdend met de systematiek van de inkomstenbelasting, waarin het inkomen wordt verdeeld over de verschillende boxen, ligt het voor de hand om de verliesverrekening zo vorm te geven dat verliezen uitsluitend kunnen worden verrekend met de box 3-inkomsten uit volgende jaren ('carry-forward'). Dit wordt wel het gesloten boxenstelsel genoemd. Een verlies in box 3 kan dus niet verrekend worden met inkomsten uit box 1 of box 2, net als verlies in box 1 en box 2 in de regel ook niet verrekend kan worden met inkomen in andere boxen. In box 1 is verliesverrekening mogelijk met inkomsten uit de drie voorgaande kalenderjaren en de negen volgende kalenderjaren, in box 2 met inkomsten uit het voorgaande kalenderjaar en de zes

volgende kalenderjaren.⁹ Voor box 3 is het voorstel om verliesverrekening zonder beperking alleen met volgende kalenderjaren mogelijk te maken. Het kabinet vindt een dergelijke ruime verliesverrekening passend bij een belasting waarbij ook waardemutaties die nog niet gerealiseerd zijn in de heffing worden betrokken. Verliesverrekening is voor het eerst mogelijk in het jaar na invoering van het nieuwe stelsel. Het blijft ook bij deze ruime verliesverrekeningsmogelijkheden een mogelijkheid dat sommige belastingplichtigen niet alle verliezen hebben verrekend op het moment dat hun belastingplicht eindigt (bij migratie of overlijden). Dit is een nadeel dat ook geldt in box 1 en box 2.

Verliesverrekeningsdrempel

Om doelmatigheidsredenen is het wenselijk om een drempel voor verliesverrekening op te nemen. Met een drempel kan worden voorkomen dat veel belastingplichtigen aangifte voor box 3 kunnen doen om een klein bedrag aan verliesverrekening veilig te stellen. Bijvoorbeeld belastingplichtigen met een klein verlies door de rente op een kleine schuld of door een kleine aandelenportefeuille die in waarde daalt.

Door de verliesverrekeningsdrempel vervalt het belang van het doen van aangifte. De drempel voor het vaststellen van een verlies bedraagt € 500. Zie paragraaf 6 over budgettaire effecten voor enkele illustratieve varianten. Belastingplichtigen met een vermogen boven de huurtoeslaggrens moeten wel aangifte doen, ook als ze een verlies hebben dat kleiner is dan de verliesverrekeningsdrempel. Dit heeft te maken met het verstrekken van gegevens over het vermogen aan bijvoorbeeld de Dienst Toeslagen (zie paragraaf 3.11).

Het nadeel van een verliesverrekeningsdrempel is dat belastingplichtigen met fluctuerend inkomen normaliter meer belasting betalen dan belastingplichtigen met een even hoog stabiel inkomen. In een verliesjaar heeft de belastingplichtige immers nadeel van een verliesverrekeningsdrempel. De verliesverrekeningsdrempel beperkt echter het aantal burgers dat belastingplichtig wordt in box 3, terwijl de negatieve effecten beperkt blijven wanneer de drempel relatief laag is.

Het heffingsvrije resultaat is altijd hoger dan de verliesverrekeningsdrempel. Hierdoor is in de regel alleen belasting verschuldigd als het inkomen over meerdere jaren gezien positief is. Tegenover het nadeel voor belastingplichtigen van de verliesverrekeningsdrempel in een verliesjaar staat immers het voordeel van een heffingsvrij resultaat wanneer een positief rendement wordt behaald.

3.6 Aanpassing van de tariefstelling

Voor het belaste inkomen in box 3 wordt een vlak belastingtarief van 36% voorgesteld. Zie paragraaf 6 over budgettaire effecten voor enkele illustratieve varianten.

3.7 Onroerende zaken

In box 3 zijn ook onroerende zaken belast. Het kan bijvoorbeeld gaan om een vakantiehuis, beleggingspanden of een weiland. Onder het stelsel in box 3 vallen nadrukkelijk geen onroerende zaken die tot het ondernemingsvermogen in box 1 of tot het vermogen in box 2 behoren, en ook niet de eigen woning, het hoofdverblijf, die tot box 1 behoort. Voor alle onroerende zaken in box 3 is een vermogenswinstbelasting voorgesteld. Daar vallen ook gebruiksrechten en zekerheidsrechten onder die direct of indirect betrekking hebben op onroerende zaken. De gebruiksrechten zijn vruchtgebruik, erfdiensbaarheid, erfpacht, opstal, recht van gebruik en recht van bewoning. De zekerheidsrechten zijn pand en hypotheek.

⁹ Een verlies in de vennootschap kan sinds 1 januari 2022 worden verrekend met het voorgaande kalenderjaar en onbeperkt met toekomstige belastingjaren.

Het rendement uit onroerende zaken in box 3 bestaat uit direct rendement én indirect rendement. Direct rendement is het voordeel dat iemand gedurende de bezitsperiode van een onroerende zaak in box 3 in het kalenderjaar geniet, zoals huurinkomsten. Het directe rendement is jaarlijks belast. Er geldt een kostenaf trek voor onderhoudskosten en andere periodieke kosten. Indirect rendement is de waardeontwikkeling van de onroerende zaak gedurende de bezitsperiode bij de belastingplichtige. Deze vermogenswinst wordt belast bij vervreemding van de onroerende zaak of een deel van die onroerende zaak. Verbeteringskosten worden verrekend met de vermogenswinst. Van vervreemding is bijvoorbeeld sprake bij verkoop en in andere situaties waardoor de onroerende zaak de vermogenswinstbelasting bij de belastingplichtige verlaat, of als de belastingplichtige emigreert, ongeacht of op dat moment sprake is van realisatie van de vermogensaanwas van de onroerende zaak.

Als onroerende zaken onder de vermogensaanwasbelasting belast zouden zijn, dan zou dit bij een grote, ongerealiseerde waarde stijging bij belastingplichtigen kunnen leiden tot liquiditeitsproblemen. Deze belastingplichtigen zouden dan hun onroerende zaak moeten verkopen om de belastingheffing over deze waarde stijging van die onroerende zaak te kunnen voldoen. Daarbij komt dat onroerende zaken niet altijd eenvoudig zijn te verkopen. Als gevolg hiervan zouden zij met schuldproblematiek te maken kunnen krijgen. Dat wil het kabinet zo veel mogelijk voorkomen. Daarom is gekozen voor een vermogenswinstbelasting. Bezitters van onroerende zaken genieten ten opzichte van bezitters van vermogen dat onder vermogensaanwasbelasting wordt belast dus een voordeel: zij betalen in veel gevallen op een later moment belasting over hun vermogenswinst. Financieringskosten van onroerende zaken worden, als de schuld onderdeel uitmaakt van het box 3-vermogen, wel in het vermogensaanwasregime belast, waarbij de rente als negatief inkomen in aanmerking wordt genomen.

Direct rendement op onroerende zaken

Zoals hiervoor is toegelicht, is er bij het rendement over onroerende zaken sprake van indirect en direct rendement. Het belasten van het indirecte rendement, werkt voor alle onroerende zaken in box 3 hetzelfde. Voor het belasten van het directe rendement, is echter gekozen voor een indeling in drie categorieën, afhankelijk van het gebruik van de onroerende zaak. Voordat deze drie categorieën worden toegelicht, wordt eerst ingegaan op het belasten van voordelen uit eigen gebruik van een onroerende zaak. Voor de heffing van inkomstenbelasting wordt bij eigen gebruik van een onroerende zaak van oudsher de economische huurwaarde van die woning als inkomen in natura tot de belastbare inkomsten uit vermogen gerekend.¹⁰ Hierdoor worden zowel verhuurde als niet-verhuurde onroerende zaken in de belastingheffing betrokken. Dit wordt hierna (onder andere aan de hand van een voorbeeld) toegelicht.

Voorbeeld 8

A en B bezitten beiden een tweede woning. Dit zijn twee identieke woningen. A verhuurt zijn woning tegen een marktconforme prijs van € 1.000 per maand aan B en B verhuurt zijn woning tegen een marktconforme prijs van € 1.000 per maand aan A. Ze hebben dus toegang tot elkaars woningen en ontvangen en betalen beiden € 1.000 huur per maand. Deze huurinkomsten van € 12.000 op jaarbasis zijn bij beiden belast in box 3. Nu besluiten A en B om de huur te beëindigen en beiden weer de beschikking te krijgen over de tweede woning waarvan zij zelf eigenaar zijn. Ze wisselen dus van (identieke) tweede woning. Nu gaan er geen huurbetalingen meer over en weer. In plaats daarvan is bij beiden het voordeel van de beschikbaarheid voor gebruik belast.

Het voordeel van de beschikbaarheid voor gebruik is theoretisch gezien gelijk aan de brutoaanvangshuur die men in een vrije markt (zonder beperkingen) zou kunnen ontvangen. Daarbij wordt uitgegaan van de aanvangshuur bij nieuw te sluiten huurcontracten en niet van het gemiddelde van alle lopende huurcontracten. Het gaat om het bedrag dat iemand bereid zou zijn te betalen om de onroerende zaak nu beschikbaar te krijgen voor gebruik, ook wel de 'economische huurwaarde' genoemd. In bovenstaand voorbeeld is dat € 1.000 per maand. Het

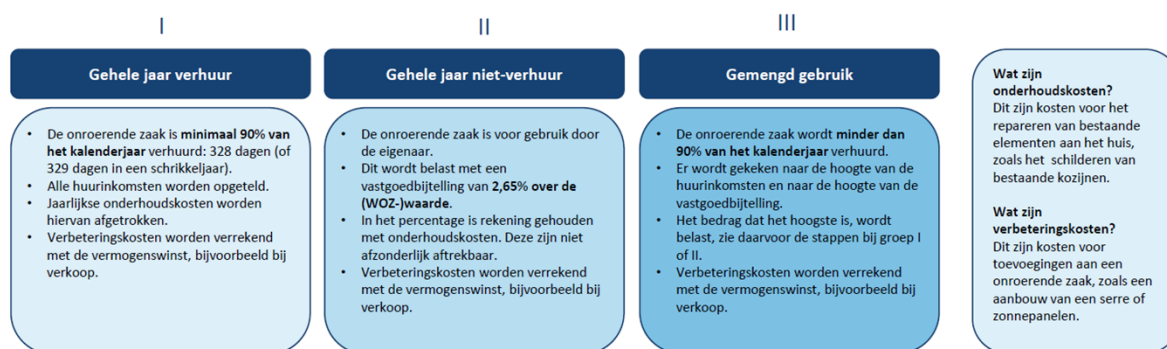
¹⁰ HR 10 juni 2016, ECLI:NL:HR:2016:1129, r.o. 2.5.2.

bepalen van de economische huurwaarde van een individuele niet-verhuurde onroerende zaak is zowel voor belastingplichtigen als de Belastingdienst ingewikkeld. Om redenen van uitvoerbaarheid en doenlijkheid wordt voorgesteld om de economische huurwaarde van een onroerende zaak forfaitair te bepalen. Hieronder wordt toegelicht op welke wijze de geldelijke inkomsten en het voordeel in natura in de belastingheffing worden betrokken.

Drie categorieën voor de heffing over het directe rendement

Voor de heffing over het directe rendement, het directe voordeel uit onroerende zaken in box 3, zijn de onderstaande drie categorieën voorgesteld. De categorieën gelden per kalenderjaar en per onroerende zaak die in bezit is bij de belastingplichtige. Het is dus niet per se zo dat de heffing bij alle onroerende zaken in bezit op basis van dezelfde categorie plaatsvindt. Een onroerende zaak kan in een kalenderjaar slechts onder één categorie vallen. Bij wijziging van het feitelijk gebruik van de onroerende zaak in een ander kalenderjaar kan in het andere kalenderjaar wel in een andere categorie op de onroerende zaak van toepassing zijn. Voor alle categorieën geldt dat naast de heffing over het directe rendement een heffing plaatsvindt over het indirecte rendement.

Op vereenvoudigde en grafische wijze weergegeven ziet het systeem met de drie categorieën voor het belasten van onroerende zaken in box 3 er als volgt uit. Deze drie categorieën worden in deze paragraaf uitgebreider toegelicht.

Categorie I: gehele jaar verhuur

In categorie I is de onroerende zaak het gehele of nagenoeg het gehele kalenderjaar verhuurd. In deze categorie zijn de huurinkomsten in het kalenderjaar belast. Het gaat om de totale opbrengst uit betalingsverplichtingen zoals de kale huurprijs, vermeerderd met eventuele vergoedingen voor nutsvoorzieningen, servicekosten en de energieprestatievergoedingen. Op deze geldelijke inkomsten worden onderhoudskosten en andere periodieke kosten in mindering gebracht. Verbeteringskosten worden aan de waarde van de onroerende zaak toegevoegd (zie hierna de toelichting onder 'Indirect rendement'). Een onroerende zaak is nagenoeg het gehele kalenderjaar verhuurd als de onroerende zaak voor ten minste 90% van het kalenderjaar feitelijk is gebruikt voor verhuur. In een regulier kalenderjaar wordt uitgegaan van 328 dagen (90% x 365 dagen), in een schrikkeljaar 329 dagen (90% x 366 dagen). Als een onroerende zaak niet het gehele kalenderjaar is verhuurd, maar wel minimaal 90%, zijn – naast de eventuele vervreemdingsvoordelen – alleen de huurinkomsten belast en vindt er geen heffing plaats over de periode dat de onroerende zaak niet is verhuurd (gedurende maximaal 10% van het kalenderjaar). Op deze manier wordt enigszins rekening gehouden met eventuele (mutatie)leegstand en met de periode dat de onroerende zaak (na oplevering) feitelijk niet beschikbaar is voor verhuur, bijvoorbeeld als gevolg van een (ingrijpende) verbouwing. Voor de vraag of een onroerende zaak in categorie I valt, is de hoogte van de huurinkomsten niet van belang. Hierdoor kunnen ook situaties met een lage huurprijs onder de hoofdregel vallen als is voldaan aan het 90%-criterium. Situaties die lijken op verhuur, worden met verhuur gelijkgesteld voor de beoordeling of een onroerende zaak in categorie I valt. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan pacht.

Categorie II: gehele jaar niet-verhuur

In categorie II wordt de onroerende zaak het gehele jaar niet verhuurd. Voor deze categorie wordt een vastgoedbijtelling voorgesteld. De vastgoedbijtelling is een forfait. Dit is een nettobedrag waarin zowel het voordeel van de beschikbaarheid voor gebruik van de onroerende zaak als een reservering voor onderhoudskosten en andere periodieke kosten zijn opgenomen. Dit leidt tot een nettovastgoedbijtelling. In dit geval wordt geen financieel rendement belast maar rendement in natura. Het kabinet heeft ervoor gekozen om de vastgoedbijtelling vorm te geven als nettobedrag vanwege de eenvoud. Voor veel belastingplichtigen die met de vastgoedbijtelling te maken krijgen, is dit doenlijker omdat zij geen bonnetjes van onderhoudskosten hoeven bij te houden. Aangezien in de vastgoedbijtelling rekening is gehouden met een reservering voor onderhoudskosten en andere periodieke kosten zijn de werkelijke kosten niet aftrekbaar. De hoogte van de vastgoedbijtelling wordt in de paragraaf "nadere toelichting vastgoedbijtelling" toegelicht. Hierna wordt eerst ingegaan op categorie III.

Categorie III: gemengd gebruik

Categorie III geldt voor gemengd gebruik van de onroerende zaak. Bij gemengd gebruik is sprake van een combinatie van verhuur (minder dan 90% van het kalenderjaar) en van niet-verhuur. Met het oog op eenvoud wordt voor gemengd gebruik een systematiek voorgesteld waarin ter zake van een onroerende zaak ofwel de voordelen uit verhuur in aanmerking worden genomen (zoals bij categorie I), ofwel de vastgoedbijtelling in aanmerking wordt genomen (zoals bij categorie II). Indien voor dezelfde onroerende zaak in hetzelfde kalenderjaar een combinatie van huurinkomsten en (voor de periode van niet-verhuur) een vastgoedbijtelling zou worden belast, dan zou dit tot gevolg hebben dat belastingplichtigen in deze categorie alle verhuur moeten bijhouden in een soort urenadministratie. Gelet op het doenvermogen en de beperking van administratieve lasten is dit naar het oordeel van het kabinet teveel gevraagd van belastingplichtigen. Bij de keuze tussen het belasten van de huurinkomsten of de vastgoedbijtelling, stelt het kabinet voor om te kiezen voor de hoogste van de twee. Dit betekent dat in categorie III de hoogste van de volgende voordelen wordt belast: of de huuropbrengst verminderd met de aftrekbare kosten of de vastgoedbijtelling. Als de belastingplichtige de onroerende zaak in een kalenderjaar voor minder dan 90% gebruikt voor verhuur én de huurinkomsten zijn lager dan het bedrag van de vastgoedbijtelling op jaarbasis, dan geldt dus de vastgoedbijtelling. Als het kabinet in deze situatie ervoor had gekozen om de lage huurinkomsten te belasten in plaats van de vastgoedbijtelling, dan zouden niet-reële situaties kunnen ontstaan. Als er een korte periode wordt verhuurd, kunnen de huurinkomsten lager zijn dan de vastgoedvrijstelling op jaarbasis, terwijl het totale voordeel op jaarbasis hoger is dan alleen de huurinkomsten. Het kabinet vindt het niet wenselijk om in die situatie alleen de lage huurinkomsten te belasten. Met huur wordt in deze paragraaf ook bedoeld op situaties die vergelijkbaar zijn met huur zoals pacht en andere gebruiksvergoedingen.

Nadere toelichting huurinkomsten

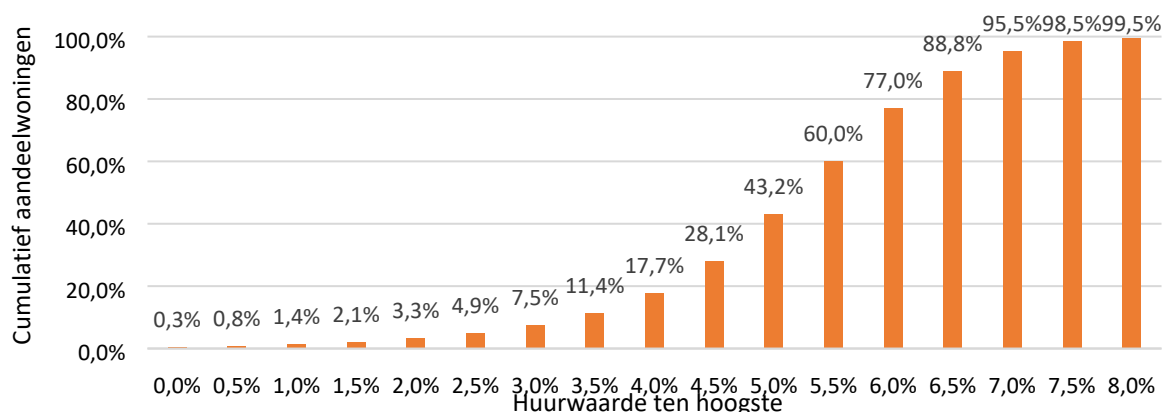
Bij geldelijke inkomsten zoals huur van onroerende zaken wordt aangesloten bij de totale opbrengst uit betalingsverplichtingen die zijn verbonden aan de verhuur van de onroerende zaak. De totale betalingsverplichtingen bestaan in beginsel uit de kale huurprijs, vermeerderd met eventuele vergoedingen voor nutsvoorzieningen, servicekosten en de energieprestatievergoedingen. Naast huurinkomsten kan ook sprake zijn van pachtinkomsten of inkomsten uit andere gebruiksvergoedingen. Onderhoudskosten en andere periodieke kosten zijn aftrekbaar, indien deze kosten uitsluitend zijn gemaakt ter verwerving, inning of behoud van de huurinkomsten of de andere reguliere inkomsten.

Nadere toelichting vastgoedbijtelling

Op verzoek van het kabinet heeft Stichting Economisch Onderzoek (SEO) onderzoek gedaan naar de hoogte en de spreiding van de huurwaarde van niet-verhuurde box 3-woningen. Uit dit onderzoek blijkt dat in de periode 2019-2021 de gemiddelde (bruto) economische huurwaarde gelijk was aan 5,06%. Het kabinet heeft gekozen voor een nettovastgoedbijtelling van 2,65%. Hierbij is een voorzichtigheidsmarge ingebouwd ten opzichte van de gemiddelde huurwaarde en is gekozen voor een brutohuurwaarde die behoort bij het 10^e percentiel. Dat betekent dat 90% van de woningen een hogere huurwaarde heeft dan waar in het gekozen percentage rekening mee is

gehouden. De huurwaarde van het 10^e percentiel is 3,35%. Onderstaande figuur toont het aandeel van de niet-verhuurde box 3-woningen met een huurwaarde kleiner dan het percentage op de horizontale as. SEO geeft aan dat een huurwaarde kleiner dan 1% sowieso niet marktconform kan zijn.

Figuur 3 – Gemiddelde (bruto) economische huurwaarde

Voorbeeld 9

A bezit een woning met een WOZ-waarde van € 300.000. A verhuurt deze woning de helft van het kalenderjaar 2027 tegen een huurprijs van 10% op jaarbasis; de huurinkomsten zijn dus € 15.000 ($50\% \times 10\% \times € 300.000$). De onderhoudskosten bedragen € 2.000 en de kosten van verbetering bedragen € 4.000. Aangezien de huurinkomsten minus de onderhoudskosten ($€ 15.000 - € 2.000 = € 13.000$) hoger zijn dan de (netto)vastgoedbijtelling op jaarbasis van ($2,65\% \times € 300.000 = € 7.950$), vindt bij A een heffing plaats over € 13.000. A kan zijn verbeteringskosten verrekenen met de vermogenswinst bij vervreemding van de woning.

Bij het vaststellen van de nettovastgoedbijtelling van 2,65% is uitgegaan van (een reservering voor) aftrekbare kosten van 0,7% van de WOZ-waarde. Uit onderzoek van het Ministerie van Financiën op basis van het Handboek Marktwaardering 2023 volgt dat dit percentage gemiddeld is, gebaseerd op alle typen woningen. De vastgoedbijtelling zal periodiek worden herijkt op basis van actuele gegevens over de huurwaarden en over de kosten, waarbij het eerste moment samenvalt met de evaluatie van de wet vijf jaar na de inwerkingtreding.

Bij het vaststellen van het te hanteren percentage voor de vastgoedbijtelling is sprake van een afriuil. Aan de ene kant bestaat de behoefte aan voorzichtigheid, om ook rekening te kunnen houden met mogelijke individuele omstandigheden waarvoor het gemiddelde niet opgaat. Aan de andere kant betekent een laag percentage ook een minder economisch neutrale belastingheffing, omdat er dan een fiscale prikkel ontstaat om (meer) vastgoed in box 3 voor niet-verhuur aan te houden, ten opzichte van verhuur of het aanhouden van andere vermogensbestanddelen. Voor de juridische houdbaarheid van een forfait is het van belang dat bij het vaststellen van het forfait getracht moet worden de werkelijkheid te benaderen. Daarbij moet worden bedacht dat een forfait dat uitgaat van een gemiddelde, nadelig uitpakt voor belastingplichtigen van wie de onroerende zaak in werkelijkheid een lagere huurwaarde heeft dan het gemiddelde. Daarom kiest het kabinet voor een relatief laag forfait ten opzichte van de gemiddelde brutohuurwaarde.

Het kabinet gaat ervan uit dat het uitsplitsen van dit forfait naar twee of meer categorieën niet noodzakelijk is aangezien het rendement op niet-woningen niet significant lager is dan het rendement op woningen. De huurwaarde van niet-woningen is doorgaans hoger dan de huurwaarde van woningen. Voor niet-woningen is deze bijtelling dus hoe dan ook aan de lage kant. Voor bepaalde verhuurde objecten gelden rendementsdrukkende factoren, zoals huurbescherming, huur die achterloopt op de markthuurl vanwege langlopende huurcontracten en

pachtnormen. Deze rendementsdrukkende factoren gelden echter niet voor objecten die momenteel niet verhuurd worden en voor gebruik beschikbaar zijn.

De vastgoedbijtelling die zoals toegelicht kan gelden voor de categorieën II (geen verhuur) en III (gemengd gebruik) is niet van toepassing op een onroerende zaak in box 3 die feitelijk nog niet geschikt is om in gebruik te worden genomen omdat het beoogde bouwwerk (woning, garage, stal, kantoor, opslagruimte et cetera.) nog niet is opgeleverd, zoals bij een onroerende zaak in aanbouw. In die situaties staat slechts een perceel grond of een bouwkegel ter beschikking van de belastingplichtige, zijn partner of personen die behoren tot zijn huishouden. Zij kunnen feitelijk geen gebruik maken van het gebouw in aanbouw en veelal ook niet van het perceel zolang het gebouw niet is opgeleverd.

Indirect rendement onroerende zaken

Voor het in de heffing betrekken van het indirecte rendement, geldt voor alle drie de categorieën onroerende zaken hetzelfde regime. Er is dus op dit punt geen sprake van onderscheid op basis van het gebruik van de onroerende zaak. Onder de vermogenswinstbelasting wordt de vermogenswinst van een onroerende zaak in de heffing betrokken bij vervreemding van deze onroerende zaak. In de regel is daarvan sprake bij verkoop. Dan zullen er liquiditeiten beschikbaar komen om de belasting over de vermogenswinst te kunnen voldoen en worden liquiditeitsproblemen zo veel mogelijk voorkomen. Tegelijkertijd vindt het kabinet het niet wenselijk om in alle gevallen voor de heffing aan te sluiten bij het moment waarop liquiditeiten beschikbaar komen om de belasting te kunnen voldoen. Dat zou namelijk kunnen leiden tot zeer langdurig uitstel van belastingheffing. Daarom heeft het kabinet ervoor gekozen om geen doorschuifregelingen te introduceren en is het uitstel van de heffing over de vermogenswinst beperkt tot het moment waarop de onroerende zaak de vermogenswinstbelasting bij de belastingplichtige (gedeeltelijk) verlaat, of als de belastingplichtige emigreert, ongeacht of op dat moment sprake is van realisatie van de vermogensaanwas van de onroerende zaak. De heffing over de waardeontwikkeling vindt daardoor plaats bij verkoop van de onroerende zaak, bij tenietgaan van de onroerende zaak, bij gebeurtenissen zoals huwelijk, echtscheiding, emigratie en overlijden van de belastingplichtige, alsmede bij een schenking van de onroerende zaak door de belastingplichtige. Voor de situatie van emigratie is voorzien in uitstel van betaling.

Het voordeel kan in beginsel worden bepaald door de verkoopprijs dan wel de waarde in het economische verkeer te verminderen met de aanschafprijs, gecorrigeerd voor kosten van verbetering. Voor de heffing over de waardeontwikkeling van een onroerende zaak wordt uitgegaan van het verschil tussen de waarde in het economische verkeer bij het verlaten van de vermogenswinstbelasting (bij verkoop: de verkoopprijs) en de waarde in het economische verkeer op het moment waarop een onroerende zaak voor het eerst onder de vermogenswinstbelasting wordt belast (de aankoopprijs bij aankoop van de onroerende zaak na inwerkingtreding van de vermogenswinstbelasting). Bij die beginwaarde worden eventuele verbeteringskosten opgeteld. De vermogensmutatie die is ontstaan in de periode voorafgaand aan de inwerkingtreding van de vermogenswinstbelasting wordt dus niet in aanmerking genomen.

Bij inwerkingtreding van de vermogenswinstbelasting per 1 januari 2027 wordt de beginwaarde voor alle woningen in box 3 gesteld op de WOZ-waarde van die woning die is gebaseerd op de waardepeildatum 1 januari 2027. Dit wijkt af van de huidige systematiek waarbij de WOZ-waarde die is gebaseerd op de waardepeildatum 1 januari van het vorige jaar (t-1) in aanmerking wordt genomen. Het kabinet heeft er niet voor gekozen om bij inwerkingtreding van het nieuwe stelsel in box 3 per 2027 voor de beginwaarde voor woningen de WOZ-waarde die is gebaseerd op de waardepeildatum van 1 januari 2026 te hanteren. Dan zou namelijk de vermogensaanwas vanaf die datum belast worden onder een stelsel dat per 2027 inwerking treedt. Het kabinet vindt dat onwenselijk. Voor de beginwaarde geldt voor verhuurde woningen die in Nederland zijn gelegen en waarvoor de huurder recht heeft op huurbescherming, de leegwaarderatio. Dit sluit aan bij de huidige systematiek van de leegwaarderatio. Voor alle niet-woningen, ongeacht of deze is

verhuurd, wordt de beginwaarde gesteld op de waarde in het economische verkeer op de peildatum 1 januari 2027. Dit laatste sluit aan bij de huidige systematiek.

3.8 Startende ondernemingen

Het jaarlijks belasten van vermogensaanwas die nog niet door realisatie (zoals bijvoorbeeld verkoop) is verzilverd, kan bij de belastingplichtige potentieel leiden tot liquiditeitsproblemen als sprake is van niet-liquide vermogensbestanddelen. Daardoor is het nodig voor investeerders om extra liquide middelen aan te houden om een belasting over eventuele, nog niet verzilverde, vermogensaanwas te voldoen en wordt het investeren in het type startende ondernemingen (die vaker een sterke groei kunnen doormaken) potentieel minder aantrekkelijk ten opzichte van meer liquide, beursgenoteerde aandelen. Het kabinet vindt het van belang dat investeringen in startende ondernemingen niet worden ontmoedigd in het nieuwe box 3-stelsel. Daarom wordt voorgesteld om voor deze vermogensbestanddelen een vermogenswinstbelasting te hanteren. Het doel van deze fiscale regeling is te voorkomen dat de investeringen in startende ondernemingen als gevolg van dit wetsvoorstel afnemen. Ten aanzien van startende ondernemingen wordt met de uitzondering op de hoofdregel (vermogensaanwasbelasting) het beleid¹¹ ondersteund om het ondernemingsklimaat in Nederland voor startende ondernemingen te verbeteren, met name op het gebied van het verbeteren van toegang tot financiering in de fase waarin de risico's voor startende ondernemingen het grootst zijn. Het gaat bij startende ondernemingen om aandelenbelangen van minder dan 5% in het kapitaal van de vennootschap. Aandelenbelangen vanaf 5% worden belast in box 2 (inkomen uit aanmerkelijk belang), waar overigens ook een vermogenswinstbelasting wordt gehanteerd.

De regeling is naar verwachting doeltreffend, omdat investeerders per definitie meer liquide middelen overhouden om te kunnen investeren. De geraamde derving van deze regeling – ten opzichte van het jaarlijks belasten van vermogensaanwas – is getoond in onderstaande tabel. Het kabinet acht de regeling doelmatig, omdat deze is toegespitst op startende ondernemingen en de derving bovendien slechts van tijdelijke aard is.

Tabel 1 - jaarlijkse derving vermogenswinstbelasting voor startende ondernemingen (in miljoenen euro's)¹²

Jaar	Derving
2027	25
2028	20
2029	16
2030	13
Structureel ¹³	3

Startende ondernemingen

Onder een startende onderneming wordt een lichaam, zoals een besloten vennootschap (BV) of een naamloze vennootschap (NV), verstaan die een onderneming drijft die niet langer dan vijf jaren geleden is opgericht en waarvan de jaaromzet niet meer bedraagt dan € 30 miljoen. Daarnaast moet de startende onderneming financieel onafhankelijk zijn. Dat wil zeggen dat de aandelen voor niet meer dan 25% in handen zijn van een onderneming die zelf geen starter is. Met deze voorwaarde wordt beoogd te voorkomen dat bestaande bedrijven een startende onderneming kunnen creëren door bestaande of nieuwe activiteiten te gaan ontplooiën in een nieuw opgerichte vennootschap. Een dergelijk bedrijfsonderdeel van een bestaande onderneming heeft doorgaans een betere toegang tot financiering ten opzichte van startende ondernemingen

¹¹ Kamerstukken II 2022/23, 32637, nr. 567.

¹²In de raming is uitgegaan van invulling van de openstaande parameters volgens Variant 2 uit de paragraaf Budgettaire effecten. Bij andere invulling van de parameters kan deze raming afwijken.

¹³ Deze maatregel is pas structureel wanneer al deze aandelen een keer van eigenaar zijn gewisseld. Dat kan een mensenleven duren. Daarom wordt het jaar 2060 als "structureel" verondersteld en resteert ook in dat jaar nog een beperkte derving.

waardoor een fiscale regeling voor aandeelhouders in dergelijke bestaande bedrijven niet strookt met het doel van de voorgestelde regeling voor aandelen en winstbewijzen in startende ondernemingen.

Sfeerovergang

Op het moment dat een vermogensbestanddeel niet meer aan de vereisten voldoet voor toepassing van de vermogenswinstbelasting zal sfeerovergang plaatsvinden. Voor dat moment wordt in dit wetsvoorstel een fictief vervreemdingsmoment voorgesteld. De vermogenswinst of -verlies tot dat moment wordt dan in de heffing betrokken. In het vervolg geldt voor het vermogensbestanddeel de vermogensaanwasbelasting.

3.9 Verzekeringsproducten

Verschillende verzekeringsproducten, zoals bepaalde kapitaalverzekeringen, kunnen in box 3 vallen. Voor verzekeringsproducten geldt dat deze in veel verschillende vormen bestaan waarbij op een groot deel daarvan verschillende en meerdere overgangsbepalingen van toepassing zijn. Dat maakt de groep verzekeringsproducten fiscaaltechnisch complex. In verband met de overgang naar het nieuwe stelsel wordt een aantal wijzigingen voorgesteld.

Het eerste voorstel is dat verzekeringsproducten onder de *vermogensaanwasbelasting* vallen. Dat betekent dat de jaarlijkse waardeontwikkeling en de reguliere voordelen in de heffing worden betrokken. Op basis van het eerder in deze memorie genoemde onderzoek van PriceWaterhouseCoopers naar de praktische uitvoerbaarheid van het nieuwe stelsel is de verwachting dat veel van de in dit kader benodigde gegevens voor een vermogensaanwasbelasting bij verzekeraars beschikbaar zijn of ontsloten kunnen worden, zodat deze aan de Belastingdienst kunnen worden aangeleverd. De verzekeraars zullen echter meer gegevens moeten aanleveren dan in het huidige stelsel, waar enkel de waarde op 1 januari van belang is.

Nettolijfrenten en nettopensioenen zijn in het huidige stelsel onder voorwaarden vrijgesteld in box 3. De aanspraken worden dan niet gerekend tot de bezittingen in box 3. Indien in een kalenderjaar niet langer aan de voorwaarden voor de vrijstelling wordt voldaan (doordat een nettolijfrente of nettopensioen bijvoorbeeld wordt afgekocht terwijl dit fiscaal niet is toegestaan), wordt dit als een onregelmatige handeling aangemerkt. Vanaf dat tijdstip vervalt de vrijstelling in box 3 en wordt tevens in het volgende kalenderjaar op forfaitaire wijze het fiscale voordeel van de vrijstelling in box 3 over de tien kalenderjaren voorafgaand aan het kalenderjaar van de onregelmatige handeling teruggenomen door het, uitgaande van een forfaitaire berekening, in die jaren vrijgestelde bedrag tot de bezittingen in box 3 te rekenen, waarover vervolgens het wettelijke rendementspercentage wordt toegepast.

In het nieuwe box 3-stelsel blijven nettolijfrenten en nettopensioenen onder voorwaarden vrijgesteld. Aangezien de heffingssystematiek in het nieuwe box 3-stelsel verandert en de Belastingdienst vanaf de datum van invoering over de daarvoor benodigde gegevens beschikt, wordt voorgesteld om de wijze waarop het box 3-voordeel bij onregelmatige handelingen wordt teruggenomen aan te passen, zodat deze aansluit bij het stelsel van een heffing naar werkelijk rendement. Zo wordt voorgesteld om bij een onregelmatige handeling niet de op forfaitaire wijze berekende vermogensvrijstelling in aanmerking te nemen, maar het werkelijke rendement, berekend op basis van de vermogensaanwassystematiek, over de betreffende tienjaarsperiode. Omdat wordt aangesloten bij het werkelijke rendement van die jaren is een tegenbewijsregeling zoals in het huidige stelsel is opgenomen, niet meer noodzakelijk. Voor gevallen waarin de onregelmatige handeling zich voordoet op een moment dat dit onderdeel van het wetsvoorstel nog geen tien jaar in werking is, is overgangsrecht opgenomen.

Vrijstelling zuivere overlijdensrisicoverzekeringen

Voorgesteld wordt om onder meer zuivere overlijdensrisicoverzekeringen in het nieuwe stelsel volledig (dus niet meer tot een maximumbedrag, zoals in het huidige stelsel bepaald) vrij te stellen van box 3-heffing. De zuivere overlijdensrisicoverzekering valt in het algemeen (zie hierna voor de vrijgestelde situaties) onder het huidige stelsel in box 3. Uitkeringen ten gevolge van overlijden uit dergelijke verzekeringen zijn in het nieuwe stelsel door de vrijstelling niet onderworpen aan inkomstenbelasting (dus in geen van de boxen). Dit geldt zowel voor de uitkering uit een zuivere overlijdensrisicoverzekering als voor de uitkering bij overlijden uit een gemengde verzekering, dus een verzekering waarbij zowel een uitkering bij leven als bij overlijden is verzekerd. Ook in de regelgeving van vóór 2001 is een uitkering bij overlijden vrijwel altijd vrijgesteld.¹⁴

Een zuivere overlijdensrisicoverzekering wordt in het algemeen niet afgesloten met het doel een vermogen op te bouwen. Veelal wordt deze gesloten om bij onverhoopt overlijden van de verzekerde de nabestaanden niet te confronteren met de kosten van de uitvaart, een hypothecaire geldlening of andere onvoorziene kosten. Onder de huidige box 3-wetgeving geldt een expliciete vrijstelling voor zuivere overlijdensrisicoverzekeringen, die van toepassing is indien:

- a. de som van het verzekerde kapitaal niet meer bedraagt dan € 8.665 (bedrag 2024); of
- b. indien het verzekerde kapitaal hoger is dan € 8.665 (bedrag 2024): de som van de waarde van de betreffende rechten per persoon niet meer bedraagt dan dat bedrag.

Het gaat hier om tijdelijke of levenslange verzekeringen die *uitsluitend* voorzien in een uitkering bij overlijden. Voorziet de verzekering ook in een uitkering bij leven (gemengde verzekering), of een opnamemogelijkheid vóór het overlijden, dan is deze vrijstelling niet van toepassing. Er geldt (onder meer) nog wel een (niet gemaximeerde) vrijstelling voor kapitaalverzekeringen die voorzien in kapitaalsuitkeringen die uitsluitend kunnen plaatsvinden bij invaliditeit, ziekte of ongeval.

De verwachting is dat de aanpassing van deze vrijstellingen door het laten vervallen van het maximum voor zuivere overlijdensrisicoverzekeringen verwaarloosbare¹⁵ budgettaire effecten ten opzichte van de huidige vrijstelling heeft.

Waardering op basis van de actuariële reservewaarde

Ter vereenvoudiging van de heffing en de gegevensuitwisseling wordt voor de waardering van op grond van het wetsvoorstel nog wel in box 3 vallende verzekeringsproducten met een verzekerd kapitaal in euro of een andere valuta uitgegaan van de actuariële reservewaarde van de verzekering. De actuariële reservewaarde is de waarde die verzekeraars jaarlijks berekenen en voor hun eigen jaarstukken nodig hebben. Deze waarde is een goede benadering van de waarde in het economische verkeer en vrijwel gelijk aan de waarde die verzekeraars onder het huidige stelsel voor kapitaalverzekeringen al aanleveren. Aansluiten bij de actuariële reservewaarde voorkomt voor verzekeraars het omrekenen naar de waarde in het economische verkeer en betekent een vereenvoudiging en vermindering van de administratieve lasten die voor verzekeraars zullen optreden bij het nieuwe stelsel. Voor belastingplichtigen zal dit fiscaal niet tot nadelen leiden. In het eerste jaar van het nieuwe stelsel starten deze verzekeringsproducten op 1 januari meteen met de actuariële reservewaarde. In de vergelijking met de waarde per 31 december van dat jaar worden voor het bepalen van de vermogensaanwas alleen de waardemutaties meegenomen die in dat jaar zijn ontstaan. Voor de inkomensafhankelijke regelingen leidt de overstap naar de actuariële reservewaarde mogelijk wel tot een hogere waarde van het totaalvermogen. Dit kan effect hebben op de aanspraak op dergelijke regelingen.

Afschaffen van het huidige overgangsrecht

Een ander voorstel is het afschaffen van het overgangsrecht voor kapitaalverzekeringen van vóór 2001. Voor bepaalde verzekeringsproducten is bij de invoering van de Wet IB 2001 uitgebreid overgangsrecht opgenomen in de Invoeringswet Wet inkomstenbelasting 2001 (Invoeringswet Wet

¹⁴ Alleen bij een uitkering vanaf 72 jaar boven fl. 12.400, waarbij niet binnen de verhouding 1:10 ten minste 15 jaar premie is betaald, vindt er onder de regeling van vóór 2001 belastingheffing plaats (art. 26a Wet IB 1964).

¹⁵ Gezien het geringe aantal overlijdensrisicoverzekeringen (enkele honderden) die boven het maximum van de huidige vrijstelling uitkomen zal het budgettaire effect verwaarloosbaar zijn.

IB 2001). Na 2001 zijn daarop nog talloze wijzigingen aangebracht. Dit heeft geleid tot een zeer ingewikkelde regeling die voor de praktijk zeer complex is geworden. De grootste groep verzekeringsproducten die onder het overgangsrecht valt, betreft de kapitaalverzekeringen die op 14 september 1999 dan wel op 31 december 2000 al bestonden. Voor deze kapitaalverzekeringen gelden twee soorten overgangsrecht:

- Er geldt een voorwaardelijke vrijstelling voor het rentebestanddeel in de uitkering uit een dergelijke kapitaalverzekering (hierna: uitkeringsvrijstelling) in box 1 en een op € 123.428 gemaximeerde bezittingsvrijstelling in box 3. Alleen voor zover de waarde hoger is dan de bezittingsvrijstelling vormt dit een bezitting in box 3.¹⁶ Volgens de huidige wet geldt het overgangsrecht voor de uitkeringsvrijstelling in box 1 onbeperkt in de tijd; de bezittingsvrijstelling in box 3 eindigt per 14 september 2029.
- Daarnaast bestaat een beperkte groep kapitaalverzekeringen die op grond van het overgangsrecht in 2001 volledig in box 1 in aanmerking worden genomen en dus nooit in box 3 zijn betrokken. Bij expiratie wordt het rentebestanddeel in de uitkering belast in box 1. Op grond van de rangorderegeling¹⁷ vallen deze kapitaalverzekeringen tot de expiratedatum niet in box 3.

Op het moment van invoering van het nieuwe box 3-stelsel zou voor alle hiervoor genoemde kapitaalverzekeringen nieuw overgangsrecht moeten worden ingevoerd om te voorkomen dat zowel over het rentebestanddeel in de uitkering als over de waardemutatie (inclusief rentebestanddeel) wordt geheven. Dit zou echter tot nog meer stapeling van overgangsrecht leiden waardoor alle regels bij elkaar straks nauwelijks meer toepasbaar zouden zijn in de praktijk. Door de voorgestelde afschaffing van dit overgangsrecht hoeven de veelal zeer oude historische verzekeringsgegevens niet meer voor zeer lange perioden te worden bewaard omdat in het nieuwe stelsel de waarde aan het begin en aan het einde van een jaar moet worden opgegeven voor de berekening van de jaarlijkse vermogensaanwas en gestart zal worden met de waarde per 1 januari 2027. Ook hoeft de oude (en complexe) wetgeving, met twee systemen van heffing (een heffing over bezit en een heffing over het rentebestanddeel in de uitkering), niet langer te worden toegepast. Dat is in het voordeel van belastingplichtigen, verzekeraars en de Belastingdienst.

Bij de invoering van het nieuwe stelsel wordt een toetsmoment (1 januari 2027) gecreëerd. Daarop wordt – op basis van de regelgeving van het huidige overgangsrecht – beoordeeld of de op dat moment nog lopende kapitaalverzekeringen tot een vrijgestelde uitkering zullen leiden of niet. Op basis van de renseigneringsgegevens van de afgelopen jaren zal niet meer dan 7% van de lopende kapitaalverzekeringen een te belasten rentebestanddeel hebben. Dit zal op 1 januari 2027 tussen de 11.000 en 12.000 kapitaalverzekeringen betreffen. Ook de omvang van het te belasten rentebestanddeel wordt bepaald naar de stand op 1 januari 2027.

Om de fiscale heffing over het te belasten rentebestanddeel voor verzekeraars, belastingplichtigen en de Belastingdienst zo soepel mogelijk te laten verlopen wordt voorgesteld om met een inhoudingsverplichting voor de verzekeraars te werken. Afdracht van de verschuldigde heffing gaat dan via de loonbelasting (LB) en premie voor de volksverzekeringen (PH) en voor het grootste deel van de kapitaalverzekeringen op het moment dat deze expireren en het verzekerde kapitaal vrijkomt. Als echter de kapitaalverzekering niet uiterlijk op 1 november 2029 (uiterste afrekenmoment) volledig tot expiratie is gekomen, wordt het per 1 januari 2027 bepaalde rentebestanddeel op 1 november 2029 via de loonbelasting/premieheffing (LB/PH) in de heffing betrokken. Als de heffing op 1 november 2029 moet plaatsvinden omdat de verzekering na die datum nog doorloopt (dit betreft naar schatting tussen de 6.000 en 7.000 kapitaalverzekeringen) zullen verzekeraars ruim voor 1 november 2029 verzekeringnemers informeren dat op die datum een fiscaal heffingsmoment bestaat en dat in beginsel de verschuldigde heffing over het rentebestanddeel via inhouding van LB/PH moet plaatsvinden. Daarbij zal de keuze aan de

¹⁶ In hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AM, vijfde lid, Invoeringswet IB 2001 wordt de in artikel 2.14, tweede lid, Wet IB 2001 opgenomen rangorderegeling in zoverre uitgeschakeld.

¹⁷ Artikel 2.14, tweede lid, Wet IB 2001

verzekeringnemer worden voorgelegd of inderdaad inhouding van LB/PH moet plaatsvinden (door onttrekking uit de reservewaarde van de polis) of dat de heffing via de aanslag inkomstenbelasting over 2029 moet plaatsvinden. Met een keuze voor laatstgenoemde mogelijkheid wordt voorkomen dat voor het deel dat aan de reservewaarde is onttrokken geen rendement meer wordt behaald tijdens de resterende looptijd van de polis. Voor deze keuze geldt een aantal additionele voorwaarden die in artikel V, derde lid, van dit wetsvoorstel zijn uitgewerkt en in de artikelsgewijze toelichting nader worden toegelicht.¹⁸

De kapitaalverzekeringen die op grond van de bepalingen van het huidige overgangsrecht recht hebben op de bezittingsvrijstelling zullen onder het nieuwe box 3-stelsel op een vergelijkbare wijze worden vrijgesteld. De vermogensaanwas van deze kapitaalverzekeringen zal alleen worden belast voor zover deze is toe te rekenen aan de waarde boven € 123.428 (het bedrag van de hiervoor genoemde bezittingsvrijstelling in box 3). De huidige bezittingsvrijstelling eindigt met ingang van 14 september 2029. Voorgesteld wordt om de vrijstelling voor dergelijke verzekeringen tot en met 31 december 2029 van toepassing te laten zijn. Aangezien een belastingjaar gelijkloopt met een kalenderjaar zou een tussentijdse wijziging in fiscale behandeling, namelijk tot en met 13 september 2029 vrijstellen en vanaf 14 september 2029 wel in de heffing betrekken, naar verwachting in de praktijk tot problemen leiden. Er zou dan namelijk een waardering per 14 september 2029 moeten plaatsvinden om de vermogensaanwas tussen die datum en 1 januari 2030 te kunnen berekenen. Dit zou te veel vragen van het doenvermogen van belastingplichtigen en verzwarend werken voor de uitvoering door de Belastingdienst en voor de administratieve lasten van verzekeraars.

Door de voorgestelde regels wordt een dubbele heffing als gevolg van het huidige overgangsrecht en het nieuwe box 3-stelsel voorkomen. Daarnaast blijft de huidige bezittingsvrijstelling in een vergelijkbare vorm, aangepast aan het stelsel van een vermogensaanwasbelasting, tot en met 2029 van kracht. Ook wordt voor de heffing over het rentebestanddeel zoveel mogelijk aangesloten bij de expiratie van de verzekering. Na 2029 zijn dan alleen nog de fiscale regels van het nieuwe box 3-regime van toepassing. Alleen voor de beperkte groep belastingplichtigen waarbij de kapitaalverzekering met een belast rentebestanddeel doorloopt vanaf 1 november 2029 geldt dat zij belasting moeten betalen voordat de verzekering tot uitkering komt.

Bij verzekeringen van vóór 1 januari 2001 die op basis van het huidige overgangsrecht in box 1 in aanmerking worden genomen gaat het doorgaans om koopsompolissen die nooit aan de voorwaarden voor een vrijgestelde uitkering hebben voldaan. Dergelijke polissen worden op grond van het huidige overgangsrecht niet in de heffing van box 3 betrokken. Voor de heffing over het rentebestanddeel bij expiratie worden dergelijke verzekeringen in box 1 in aanmerking genomen. Voortzetten van dit overgangsrecht zou ertoe leiden dat deze kapitaalverzekeringen ook buiten de nieuwe box 3-heffing blijven vallen. Dat is naar het oordeel van het kabinet onwenselijk. Daarbij is met name van belang dat de ooit gemaakte scheiding in het overgangsrecht tussen kapitaalverzekeringen die in box 3 in aanmerking worden genomen en kapitaalverzekeringen die in box 1 in aanmerking worden genomen niet altijd duidelijk blijkt uit de administratie van verzekeraars. Voorgesteld wordt daarom om deze kapitaalverzekeringen met ingang van 1 januari 2027 naar box 3 te verplaatsen. Aangezien deze kapitaalverzekeringen al vóór 2001 niet aan de vrijstellingsvereisten voldeden, zullen naar verwachting al deze verzekeringen op het toetsmoment (1 januari 2027) een belast rentebestanddeel bevatten, waarover op grond van het voorgestelde overgangsrecht uiterlijk op 1 november 2029 dient te worden afgerekend.

Een groot voordeel van het afschaffen van het hiervoor beschreven overgangsrecht voor de gegevensuitwisseling is dat de ingewikkelde en tijdrovende maandelijkse aanlevering van zowel belaste als onbelaste uitkeringen van de kapitaalverzekeringen van vóór 2001 ten behoeve van de

¹⁸ Als voorwaarde geldt dat:

- a. de rente niet voor 1 november 2029 tot de inkomsten uit vermogen is gerekend;
- b. de belastingplichtige de inhoudingsplichtige hierom verzoekt; en
- c. de inhoudingsplichtige een afschrift van dit verzoek bewaart bij de loonadministratie.

inkomstenbelasting door verzekeraars kan komen te vervallen. Op basis van de huidige werkwijze van renseigneren zijn verzekeraars namelijk verplicht om bij uitkering van een dergelijke kapitaalverzekering in de maand die volgt op de maand waarin de uitkering heeft plaatsgevonden deze aan de Belastingdienst te renseigneren.¹⁹ De renseignerings van de uitkeringen worden handmatig uitgevoerd, terwijl de jaarlijkse renseignerings van de waardes van de betreffende kapitaalverzekeringen geautomatiseerd gebeuren. Door de afschaffing van de imputatieregeling voor kapitaalverzekeringen in box 3 (zie de volgende paragraaf in dit hoofdstuk) is het niet langer noodzakelijk om de onbelaste uitkeringen te renseigneren omdat de belaste uitkeringen onder de LB/PH aangifte gaat lopen (zie hierna) kan de maandrenseignering vervallen. Alle verzekeringen in box 3 worden vanaf 2027 jaarlijks op basis van dezelfde nieuwe systematiek aangeleverd. Hiertegenover staat dat de verzekeraars in de periode van 2027 tot en met 2029 alle oude kapitaalverzekeringen moeten beoordelen op de aanwezigheid van een belast rentebestanddeel op het toetsmoment (1 januari 2027). Er vindt echter alleen gegevensuitwisseling plaats met de Belastingdienst – via de LB/PH-aangifte – bij een belast rentebestanddeel. Ook in gevallen waarin een verzekeringnemer/belastingplichtige ervoor heeft gekozen om de heffing over het belastbare rentebestanddeel via zijn aangifte inkomstenbelasting te laten lopen, komt de informatie over het belastbare rentebestanddeel via de LB/PH-aangifte van de verzekeraar in de vooraf ingevulde aangifte (VIA) van de belastingplichtige terecht.

Afschaffen imputatieregeling voor kapitaalverzekeringen in box 3

De zogeheten imputatieregeling maakt deel uit van het huidige overgangsrecht en is een zeer complexe regeling die in de praktijk weinig wordt toegepast. Deze houdt in dat de (uitkerings)vrijstelling van € 123.428 voor bepaalde verzekeringsproducten maar een keer per leven mag worden toegepast op het totaal aan uitkeringen ('lifetime-vrijstelling'). Bij een uitkering zou daarom altijd moeten worden gecheckt of er in het verleden ook al een uitkering onder toepassing van (een deel van) de lifetime-vrijstelling is genoten, al dan niet bij een andere verzekeraar. Een verzekeraar kan dit niet checken omdat ook bij een uitkering uit een kapitaalverzekering bij een andere verzekeraar (een deel van) de lifetime-vrijstelling kan zijn benut. Ook de Belastingdienst beschikt in het algemeen niet volledig over de daarvoor benodigde informatie. Door afschaffing van de imputatieregeling kan de gegevensstroom voor de renseignering significant worden verlaagd wat de uitvoerbaarheid door de Belastingdienst ten goede komt en de administratieve lasten van verzekeraars verlaagt. Afschaffing van de imputatieregeling is in het voordeel van belastingplichtigen die uitkeringen uit meerdere kapitaalverzekeringen hebben ontvangen of gaan ontvangen. Vanwege het naar verwachting kleine aantal van dergelijke belastingplichtigen is de budgettaire impact hiervan gering.

De imputatieregeling zoals opgenomen in het huidige overgangsrecht heeft op zich ook gevolgen voor de vrijgestelde producten die zijn gesloten in de periode van 2001 tot en met 2012 voor de aflossing van de eigenwoningschuld. Dat betreft de kapitaalverzekering eigen woning, de spaarrekening eigen woning en het beleggingsrecht eigen woning die alle in box 1 horen. Voor deze producten blijft de imputatieregeling zoals deze is opgenomen in artikel 10bis.6, derde lid, Wet IB 2001 in stand. De verzekerings- of spaarproducten voor de eigen woning waarop de imputatieregeling van toepassing blijft, zijn pas met ingang van 2001 geïntroduceerd. Op dergelijke producten is het overgangsrecht uit de Invoeringswet Wet IB 2001 daarom niet van toepassing. Door de samenhang met de eigen woning is de historie van deze producten beter te volgen dan bij de deels al lang vóór 2001 bestaande kapitaalverzekeringen, waardoor de imputatieregeling op de verzekerings- of spaarproducten voor de eigen woning beter kan worden toegepast.

3.10 Vorderingen en schulden

¹⁹ De huidige werkwijze betreft circa 250.000 verzekeringen jaarlijks waarvan de uitkering gerenseigneerd dient te worden, terwijl maar 7% ervan een belastbaar rentebestanddeel heeft.

Vorderingen en schulden zullen doorgaans reguliere voordelen opleveren in de vorm van (betaalde of ontvangen) rente. Daarnaast kan ook sprake zijn van een waardeontwikkeling van vorderingen en schulden. Net zoals in het huidige stelsel worden vorderingen en schulden in beginsel gewaardeerd tegen de waarde in het economische verkeer. Uit deze waardering kunnen waardeontwikkelingen voortvloeien, bijvoorbeeld als gevolg van op- en afwaarderingen of door kwijtschelding van de schuld. De voortzetting van dit waarderingsvoorschrift in het nieuwe stelsel zorgt voor consistentie, herkenbaarheid en een zuivere behandeling van de waardering van vorderingen en schulden.

Als de verschuldigde rente van de vordering of schuld voor een bepaalde periode vast staat dan kan de (markt)waarde van de vordering of de schuld fluctueren als de marktrente ten opzichte van de overeengekomen rente wijzigt. Als de marktrente stijgt, dan zal een vordering met een lage rente die langdurig vaststaat in waarde dalen. Om het beroep op het doenvermogen van burgers te beperken wordt voorgesteld dat vorderingen die voortvloeien uit een geldleningsovereenkomst tussen natuurlijke personen in afwijking van de hoofdregel gewaardeerd worden op de nominale waarde. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan ouders die een geldlening verstrekken aan hun kind voor de financiering van een eigen woning. Het jaarlijks waarderen van de vordering op de nominale waarde in plaats van op de waarde in het economische verkeer is eenvoudig en herkenbaar.

Kwijtscheldingsvoordeelvrijstelling

Bij (gedeeltelijke) kwijtschelding van de vordering door de schuldeiser of faillissement van de schuldenaar treedt ook een waardeontwikkeling op. Een (gedeeltelijke) kwijtschelding leidt bij de schuldeiser tot een negatieve waardemutatie. De vordering is minder of niets waard geworden. Bij het belasten van het werkelijke rendement past dat de schuldeiser deze waardevermindering in aanmerking kan nemen. Een kwijtschelding leidt bij de schuldenaar in beginsel tot een positieve waardemutatie. Dit werkt door in het verzamelinkomen dat een grondslag vormt voor diverse inkomensafhankelijke regelingen. Het is echter onwenselijk dat een belastingplichtige mogelijk diverse tegemoetkomingen zoals toeslagen mist of moet terugbetalen vanwege het gestegen inkomen als een schuld is kwijtgescholden vanwege zijn slechte financiële omstandigheden. Daarnaast is het moeilijk uitlegbaar als een belastingplichtige met uitsluitend schulden (en dus per saldo een negatief vermogen) toch belasting moet betalen over zijn of haar inkomen uit vermogen als een schuld wordt kwijtgescholden. Verder zullen schuldeisers mogelijk minder snel bereid zijn om mee te werken aan een schuldsanering indien kwijtschelding leidt tot belastingheffing, waarmee hun verhaalsmogelijkheid wordt beperkt vanwege de preferente positie van de Belastingdienst.

Daarom wordt voorgesteld een kwijtscheldingsvoordeelvrijstelling in te voeren. Het inkomen dat bij de schuldenaar ontstaat als gevolg van kwijtschelding van een schuld wordt daarmee onder voorwaarden vrijgesteld van heffing in box 3. De hiervoor beschreven onwenselijke gevolgen worden daarmee voorkomen. Het kwijtscheldingsvoordeel is bij de schuldenaar vrijgesteld indien sprake is van de kwijtschelding van een financieel onvolwaardige vordering en voor zover het inkomen de verrekenbare verliezen overstijgt. Ook in de winstsfeer van de inkomstenbelasting en de vennootschapsbelasting bestaat een enigszins vergelijkbare kwijtscheldingswinstvrijstelling.

3.11 Verstrekking van gegevens over het vermogen

In het nieuwe stelsel is niet meer voor alle vermogensbestanddelen de waarde van het vermogen op 1 januari relevant voor de belastingheffing. Echter, inzicht in de omvang van het totale vermogen kan nog steeds relevant zijn voor de Belastingdienst. De hoogte van het totale vermogen wordt door de Belastingdienst voor verschillende doeleinden gebruikt, waaronder in het kader van toezicht.

Voor de vermogenstoets in inkomens- en vermogensafhankelijke regelingen zijn meerdere bestuursorganen afhankelijk van de gegevens van de Belastingdienst over de hoogte van het

vermogen in box 3 van een belastingplichtige. Het gaat dan bijvoorbeeld om het vaststellen door de Dienst Toeslagen of recht bestaat op toeslagen waarbij een vermogenstoets geldt en het vaststellen door de Raad voor Rechtsbijstand om te bepalen of recht bestaat op gesubsidieerde rechtsbijstand. Voorgesteld wordt dat de Belastingdienst ook in het nieuwe stelsel het vermogen van belastingplichtige blijft uitvragen, bij voor bezwaar vatbare beschikking blijft vaststellen en dit gegeven blijft doorleveren.

De hierboven genoemde afnemers zijn nu met hun processen ingesteld op het verkrijgen van gegevens van de Belastingdienst over het box 3-vermogen. Theoretisch is het mogelijk dat elke partij zelf de gegevens over het vermogen gaat opvragen. Dit is echter niet doelmatig en leidt tot een lastenverzwaring voor de belastingplichtige en een stijging van de administratieve lasten bij ketenpartners, zoals banken, financiële instellingen en verzekeraars, die momenteel de gegevens over het vermogen alleen aan de Belastingdienst leveren.

Momenteel geldt dat de Belastingdienst voor een deel van de belastingplichtigen de hoogte van het vermogen vaststelt en doorlevert, ook al is deze hoogte niet relevant voor de box 3-heffing. Het gaat dan om belastingplichtigen met een vermogen tussen de € 33.748 (grens voor de huurtoeslag) en de € 57.000 voor belastingplichtigen zonder fiscaal partner of € 114.000 met een fiscaal partner (het heffingvrije vermogen).²⁰ De Belastingdienst stelt het vermogen vast met de 'beschikking bedrag bezittingen minus schulden'. Deze beschikking vormt de grondslag voor de Belastingdienst en geeft de belastingplichtige tevens de mogelijkheid om bezwaar te maken tegen de hoogte van het vastgestelde vermogen. De beschikking bedrag bezittingen minus schulden wordt door de Belastingdienst vastgesteld, omdat de Belastingdienst van oudsher inzicht heeft in het vermogen van belastingplichtigen en bij andere overheidsorganisaties de informatie ontbreekt om een vermogenstoets vorm te geven.

Voorgesteld wordt de waarde van bezittingen en schulden voor het gehele box 3-vermogen (de vermogensbestanddelen die worden belast in box 3) te blijven vaststellen en dit vervolgens te verstrekken aan de afnemers waarvoor nu ook een wettelijke verplichting tot verstrekking bestaat. Dit geldt ook voor vermogensbestanddelen waarvoor een vermogenswinstbelasting geldt. Uitgangspunt is om de beschikking aan te laten blijven sluiten bij de waarde van de bezittingen en schulden die in box 3 in de grondslag worden betrokken. Het gevolg hiervan is dat iedereen met een vermogen boven de huurtoeslaggrens aangifte in box 3 moet doen, ook als het inkomen lager is dan het heffingsvrije resultaat of het verlies kleiner dan de verliesverrekeningsdrempel.

4. Internationale aspecten

4.1 Verhouding tot hoger recht

Fundamentele rechten

De Hoge Raad heeft op 24 december 2021 geoordeeld dat het forfaitaire box 3-stelsel, zoals dat gold in 2017 en 2018, in strijd is met het eigendomsrecht (en het discriminatieverbod) van het EVRM.²¹ Op 6 juni 2024 heeft de Hoge Raad geoordeeld dat het huidige box 3-stelsel ook in strijd is met het EVRM.²² Mede gelet op deze arresten van de Hoge Raad ziet het kabinet aanleiding expliciet in te gaan op de vraag hoe dit wetsvoorstel zich verhoudt tot het EVRM.

Het recht op ongestoord genot van eigendom is neergelegd in artikel 1 van het Eerste Protocol bij het EVRM (artikel 1 EP EVRM). Een inmenging in het eigendomsrecht is gerechtvaardigd indien voldaan is aan drie voorwaarden:

- De maatregel moet bij wet voorzien zijn. Dat betekent dat de beperking voldoende toegankelijk, precies en voorzienbaar in de toepassing moet zijn.

²⁰ Bedragen zoals geldend in 2023.

²¹ HR 24 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1963.

²² HR 6 juni 2024, ECLI:NL:HR:2024:705, ECLI:NL:HR:2024:704, ECLI:NL:HR:2024:813 en ECLI:NL:HR:2024:771.

- De inmenging dient een legitieme doelstelling in het algemeen belang.
- Er moet sprake zijn van een redelijke verhouding tussen de belangen van het betrokken individu en het algemene belang, een "fair balance" tussen de gehanteerde middelen en het met de heffing beoogde doel.

In artikel 1 EP EVRM is ook opgenomen dat een Staat het recht heeft om 'die wetten toe te passen die hij noodzakelijk oordeelt om het gebruik van eigendom te reguleren in overeenstemming met het algemeen belang of om de betaling van belastingen of andere heffingen te verzekeren'. Rijksbelastingen, zoals de inkomstenbelasting, worden opgenomen in een wet in formele zin²³ die wordt gepubliceerd volgens de regels van de Bekendmakingswet. In het onderhavige wetsvoorstel wordt zo duidelijk en precies mogelijk omschreven hoe het werkelijke rendement wordt berekend en hoe dit vervolgens wordt belast. Daarmee is de wijze waarop belasting wordt geheven voor belastingplichtigen toegankelijk, precies en voorzienbaar. Daarbij speelt ook mee dat het nieuwe stelsel pas over een paar jaar van kracht wordt, waardoor belastingplichtigen de tijd hebben zich daarop voor te bereiden. Het primaire doel van de inkomstenbelasting is om de uitgaven van de rijksoverheid te financieren. Met het voorliggende wetsvoorstel wordt ook beoogd beter aan te sluiten bij de werkelijke draagkracht van belastingplichtigen. Een heffing op basis van werkelijk rendement sluit beter aan bij de werkelijke draagkracht en is daarom in de ogen van het kabinet rechtvaardiger dan het huidige forfaitaire stelsel. Daarmee wordt voldaan aan de voorwaarde dat de inmenging een legitiem doel in het algemeen belang dient. Aan de eerste twee voorwaarden wordt dus voldaan. Het wetsvoorstel dient voornamelijk op de "fair balance" te worden getoetst.

Naar het oordeel van het kabinet voldoet het voorstel om in box 3 belasting te heffen op basis van het werkelijk behaalde rendement aan de benodigde "fair balance", waardoor er geen sprake is van een schending van artikel 1 EP EVRM. Het voorstel leidt dus tot een gerechtvaardigde regulering van het eigendomsrecht. Het kabinet komt tot dit oordeel op basis van de volgende gronden:

- Bij de beoordeling of de heffing van box 3 op stelselniveau de 'fair balance' respecteert, gaat het erom of er een redelijke, proportionele verhouding is tussen de gehanteerde middelen en het met de heffing beoogde doel. Zowel met betrekking tot die middelen als met betrekking tot hun geschiktheid om dat doel te bereiken heeft de wetgever een ruime beoordelingsvrijheid.²⁴
- Door aan te sluiten bij het werkelijke rendement worden bezwaren die kunnen kleven aan een forfaitaire systematiek in box 3 weggenomen.
- Met het heffen op basis van werkelijk rendement wordt de door artikel 1 EP EVRM gegarandeerde vrije beschikkingsmacht niet (onevenredig) beperkt. Dat wil zeggen, er wordt niet een verhoudingsgewijs zware financiële last verbonden aan de keuze om niet over te gaan tot het risicovol beleggen van vermogen. Door te heffen over werkelijk rendement deelt de staat mee in het risico van lage rendementen en verliezen. Als bijvoorbeeld door gebrek aan inzicht of fortuin²⁵ sprake is van een laag behaald rendement, dan wordt ook over dit lage (werkelijke) rendement belasting geheven en niet over een hoger gemiddeld rendement. Ook verliezen zijn in het voorstel verrekenbaar. De relatieve ongelijke behandeling op basis van een omstandigheid die de betrokkenen niet zelf in de hand hebben waar de Hoge Raad aan refereert, wordt hiermee opgelost.
- Met het heffen op basis van werkelijk rendement wordt (meer) aangesloten bij het door de belastingplichtige genoten inkomen uit sparen en beleggen. Dit sluit aan bij de algemene strekking van de Wet IB 2001 om een heffing in het leven te roepen naar de, aan het daadwerkelijk genoten inkomen ontleende, draagkracht.²⁶
- Door de inkomstenbelasting vorm te geven als draagkrachtheffing wordt van elke belastingplichtige - rekening houdend met de aard en de omvang van zijn inkomen - een

²³ Artikel 104 Gw.

²⁴ HR 14 juni 2019, ECLI:NL:HR:2019:816 en HR 24 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1963, r.o. 3.2.1.

²⁵ De Hoge Raad verwijst hier ook naar in zijn uitspraak van 24 december 2021.

²⁶ Kamerstukken II, 1998-1999, 26727, nr. 3, blz. 4/5 en 38 en HR 24 december 2021, ECLI:NL:HR:2021:1963, r.o. 3.3.3.

bijdrage gevraagd aan de algemene middelen die is afgestemd op zijn feitelijke draagkracht.

- Ook bij de belastingheffing van inkomen uit werk en woning en aanmerkelijk belang, belast in box 1 en 2, wordt in beginsel aangesloten bij de werkelijk behaalde resultaten. Met deze aanpassing wordt in de inkomstenbelasting meer recht gedaan aan het draagkrachtbeginsel. Op deze wijze draagt het wetsvoorstel bij aan een evenwichtige belastingheffing van inkomen uit vermogen waarbij sprake is van een redelijke verhouding tussen het nagestreefde doel en het ingezette middel.
- Het kabinet wijst erop dat de Hoge Raad in het arrest van 24 december 2021 oordeelt dat adequate rechtsbescherming wordt geboden door middel van een heffing over het werkelijke rendement.
- Het kabinet denkt dat er ook een fair balance is tussen het algemeen belang en de belangen van degenen die door de regeling worden geraakt. Het voorgestelde stelsel op basis van werkelijk rendement, is ingewikkelder dan een forfaitair stelsel of bijvoorbeeld een vermogensbelasting. Dit betekent dat de administratieve lasten zullen toenemen voor met name belastingplichtigen van wie de inkomsten uit vermogen niet kunnen worden ingevuld. Ook kunnen groepen belastingplichtigen die nu vanwege het heffingsvrije vermogen geen belasting betalen in box 3, onder het nieuwe stelsel wél belastingplichtig worden in box 3 als sprake is van een (eenmalig) hoog inkomen boven het heffingsvrije resultaat. Denk bijvoorbeeld aan cryptovaluta. Het huidige heffingsvrije vermogen leidt er namelijk toe dat er soms geen belasting wordt geheven, terwijl er wel hoge inkomsten uit het vermogen worden genoten. Door het heffingsvrije vermogen te vervangen door een heffingsvrij resultaat, wordt voortaan de hoogte van het inkomen uit vermogen van belang in plaats van de omvang van het vermogen zelf. Dit sluit beter aan bij het draagkrachtbeginsel van de inkomstenbelasting.
- Tot slot zijn meerdere alternatieven overwogen voor het huidige stelsel (zie daarvoor ook de paragraaf 'overwogen alternatieven'). Het kabinet heeft geen minder ingrijpend alternatief gevonden – waarbij ook het werkelijke rendement belast kan worden – voor het voorgestelde hybride stelsel.
- Alles afwegende is het kabinet van mening dat er sprake is van een fair balance.

De Hoge Raad stelt in de uitspraak ook dat de heffing in box 3 zoals deze was opgenomen in de Wet IB 2001 voorafgaand aan de uitspraak op stelselniveau strijdig is met artikel 14 van het EVRM. De ongelijkheid die kon ontstaan als gevolg van het forfaitaire stelsel wordt weggenomen door aan te sluiten bij het werkelijke rendement. Het onderhavige wetsvoorstel is daarmee naar de mening van het kabinet ook in overeenstemming met het discriminatieverbod van artikel 14 EVRM.

4.2 Voorkoming van dubbele belasting

Nederland heeft met een groot aantal landen belastingverdragen afgesloten ter voorkoming van dubbele belasting. In een belastingverdrag staat welk land belasting mag heffen over inkomsten. Als er geen belastingverdrag is, geldt het Besluit voorkoming dubbele belasting 2001 (Bvbd 2001). In dit besluit staat hoe Nederland dubbele belasting voorkomt als er geen belastingverdrag is. De voorgestelde wijziging van box 3 heeft gevolgen voor het Bvbd 2001.

Bij de voorkoming van dubbele belasting zal het heffingsvrije resultaat worden toebedeeld aan binnenlands en buitenlands inkomen uit sparen en beleggen. Het ligt voor de hand om daarbij een methode te kiezen die aansluit op de methode die in het kader van de wetswijzigingen in box 3 per 1 januari 2023 in het Bvdb 2001 voor de toedeling van het heffingsvrije vermogen is gevolgd. Dat wil zeggen dat het vrij te stellen inkomen wordt vastgesteld door daar naar rato van het inkomen een deel van het heffingsvrije resultaat aan toe te rekenen. Onderzocht wordt nog op welke wijze dit voor de uitvoering en de automatiseringssystemen rekenkundig het best vormgegeven kan worden en hoe daartoe de teller en de noemer van de voorkomingsbreuk bepaald moeten worden.

Nu de mogelijkheid van verliesverrekening binnen box 3 wordt gecreëerd ligt het voor de hand om het Bvdb 2001 uit te breiden voor de doorschuiving en inhaal van vrij te stellen buitenlands inkomen. Die treedt nu uitsluitend in werking wanneer het vrij te stellen buitenlandse inkomen uit sparen en beleggen niet leidt tot een vermindering als gevolg van het in aanmerking nemen van de persoonsgebonden aftrek.

In het wetsvoorstel is een verliesverrekeningsdrempel opgenomen. Ook hiervoor zal geregeld moeten worden hoe deze voor de voorkoming van dubbele belasting aan binnenlands en buitenlands inkomen uit sparen en beleggen moet worden toegedeeld. Voor de gevallen dat er (uitsluitend) binnenlands respectievelijk buitenlands verlies is, maar er in totaal een positief inkomen uit sparen en beleggen bestaat, speelt de vraag niet. In de gevallen waarin er in totaal een verlies uit sparen en beleggen is, maar hetzij het binnenlandse hetzij het buitenlandse inkomen uit sparen en beleggen positief is, lijkt er geen andere mogelijkheid te bestaan dan de verliesverrekeningsdrempel aan het (andere) negatieve deel toe te rekenen. Wanneer zowel het binnenlandse als het buitenlandse inkomen uit sparen en beleggen negatief is, ligt het voor de hand de verliesverrekeningsdrempel naar rato van het verlies toe te delen.

De regeling voor verrekening van buitenlandse belasting op dividenden, interest en royalty's zal aangepast worden. Onder het systeem dat tot en met 2022 gold was een redelijke vaststelling van de Nederlandse inkomstenbelasting die toerekenbaar is aan de buitenlandse dividenden, interest en royalty's niet goed mogelijk. Onder het nu voorgestelde systeem is dat wel mogelijk. Daarom ligt het in de rede een zogenoemde tweede limiet in te voeren die de verrekening beperkt tot de over het desbetreffende buitenlandse inkomen verschuldigde belasting. Beoordeeld zal worden in hoeverre waardeveranderingen van de onderliggende bezittingen hierbij betrokken moeten worden.

4.3 Emigratie

Bij emigratie wordt uitgegaan van een fictieve vervreemding van aandelen in en winstbewijzen van startende ondernemingen en in het buitenland gelegen onroerende zaken. De positieve inkomensbestanddelen die als gevolg van deze fictieve vervreemding worden belast, worden aangemerkt als te conserveren inkomen waarvoor een conserverende aanslag wordt opgelegd. Evenals bij een fictieve vervreemding van het aanmerkelijk belang (artikel 25, achtste lid, IW 1990) acht het kabinet het proportioneel om voor deze conserverende aanslag uitstel van betaling te verlenen. Daarmee wordt bij een grote waardestijging voorkomen dat belastingplichtigen bijvoorbeeld hun onroerende zaak moeten verkopen om de belastingheffing over de waardestijging van die onroerende zaak te kunnen voldoen. Immers, omdat sprake is van een fictieve vervreemding komen er geen middelen vrij waarmee de belastingplichtige de belastingaanslag kan voldoen. Het kabinet acht dit onwenselijk. Op de eerste plaats omdat onroerende zaken niet altijd eenvoudig te verkopen zijn en belastingplichtigen als gevolg hiervan met schuldproblematiek te maken zouden kunnen krijgen. Op de tweede plaats zijn onroerende zaken in voorkomende gevallen naast beleggingsobject ook gebruiksobject.

Volgens het kabinet is het passend om aan te sluiten op bovengenoemde uitstelfaciliteit die wordt aangeboden ingeval van geconserveerd inkomen uit aanmerkelijk belang. Uitstel van betaling op grond van deze uitstelfaciliteit wordt verleend voor onbepaalde tijd. Verder wordt gedurende het uitstel van betaling geen invorderingsrente in rekening gebracht en er wordt alleen zekerheid gevraagd wanneer de belastingschuldige zich verplaatst of woonachtig is buiten de Europese Unie. Het uitstel wordt – kortgezegd – beëindigd wanneer er middelen vrij komen waarmee de belastingschuldige zijn belastingaanslag kan voldoen.

4.4. Caribisch Nederland (BES-eilanden)

Voor wetsvoorstellen in Nederland dient ook gekeken te worden of de voorstellen eveneens in Caribisch Nederland van toepassing zouden moeten zijn. Hiervoor geldt in het algemeen het

beginsel van “comply or explain”, een wijziging moet ook in Caribisch Nederland in wetgeving worden overgenomen (“comply”) en als dat niet mogelijk is, dient deze onmogelijkheid toegelicht te worden (“explain”). Het beginsel van “comply or explain” geldt echter niet voor de fiscale wetgeving op de BES.²⁷ Juist voor fiscale zaken blijft maatwerk vereist en wordt afgeweken van de Nederlandse regelgeving vanwege de geringe bevolkingsomvang aldaar, het insulaire karakter van de openbare lichamen en de grote geografische afstand met Nederland. Door de (gedeelde) voortzetting van de voormalige Nederlands-Antilliaanse wetgeving alsmede de invoering van geheel nieuwe (van Nederland) afwijkende wetgeving per 2011 op dit punt is het sowieso onmogelijk om “comply” te volgen.

De invoering van box 3 in Caribisch Nederland is ook om andere redenen onwenselijk. Niet alleen zal dit in de uitvoering praktisch onmogelijk zijn (ondercapaciteit Belastingdienst/Caribisch Nederland), er is ook geen wettelijke renseigneringsplicht ten aanzien van gegevensuitwisseling, terwijl basisgegevens (zoals correcte kadastrale gegevens) vaak ontbreken. Daar komt nog bij dat een box 3-stelsel op de BES-eilanden niet past bij de economische situatie van de inwoners in Caribisch Nederland. Ook de Commissie Sociaal Minimum Caribisch Nederland (Commissie Thodé) concludeert in haar rapport inzake de armoedebestrijding in Caribisch Nederland dat thans voor een grondslagverbreding in de belastingwetgeving in Caribisch Nederland voorsnog geen plaats is.²⁸ Weinig inwoners hebben überhaupt spaargeld of andere box 3-bezittingen. De enige significante bezitting die mogelijk voor een box 3-heffing in aanmerking zou kunnen komen is onroerend goed, maar juist daarvoor is op de BES reeds een box 3-achtige vastgoedbelasting ingevoerd.

5. Overwogen alternatieven

5.1 Vermogenswinstbelasting

Op hoofdlijnen zijn er in de fiscale theorie twee type systemen om het werkelijke rendement te belasten: door middel van een *vermogensaanwasbelasting* of een *vermogenswinstbelasting*. Zoals hierboven toegelicht, stelt de regering als hoofdregel een vermogensaanwasbelasting voor, in combinatie met een vermogenswinstbelasting voor bepaalde vermogensbestanddelen. Bij een vermogensaanwasbelasting wordt de waardeontwikkeling van de vermogensbestanddelen van jaar tot jaar in de heffing betrokken. Bij een vermogenswinstbelasting wordt de waardeontwikkeling van vermogensbestanddelen belast op het moment van vervreemding (bijvoorbeeld verkoop) van het vermogensbestanddeel.

De voor- en nadelen van de verschillende systemen zijn in verschillende verkenningen door voorgaande kabinetten uiteengezet, zoals in de voortgangsrapportage ‘Heffing box 3 op basis van werkelijk rendement’ en in het ‘Keuzedocument box 3’. In de Kamerbrief van 29 september 2022²⁹ zijn de vermogensaanwasbelasting en vermogenswinstbelasting eveneens tegen elkaar afgezet. Deze paragraaf bevat een weergave van de belangrijkste overwegingen om als hoofdregel te kiezen voor een vermogensaanwasbelasting.

Het voorstel is om als hoofdregel de waardeontwikkeling te belasten op basis van vermogensaanwas. Doordat de waardeontwikkeling van jaar tot jaar in de heffing wordt betrokken en niet pas in het jaar waarin het vermogensbestanddeel wordt verkocht wordt langdurig uitstel van belastingheffing voorkomen. Belastingplichtigen betalen belasting overeenkomstig het jaarlijkse rendement in plaats van een (grote) aanslag ineens over de waardeontwikkelingen tussen de aankoop, die mogelijk in een ver verleden plaatsvond, en de verkoop. Een vermogenswinstbelasting geeft een prikkel om winsten uit te stellen. Belastingplichtigen kunnen

²⁷ Kamerstukken II 2006-2007, 30 891, nr. 4, p.30, alwaar wordt gerefereerd aan par. 5 van het bestuurlijk akkoord dat in 2006 hierover met de openbare lichamen is overeengekomen.

²⁸ “Een waardig bestaan. Een sociaal minimum dat voorziet in toenemend perspectief op zelfredzaamheid”, Commissie Sociaal Minimum Caribisch Nederland, G.E.A. Thodé e.a.

²⁹ Kamerstukken II 2022/23, 32140, nr. 139., Kamerstukken II 2022/23, 32140, nr. 145.

bijvoorbeeld beslissen om aandelen die op winst staan nog niet te verkopen om zo belastingheffing op dat moment te voorkomen. Dit wordt het lock-in-effect genoemd. Ook kan het een prikkel geven om aandelen die op verlies staan juist wel te verkopen. Dit kan een drempel opwerpen om te beleggen in het meest rendabele beleggingsproduct en werkt dus economisch verstorend.

Een ander voordeel van een vermogensaanwasbelasting is dat belastingplichtigen en ketenpartners (zoals banken en financiële instellingen) niet langdurig gegevens hoeven bij te houden over de kostprijs van alle vermogensbestanddelen. Indien aandelen in een beleggingsportefeuille in tranches worden gekocht tegen verschillende prijzen, moeten deze prijzen separaat worden bijgehouden. Bij een vermogenswinstbelasting zou bij de berekening van de vermogenswinst – mogelijk jaren later – achterhaald moeten worden wat de verkrijgingsprijs is geweest van de individuele aandelen die worden verkocht. Dit kan ingewikkeld zijn en gegevens uit het verleden over de kostprijs zullen niet altijd meer beschikbaar zijn. Zowel de ketenpartners als de Belastingdienst hebben vanuit uitvoeringsperspectief een voorkeur voor een vermogensaanwasbelasting.

Wel kunnen er bij een vermogensaanwasbelasting net als in het huidige box 3-stelsel bij een beperkt aantal belastingplichtigen liquiditeitsproblemen optreden. Er moet immers net als in het huidige box 3-stelsel belasting worden betaald, ook als er geen liquide middelen uit vermogen worden behaald. Dit kan verstorend werken in de zin dat belastingplichtigen hiermee gestimuleerd worden om te kiezen voor een meer liquide beleggingsmix. Veel belastingplichtigen kiezen overigens al uit zichzelf voor een vermogensmix met liquide middelen, bijvoorbeeld om geplande uitgaven te kunnen doen of om ongeplande uitgaven op te kunnen vangen.

In het voorstel wordt gekozen voor een vermogenswinstbelasting bij bepaalde vermogensbestanddelen waarbij liquiditeitsproblemen naar het oordeel van het kabinet potentieel een belangrijke rol kunnen spelen, namelijk onroerende zaken en aandelen in of winstbewijzen van startende ondernemingen. Ten aanzien van onroerende zaken worden de gegevens niet aangeleverd door ketenpartners waardoor bezwaren vanuit ketenpartners ten aanzien van een vermogenswinstbelasting hier een minder grote rol spelen.

Op de lange termijn zullen een vermogensaanwasbelasting en een vermogenswinstbelasting in beginsel dezelfde belastingopbrengst halen. Uiteindelijk is het voordeel dat belast wordt hetzelfde. Alleen het moment van belastingheffing verschilt. Bij invoering zal op korte termijn het verschil echter groot zijn. Bij een vermogensaanwasbelasting wordt de waardestijging in het belastingjaar zelf belast, waardoor meteen in het eerste jaar de vermogensaanwas van dat jaar wordt belast. Bij een vermogenswinstbelasting wordt de waardeontwikkeling alleen belast als deze daadwerkelijk gerealiseerd wordt, hetgeen nog jaren kan duren. Hierdoor is de opbrengst van een vermogenswinstbelasting in het jaar van invoering en de eerste jaren daarna naar verwachting veel lager dan het structurele niveau. Het verschil in belastingopbrengst tussen beide stelsels wordt ieder jaar kleiner. Bij een vermogenswinstbelasting wordt de structurele opbrengst echter pas bereikt als alle bezittingen na invoering van het nieuwe stelsel een keer zijn verkocht.

5.2 Belasting op basis van het reële werkelijke rendement

Het voorstel is om het nominale werkelijke rendement uit sparen en beleggen te belasten. Het nominale werkelijke rendement is de toename van de waarde van het vermogen in euro's. Tegenover het nominale werkelijke rendement staat het reële werkelijke rendement. Het reële werkelijke rendement is de toename van de hoeveelheid goederen en diensten die de belastingplichtige met het vermogen kan kopen. Het verschil tussen het nominale en het reële werkelijke rendement is de geldontwaarding (inflatie).

Het reële werkelijke rendement sluit het beste aan bij het draagkrachtbeginsel. Het deel van het nominale inkomen dat nodig is om de koopkracht van het vermogen op peil te houden, levert de spaarder geen extra draagkracht op ten opzichte van iemand zonder spaargeld.

Rekening houden met inflatie zou naar verwachting aanzienlijke budgettaire gevolgen hebben. Het reële inkomen is immers normaal gesproken lager dan het nominale inkomen. Dit kan in box 3 (geheel of gedeeltelijk) gecompenseerd worden met een lager heffingsvrij resultaat en/of een hoger tarief. Gemiddeld schieten belastingplichtigen er dan per saldo niets mee op. Het zou voor de te betalen belasting immers niet uitmaken of bijvoorbeeld 30% belasting verschuldigd is over € 6.000 nominaal werkelijk rendement of bijvoorbeeld 45% over € 4.000 reëel werkelijk rendement. Verder is van belang dat het heffingsvrije resultaat indirect al in zekere mate een tegemoetkoming biedt voor het belasten van het nominale werkelijke rendement.

Aansluiten bij het nominale werkelijke rendement is bovendien herkenbaar en eenvoudig. Het belasten van het nominale werkelijke rendement is ook de hoofdregel in de andere delen van het belastingstelsel. Als in box 3 het reële werkelijke rendement zou worden belast, zou dat tot verschillen tussen de boxen leiden. Rente-inkomsten zouden in box 2 bijvoorbeeld nominaal worden belast en in box 3 reëel. Dat kan tot gedragseffecten leiden. Rekening houden met inflatie zou het stelsel complexer maken voor de belastingplichtige en de Belastingdienst. Inflatie staat immers niet op de bankafschriften. Een ander punt is dat het lastig uitlegbaar zal zijn als spiegelbeeldig extra belasting wordt geheven in het geval van negatieve inflatie (deflatie).

5.3 Handhaving van het huidige box 3-stelsel met verfijningen

Als alternatief voor een stelsel waarbij het werkelijke rendement wordt belast, zou ook gekozen kunnen worden voor handhaving van het huidige box 3-stelsel met verfijningen van de forfaits. Een forfaitair stelsel is minder complex en het verfijnen van het bestaande stelsel is minder ingrijpend dan het invoeren van een nieuw stelsel.

Dit mogelijke alternatief is toegelicht bij Kamerbrief van 9 februari 2023.³⁰ De belangrijkste elementen van dit voorstel zijn het hanteren van meer vermogenscategorieën in box 3 en het anders berekenen van de forfaits. Het huidige box 3-stelsel kent drie vermogenscategorieën met elk een eigen forfaitair rendementspercentage: banktegoeden, overige bezittingen en schulden. Door meer categorieën te onderscheiden met elk een eigen forfaitair rendementspercentage komt het forfaitaire rendement gemiddeld dicht bij het werkelijke rendement. Daarbij zou dan vaker een eenjarig forfait gehanteerd kunnen worden. Eenjarige forfaits sluiten naar hun aard aanzienlijk beter aan bij het gemiddelde werkelijke rendement in het belastingjaar. Voor banktegoeden en voor schulden worden momenteel al eenjarige forfaits gehanteerd. Voor andere vermogenscategorieën kunnen eenjarige forfaits ook negatief worden. Dat zou een vorm van verliesverrekening nodig kunnen maken, wat het stelsel ingewikkelder zou maken.

Dit forfaitaire stelsel is eenvoudiger dan een stelsel op basis van werkelijk rendement, maar sluit minder goed aan op het werkelijke rendement van individuele belastingplichtigen in een belastingjaar. Ook bij het verder uitsplitsen van de vermogenscategorieën zal er voor veel belastingplichtigen een verschil blijven bestaan tussen het forfaitair berekende rendement en het werkelijke rendement. Het kabinet vindt het wenselijk dat het werkelijke rendement belast wordt en stelt daarom een stelsel op basis van werkelijk rendement voor.

5.4 Vermogensbelasting

Het kabinet heeft niet gekozen voor een vermogensbelasting om een aantal redenen. Omdat de werkelijke rendementen niet worden belast, worden bij een vermogensbelasting belastingplichtigen met laag renderend vermogen, zoals bank- en spaartegoeden, absoluut gezien even zwaar belast over hun vermogen als succesvolle beleggers, terwijl het inkomen vermogen bij laag renderend vermogen veel lager is. Dat sluit niet aan bij het draagkrachtbeginsel in de

³⁰ Kamerstukken II 2022/23, 32140, nr. 145

inkomstenbelasting. Als de vermogensbelasting bestaat naast de inkomstenbelasting en ziet op topvermogens, zou dit beter passen bij het draagkrachtbeginsel.

Een ander aandachtspunt bij een vermogensbelasting is het risico op grondslagversmalling. Bij een vermogensbelasting doet zich de vraag voor welke vermogensbestanddelen geheel of gedeeltelijk vrijgesteld moeten worden, zoals de eigen woning, ondernemingsvermogen, pensioen, lijfrentes, aanmerkelijke belangen (box 2), spaartegoeden etc. Indien er veel uitzonderingen worden gemaakt, resteert nog maar een smalle grondslag aan vermogen waarover wel wordt geheven.

Hoewel het kabinet hiervan geen voorstander is, heeft het de mogelijkheden van een vermogensbelasting in 2022 laten onderzoeken door de Landsadvocaat.³¹ Een belangrijk punt bij de vormgeving van een vermogensbelasting is een eventuele schending van het recht op ongestoord genot van eigendom.³² Inbreuk op dit recht is toegestaan als er een redelijke verhouding is tussen het algemeen belang en de individuele rechten van de belastingplichtige (de proportionaliteitstoets). De Landsadvocaat concludeert dat wanneer de vermogensbelasting niet kan worden betaald uit de inkomsten uit het vermogen en dit daarom leidt tot interen op het vermogen, deze belasting de proportionaliteitstoets mogelijk niet kan doorstaan omdat er dan sprake is van ongeoorloofde schending van het eigendomsrecht. De Landsadvocaat heeft in het advies meegegeven dat het voor de beoordeling naar zijn mening niet uitmaakt of sprake is van een tijdelijke vermogensbelasting en of deze vermogensbelasting bestaat naast een belasting op inkomen uit vermogen. De introductie van een vermogensbelasting lijkt dus niet onmogelijk, maar komt vanwege het recht op ongestoord genot van eigendom wel met uitdagingen in de vormgeving en uitvoering. Het kabinet heeft hier om uiteenlopende redenen dan ook niet voor gekozen.

6. Budgettaire effecten

Deze paragraaf gaat over de effecten op de inkomstenkant van de begroting. Paragraaf 8 gaat in op de uitvoeringskosten.

Onderstaande tabel toont de budgettaire effecten aan de inkomstenkant van dit voorstel per jaar. Na afloop van de komende twee kabinetsperiodes (in 2032) is het cumulatieve budgettaire effect aan de inkomstenkant € 660 miljoen. In de tabel is te zien dat het budgettaire effect fluctueert per jaar. De begrotingsregels geven geen duidelijke richtlijn hoe met een dergelijke fluctuerende reeks om te gaan. Het kabinet acht een stelsel dat in 2032 (na twee kabinetsperiodes) cumulatief op nul uitkomt budgetneutraal. Er zijn ook andere varianten overwogen, zoals dekken over meerdere kabinetsperiodes of het elk jaar budgettair laten sluiten. Bij dekken over meerdere kabinetsperiodes duurt het langer dan tot 2032 om cumulatief op nul uit te komen. Bij het elk jaar budgettair laten sluiten zou sprake zijn van bijvoorbeeld jaarlijks (sterk) wisselende tarieven. Of een (zeer) hoog tarief hetgeen leidt tot een lastenverzwaring. Dit kabinet heeft daar niet voor gekozen, vanwege de afruil tussen fiscaal stabiel beleid en het niet willen presenteren van een (grote) rekening aan de volgende kabinetten.

De uitvoeringskosten van gemiddeld € 110 miljoen per jaar worden in dit voorstel aan de lastenkant gedekt. Per saldo is het budgettaire effect van dit voorstel daarmee cumulatief nul in 2032. Een alternatief is het dekken van de uitvoeringskosten aan de uitgavenkant, waardoor ruimte ontstaat om bijvoorbeeld het tarief lager vast te stellen. Dit kabinet heeft daar echter niet voor gekozen.

³¹ Kamerstukken II 2022/23, 35927, nr. 125.

³² Artikel 1 van het Eerste Protocol bij het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

Tabel 2 - De geraamde budgettaire opbrengst in miljoenen euro's (+=saldoverbeterend), in prijzen van het jaar 2027. De opbrengst is afgezet tegen het basispad. In deze cijfers is de € 100 miljoen uit het Hoofdlijnenakkoord al verwerkt.

Jaar	Budgettair
2027	737
2028	118
2029	-81
2030	-105
2031	-41
2032	32
2033	126
2034	220
2035	312
2036	435
2037	536
2038	614
2039	706
2040	774
2041	859
2042	920
2043	1.020
2044	1.099
2045	1.132
2046	1.199
2047	1.240
2048	1.313
2049	1.326
2050	1.376
2051	1.455
2052	1.457
2053	1.518
2054	1.582
2055	1.598
2056	1.619
2057	1.682
2058	1.723
2059	1.743
2060	1.764
Struc	1.764

In de budgettaire raming wordt het nieuwe stelsel vergeleken met het basispad. Het basispad voor box 3 is vanaf 2027 het oude stelsel-2022 zonder rechtsherstel, inclusief de structureel aangepaste leegwaardering, het structureel verhoogde tarief uit de Belastingplannen 2023 en 2024 (per amendement) en de geplande tariefsverlaging uit het Hoofdlijnenakkoord. Het nieuwe stelsel wordt dus niet vergeleken met het huidige overbruggingsstelsel, omdat dat slechts tijdelijk is ingeboekt. Ook is het niet zo dat het nieuwe stelsel net zo veel belastingopbrengsten hoeft te genereren als het oude stelsel deed in 2022. Het nieuwe stelsel dient volgens de begrotingsregels te worden vergeleken met hoe het basispad er vanaf 2027 uit zou zien.

Er zijn drie mechanismes die een belangrijke rol spelen in de budgettaire raming. Ten eerste zorgt de ingroei van de vermogenswinstbelasting op onroerende zaken en aandelen in startende ondernemingen voor een lagere opbrengst van het nieuwe stelsel in de eerste jaren. Dit verklaart

de geraamde derving in de jaren 2029 tot en met 2031. Daar staat, ten tweede, tegenover dat ook verliesverrekening moet ingroeien. In de eerste jaren hebben belastingplichtigen nog geen verliesvoorraden opgebouwd, wat juist voor een hogere opbrengst zorgt in de eerste jaren. Verliezen verrekenen met winsten in het eerste jaar is zelfs helemaal niet mogelijk; dit verklaart de relatief hoge opbrengst in 2027. Ten derde speelt mee dat de forfaits van het oude stelsel (basispad) op basis van vijftienjaars gemiddeldes naar verwachting ook in 2027 en de jaren daarna nog relatief hoog zijn, met name voor onroerend goed. In de raming is ervan uitgegaan dat dit forfait langzaam gaat dalen, waardoor ook de opbrengst van het basispad daalt en de budgettaire raming van het nieuwe stelsel toeneemt. Deze laatste twee mechanismes zullen in de raming de derving als gevolg van de vermogenswinstbelasting langzaam steeds meer compenseren, wat zichtbaar is in de oplopende raming vanaf 2031.

Op de zeer lange termijn is een budgettaire opbrengst geraamd. Die opbrengst weerspiegelt een uiteindelijke toename van de box 3-grondslag, onder andere als gevolg van het expliciet belasten van direct rendement uit onroerende zaken.

In tegenstelling tot het oude stelsel zal de budgettaire opbrengst gaan afhangen van de conjunctuur in het betreffende belastingjaar. In een jaar met stijgende aandelenmarkten en veel vastgoedtransacties zal de opbrengst in box 3 vermoedelijk hoger zijn dan geraamd, in een jaar met grote vermogensverliezen en weinig vastgoedtransacties juist lager. De jaarlijkse uitschieters kunnen oplopen tot meer dan € 1 miljard. In de raming is steeds uitgegaan van een gemiddelde van goede en slechte jaren. Deze uitschieters zijn overigens endogeen. Omdat ze niet het gevolg zijn van beleidsmaatregelen, tellen ze niet mee in het inkomstenkader. Net als bij endogene mee- en tegenvallers in andere belastingen lopen deze afwijkingen in het EMU-saldo. Zo kent bijvoorbeeld de vennootschapsbelasting jaarlijkse fluctuaties van meerdere miljarden euro's.

Tegenover het nadeel van een minder voorspelbare opbrengst voor de overheid staat het voordeel van de stabilisatiefunctie voor de economie. Door in economisch slechtere jaren minder belasting te heffen en in economisch goede jaren juist meer, werkt het voorgestelde stelsel licht stabiliserend op de conjunctuur. Belastingplichtigen die hun vermogen in waarde zien dalen, worden daar bovenop niet ook nog eens geconfronteerd met belastingheffing zoals in het huidige stelsel. Verder kunnen zij verliezen verrekenen. In jaren dat zij veel rendement maken op hun vermogen, wordt de consumptie door de hogere belastingheffing juist enigszins afgeremd.

7. Gevolgen voor het bedrijfsleven en burger

7.1 Inkomenseffecten

Voor belastingplichtigen met alleen spaargeld wijzigt de belastingdruk niet of nauwelijks. Hun inkomen wordt in het huidige stelsel immers forfaitair bepaald op basis van de gemiddelde rente op bank- en spaartegoeden in het belastingjaar, wat doorgaans goed zal aansluiten op het werkelijk behaalde rendement. Voor belastingplichtigen met overige bezittingen is het verschil tussen het werkelijke en het forfaitaire rendement gemiddeld groter. Belastingplichtigen met een lager werkelijk rendement dan het forfaitaire gaan minder belasting betalen. Degenen met een hoger werkelijk rendement meer.

In het huidige stelsel is de te betalen belasting aan het begin van het jaar al grotendeels bekend, omdat deze afhangt van de omvang van het vermogen aan het begin van het belastingjaar. In het voorgestelde stelsel hangt de te betalen belasting af van het werkelijke rendement. Het werkelijke rendement is pas na afloop van het belastingjaar bekend. De belasting wordt dus minder voorspelbaar. Daar staat tegenover dat alleen over het werkelijke rendement belasting wordt geheven.

Onderstaand zijn vier voorbeelden uitgewerkt. Er is gerekend met de parameters zoals hierboven geïntroduceerd; een vlak belastingtarief van 36%, een netto vastgoedbijtelling van 2,65%, een heffingvrij inkomen van € 1.250 en een verliesdrempel van € 500.

Bij de vergelijking met het huidige stelsel is uitgegaan van een forfaitair rendementspercentage voor spaargeld van 0,92%, een forfaitair rendementspercentage voor overige bezittingen van 6,04%, een tarief van 35% en een heffingvrij vermogen van € 57.000.

Voorbeeld 10 - een spaarder

Persoon X bezit in 2027 enkel spaartegoeden, bij het begin van het jaar € 500.000. Daarover ontvangt X € 4.000 rente in 2027. De bank brengt € 20 kosten in rekening. X heeft geen persoonsgebonden aftrekposten en geen te verrekenen verliezen. Het resultaat uit de spaartegoeden is gelijk aan de rente-inkomsten minus de bankkosten: € 3.980 (= € 40.00 - € 20).

Resultaat uit bezittingen en schulden	€ 3.980
Inkomen uit sparen en beleggen	€ 2.730 (= € 3.980 -/- € 1.250)
Belastbaar inkomen uit sparen en beleggen	€ 2.730 (geen te verrekenen verliezen)
Belasting box 3 2027	€ 982 (= 36% x € 2.730)

In het huidige stelsel zou persoon X bij een forfaitair rendementspercentage op spaargeld van 0,92% en een tarief van 35% in totaal € 1.426 belasting hebben betaald. Dit verschil komt door de toepassing van het heffingvrije vermogen in het huidige stelsel, dat bij personen met een groot vermogen relatief minder voordeel geeft.

Voorbeeld 11 - een belegger die winst maakt

Persoon Y bezit begin 2028 € 100.000 spaargeld en € 500.000 aandelen op een beleggingsrekening. Op de spaarrekening ontvangt Y in totaal € 1.000 rente in 2028 en wordt € 20 aan kosten in rekening gebracht. Halverwege het jaar neemt Y € 10.000 op van de beleggingsrekening. Een maand later stort Y juist € 20.000 bij op de beleggingsrekening. Aan het einde van het jaar is de beleggingsrekening € 560.000 waard. Kosten behorende bij de beleggingsrekening zijn daarbij al van de rekening afgeschreven. Y heeft geen persoonsgebonden aftrekposten. Uit 2027 resteert een te verrekenen verlies van € 25.000. Het resultaat uit banktegoeden is opnieuw gelijk aan de rente-inkomsten minus de kosten. Het resultaat uit de beleggingsrekening kan worden bepaald middels een vermogensaanwasvergelijking door te corrigeren voor stortingen en onttrekkingen.

Beleggingsrekening saldo begin jaar	€ 500.000
Beleggingsrekening stortingen	€ 20.000
Beleggingsrekening onttrekkingen	€ 10.000
Beleggingsrekening saldo einde jaar	€ 560.000
Resultaat uit beleggingsrekening	€ 50.000 (= saldo einde jaar -/- saldo begin jaar -/- stortingen + onttrekkingen)
Resultaat uit spaartegoeden	€ 980 (= € 1.000 -/- € 20)
Resultaat uit bezittingen en schulden	€ 50.980 (= € 50.000 + € 980)

Ten slotte dient rekening gehouden te worden met het heffingsvrije resultaat van € 1.100 en met de te verrekenen verliezen van € 20.000.

Resultaat uit bezittingen en schulden	€ 50.980
Inkomen uit sparen en beleggen	€ 49.730 (= € 50.980 -/- € 1.250)
Belastbare inkomen uit sparen en beleggen	€ 24.730 (= € 49.730 -/- € 25.000)
Belasting box 3 2028	€ 8.902 (= 36% x € 24.730)

In het huidige stelsel zou deze persoon in totaal € 9.857 belasting hebben betaald. In het nieuwe stelsel betaalt Y in eerste instantie méér belasting omdat het werkelijke rendement op de aandelen (10%) hoger is dan het forfaitaire rendement van 6,04%. Daar staat tegenover dat Y in het nieuwe stelsel ook verliezen uit het vorige jaar kan verrekenen, waardoor de belasting uiteindelijk bijna € 1.000 lager uitvalt.

Voorbeeld 12 - een belegger die verlies maakt

Voorbeeld 2 van Persoon Y wordt voortgezet in het jaar 2029. Persoon Y begint het jaar met € 100.980 spaargeld en € 560.000 op de beleggingsrekening. Y ontvangt in 2029 € 930 rente op het spaargeld en betaalt weer € 20 bankkosten. Y doet geen stortingen of onttrekkingen op de beleggingsrekening, die gedurende 2029 in waarde daalt naar € 540.000.

Resultaat uit spaartegoeden	€ 910 (= € 930 -/- € 20)
Resultaat uit beleggingsrekening	-/- € 20.000 (= € 540.000 -/- € 560.000)
Resultaat uit bezittingen en schulden	-/- € 19.090 (= € 910 -/- € 20.000)

Een negatief resultaat betekent dat een verlies wordt vastgesteld. Daarvoor moet rekening worden gehouden met de verliesdrempel van € 500. Y kan het verlies meenemen naar de volgende jaren en verrekenen met eventuele winst.

Resultaat uit bezittingen en schulden	-/- € 19.090
Verlies uit sparen en beleggen	€ 18.590 (= € 19.090 -/- € 500)
Belastbare inkomen uit sparen en beleggen 2029	€ 0
Belasting box 3 2029	€ 0

In het huidige stelsel zou deze persoon € 11.114 belasting hebben betaald in 2029.

Voorbeeld 13 - een eigenaar van een (deels) verhuurde woning

X koopt op 1 januari 2028 een woning voor € 400.000 en verhuurt de woning gedurende het gehele jaar. De WOZ-waarde van de woning is op 1 januari 2028 € 380.000. Ten aanzien van de tweede woning maakt X gedurende 2028 € 5.000 aan onderhoudskosten. X financiert de tweede woning deels met een lening van € 100.000 waarover X jaarlijks € 4.000 rente betaalt. X ontvangt voor de verhuur van de tweede woning € 25.000 aan huurinkomsten. Halverwege 2028 laat X zonnepanelen plaatsen op de woning voor € 5.000. X heeft geen persoonsgebonden aftrekposten en geen te verrekenen verliezen.

Het voordeel uit onroerende zaken is gelijk aan de huurinkomsten minus de onderhoudskosten en financieringskosten: € 16.000 (= € 25.000 - € 5.000 - € 4.000)

Voordeel uit onroerende zaken	€ 16.000
Inkomen uit sparen en beleggen	€ 14.750 (= € 16.000 -/- € 1.250)
Belastbaar inkomen uit sparen en beleggen	€ 14.750 (geen te verrekenen verliezen)
Belasting box 3 2028	€ 5.310 (= 36% x € 14.750)

De waardeinstijging van de woning wordt belast op het moment dat X de woning vervreemdt. De investeringen in verbetering van het huis worden bij de kostprijs opgeteld. De kostprijs van de woning wordt dus verhoogd met € 5.000 en wordt € 405.000.

In het huidige stelsel zou X bij een forfaitair rendementspercentage op overige bezittingen van 6,04% over de WOZ-waarde, een forfaitair schuldenpercentage van 2,47%, een tarief van 35%, een heffingvrij vermogen van € 57.000 en een schuldendrempel van € 3.700 in totaal € 5.995 belasting hebben betaald. In het nieuwe stelsel betaalt X minder belasting. Dit verschil komt doordat in het oude stelsel ook de waardeinstijging wordt meegenomen in het jaarlijkse forfaitaire rendement en deze in het nieuwe stelsel enkel wordt belast zodra er een vervreemdingsmoment is.

Doorwerking naar inkomensafhankelijke regelingen

In het nieuwe stelsel zal het belastbare inkomen uit sparen en beleggen meer gaan fluctueren. Hierdoor zal ook het verzamelinkomen dat geldt als toetsingsinkomen voor de toeslagen en andere inkomensafhankelijke regelingen meer gaan verschillen tussen de jaren. Het toetsingsinkomen wordt minder voorspelbaar voor gerechtigden die box 3-inkomen boven het heffingsvrije resultaat hebben.

Met behulp van een simulatie³³ is onderzocht wat de gevolgen voor toeslaggebruikers zijn van een wisselend verzamelinkomen. Op basis hiervan kan een beeld worden gegeven. Voor de kinderopvangtoeslag is in deze analyse uitgegaan van een inkomensafhankelijke vormgeving,

³³ In het microsimulatiemodel MIMOSI.

zoals het kabinet Rutte IV ook in het coalitieakkoord heeft beoogd. Dit betekent dat fluctuaties in het verzamelinkomen dan geen invloed meer hebben op de hoogte van de kinderopvangtoeslag.³⁴ De huishoudens die te maken krijgen met de doorwerking van een belasting op werkelijk vermogensrendement naar toeslagen betreffen dan ontvangers van zorgtoeslag, kindgebonden budget en/of de huurtoeslag.

In het nieuwe stelsel betaalt in een gemiddeld jaar naar schatting 3,5% van de ontvangers van inkomensafhankelijke toeslagen (circa 150.000 huishoudens) tegelijkertijd belasting in box 3. Deze huishoudens hebben een laag- of middeninkomen en komen daardoor in aanmerking voor toeslagen. Door de inkomensafhankelijke vormgeving worden toeslagen verstrekt aan diegenen die de financiële ondersteuning het hardst nodig hebben. Tegelijkertijd hebben deze huishoudens een substantieel inkomen uit hun vermogen (box 3) en een vermogen onder de vermogensgrens in het kindgebonden budget en zorgtoeslag (€ 127.582 voor een alleenstaande in 2023) en huurtoeslag (€ 33.748 voor een alleenstaande in 2023; hier is nu nog geen overlap met belastingplichtigen in box 3, maar in het nieuwe stelsel kan er wel enige overlap zijn). Deze bovengrens aan het vermogen beperkt ook de mate waarin het box 3-inkomen zal fluctueren.

Voornamelijk het voordeel uit effecten en onroerende zaken zal gaan fluctueren. Bij een hoger rendement op effecten en bij verkoop met winst van onroerende zaken zal het grootste deel van deze groep te maken krijgen met lagere toeslagen. Van de 150.000 huishoudens bezitten er circa 90.000 effecten. Een gesimuleerd 5%-punt hoger rendement van alle effecten in box 3 levert de huishoudens in deze simulatie gemiddeld een extra inkomen op van € 2.550. De doorwerking naar toeslagen betekent dat zij gemiddeld € 170 per jaar minder toeslagen krijgen. De huishoudens die minder toeslag krijgen vanwege hogere rendementen genieten dus tegelijkertijd een veelvoud van de gederfde toeslagen aan extra inkomen uit hun vermogen.

Van de 150.000 huishoudens bezitten er circa 70.000 onroerend goed. Voor onroerende zaken geldt dat bij verkoop met winst het verzamelinkomen fors kan stijgen. In de simulatie is bij bezitters van onroerend goed het box 3-inkomen met € 50.000 verhoogd, om verkoop met € 50.000 winst na te bootsen. Gemiddeld genomen daalde het recht op toeslagen als gevolg hiervan met € 2.400 per huishouden. Opnieuw geldt dat tegenover het gedaalde toeslagrecht een veelvoud aan extra inkomen staat. Wel kan het voorkomen dat de toeslagen al zijn uitgekeerd en moeten worden terugbetaald.

Het tegenovergestelde geldt overigens ook: als het inkomen uit vermogen daalt door een relatief laag rendement, zal dit tot een verhogend effect op de te ontvangen toeslagen kunnen leiden.

7.2 Gedragseffecten

Er worden geen grote gedragseffecten verwacht. Wel vervallen enkele verstoringen van het huidige stelsel.

In het huidige box 3-stelsel kan het lonen om het ene type vermogen te ruilen voor een ander type vermogen met een vergelijkbaar verwacht rendement en risico. Spaargeld wordt immers tegen een veel lager forfait in de belastingheffing betrokken dan andere laagrenderende bezittingen zoals obligaties. Als dat ertoe heeft geleid dat belastingplichtigen bijvoorbeeld obligaties hebben verkocht en de opbrengst op een spaarrekening hebben gezet, dan kan invoering van het nieuwe stelsel een eenmalig tegengesteld gedragseffect inluiden. Ook vervallen fiscale redenen voor peildatumarbitrage, omdat de belasting in het voorstel niet meer afhangt van de vermogenssamenstelling op de peildatum van 1 januari, maar van het rendement uit vermogen over het kalenderjaar.

³⁴ Vanzelfsprekend hebben fluctuaties in het verzamelinkomen wel invloed op de hoogte van de kinderopvangtoeslag als het nieuwe kabinet besluit om de kinderopvangtoeslag inkomensafhankelijk te maken.

In het voorstel wordt in beginsel voor al het vermogen het werkelijke rendement belast. Wel kan het feit dat voor bepaalde vermogensbestanddelen een vermogenswinstbelasting geldt een liquiditeitsvoordeel opleveren voor belastingplichtigen met deze vermogensbestanddelen. Dit kan een prikkel vormen om een groter aandeel van dit type vermogen aan te houden. Belastingplichtigen kunnen bovendien een prikkel ervaren om dit vermogen zo lang mogelijk aan te houden (lock-in effect), omdat pas bij verkoop belasting wordt geheven over de waardeinstijging.

In het nieuwe stelsel betalen belastingplichtigen met een fluctuerend inkomen naar verwachting meer belasting dan belastingplichtigen met een gezien over meerdere jaren even hoog stabiel inkomen. Dit is een neveneffect van de verliesverrekeningsdrempel en het heffingsvrije resultaat. Het verschil in belastingdruk treedt met name op als het box 3-inkomen in sommige jaren negatief kan worden, zoals bijvoorbeeld bij een aandelenportefeuille het geval kan zijn. Dit kan een beperkte prikkel vormen om een kleiner aandeel van dit type vermogen aan te houden.

Box-arbitrage

Omdat het inkomen uit vermogen van Nederlandse huishoudens in verschillende boxen wordt belast, kunnen fiscale redenen ontstaan om vermogen van de ene naar de andere box te verplaatsen, bijvoorbeeld vanuit box 3 naar box 2 of van box 1 naar box 3.

De prikkel voor box-arbitrage neemt af omdat in het voorstel net als in box 2 belasting zal worden geheven over het werkelijke rendement en niet meer over een forfaitair rendement. Daarmee kunnen fiscale redenen om vermogen dat in box 3 forfaitair hoog werd belast over te hevelen naar box 2 afnemen. Er blijven echter verschillen tussen box 2 en box 3, bijvoorbeeld met betrekking tot het genietingsstijdstip en het tarief. Met de wetwijzigingen door de Overbruggingswet box 3 is het aanhouden van zogenoemde "spaar-bv's" fiscaal al minder aantrekkelijk geworden. Wel zijn er enkele punten waardoor de combinatie van vennootschapsbelasting en box 2 aantrekkelijker kan zijn dan de inkomstenbelasting. Zo geldt in de vennootschapsbelasting het winstregime op basis van het realisatiebeginsel, waardoor waardemutaties veelal op een later moment worden belast dan bij de voor box 3 voorgestelde vermogensaanwasbelasting. Dit geldt in het bijzonder voor liquide effecten, die in de vennootschapsbelasting pas bij verkoop geherwaardeerd hoeven te worden, terwijl dit in het nieuwe box 3-stelsel jaarlijks zal gebeuren. Ook regels voor kostenafrek en verliesverrekening verschillen. Een fiscale reden om vermogen juist in box 3 onder te brengen kan ontstaan door verschillen in het box 3-tarief ten opzichte van het vennootschapsbelastingtarief in combinatie met het toepasselijke box 2-tarief. Ook zijn aan het aanhouden van vermogen in een vennootschap kosten verbonden. Het oprichten van een vennootschap kost geld en een vennootschap brengt jaarlijkse administratieve lasten met zich mee. Tot slot is de heffing van overdrachtsbelasting een drempel voor het overdragen van onroerend goed vanuit box 3 naar een eigen vennootschap of andersom.

7.3 Administratieve lasten en administratieplicht

7.3.1 Administratieve lasten

In het huidige box 3-stelsel wordt het inkomen uit sparen en beleggen forfaitair berekend op basis van de waarde op de peildatum (1 januari) van banktegoeden, overige bezittingen en schulden. Nederlandse financiële instellingen, zoals banken en verzekeringsmaatschappijen, leveren de waarde op 1 januari van bank- en spaartegoeden, beleggingsproducten, schulden en levensverzekeringen aan de Belastingdienst. Deze gegevens worden door de Belastingdienst vooraf ingevuld bij het doen van aangifte inkomstenbelasting.

In een stelsel op basis van werkelijk rendement zijn meer gegevens nodig ten opzichte van de huidige forfaitaire vermogensrendementsheffing. Het gaat bijvoorbeeld om gegevens in verband met (a) de werkelijk genoten inkomsten, (b) waardemutaties, (c) stortingen en onttrekkingen, (d) kostenafrek, (e) verliesverrekening, (f) toepassing van de kwijtscheldingswinstvrijstelling en (g)

tijdsevenredige bepaling van inkomsten bij een kortere box 3-belastingplicht dan het gehele kalenderjaar bij diverse life events, zoals bij emigratie, immigratie overlijden en scheiden.

De hiervoor genoemde Nederlandse financiële instellingen zullen de bestaande gegevensstromen met ingang van het nieuwe box 3-stelsel uitbreiden zodat het werkelijk rendement berekend kan worden. Het gaat hierbij niet om de aanlevering van gegevens van nieuwe producten, maar om meer gegevens van producten waarvoor momenteel de waarde op 1 januari wordt aangeleverd. Het doel is dat met deze aanvullende gegevensstromen de Belastingdienst het werkelijke rendement van deze producten vooraf kan invullen op de aangifte inkomstenbelasting. Gegevens over verliesverrekening, toepassing van de kwijtscheldingswinstvrijstelling en tijdsevenredige bepaling van inkomsten bij diverse life-events zijn echter niet bekend bij financiële instellingen en kunnen daarom ook niet worden opgenomen in de gegevensstromen aan de Belastingdienst. Naar verwachting zullen de volgende gegevens vooraf worden ingevuld van producten die worden aangehouden bij Nederlandse financiële instellingen die gegevens leveren aan de Belastingdienst.

Bank- en spaartegoeden:

- Saldo op 1 januari en 31 december
- Ontvangen en betaalde rente
- Bankkosten
- Valutaresultaten

Beleggingsproducten:

- Saldo op 1 januari en 31 december
- Ontvangen coupon- en obligatierente en dividend
- Stortingen (aankopen) en onttrekkingen (verkopen)
- Kosten die via de effectenrekening lopen
- Ingehouden bronbelasting
- Valutaresultaten

Kapitaal- en levensverzekeringen

- Saldo/actuariële reservewaarde op 1 januari en 31 december
- Stortingen (betaalde premies) en onttrekkingen (uitkeringen)
- Kosten die in mindering worden gebracht op het kapitaal

Schulden

- Saldo op 1 januari en 31 december
- Betaalde rente
- Door de financiële instelling in rekening gebrachte (advies)kosten

Voor de uitbreiding van de gegevensstromen zullen afspraken moeten worden gemaakt tussen de Belastingdienst en genoemde Nederlandse financiële instellingen. Bestaande gegevensleveringsovereenkomsten zullen moeten worden aangepast evenals de bijbehorende handleidingen. Het is van belang dat in detail wordt vastgelegd welke gegevens wanneer en op welke wijze worden aangeleverd. Daarbij worden ook afspraken gemaakt over kwaliteit en kwaliteitsborging.

Deze aanpassingen zullen in overleg tussen de Belastingdienst en een afvaardiging van de Nederlandse financiële instellingen moeten worden afgestemd en overeengekomen. Hiervoor kunnen bestaande overlegstructuren worden gebruikt.

In een stelsel op basis van werkelijk rendement zijn meer gegevens nodig dan in het huidige forfaitaire stelsel. Er zal gebruik worden gemaakt van gegevens van ketenpartners, zoals banken, beleggingsinstellingen en verzekeraars, zodat zo veel mogelijk gegevens vooraf in de aangifte ingevuld kunnen worden. Het tijdspad voor de gegevensaanlevering door ketenpartners en de volledigheds- en kwaliteitsanalyses daarvan door de Belastingdienst verandert. In het huidige stelsel is alleen de waarde van het vermogen op 1 januari van belang, dat in februari van het daaropvolgende kalenderjaar beschikbaar moet zijn. In het nieuwe stelsel zijn gegevens over het gehele voorafgaande kalenderjaar en ook het saldo per 31 december relevant, waardoor veel

minder tijd is voor aanlevering en validatie. In plaats van circa veertien maanden is hiervoor in het nieuwe stelsel slechts circa twee maanden tijd.

De additionele regeldrukeffecten van het wetsvoorstel zijn in kaart gebracht. Hierbij is aangesloten bij het door het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) voorgeschreven Handboek meting regeldrukkosten. De additionele regeldrukkosten zijn afhankelijk van de situatie van belastingplichtigen

Voor belastingplichtigen met spaartegoeden, schulden en publiek verhandelbare aandelen bij Nederlandse financiële instellingen zullen de relevante gegevens net zoals nu naar verwachting door ketenpartners gerenseigneerd worden. Hierdoor kunnen deze gegevens worden opgenomen in de vooraf ingevulde aangifte. Het verschil met het huidige box 3-stelsel is dat het gerealiseerde rendement staat in plaats van het vermogen. In het eerste jaar zal de belastingplichtige zich moeten inlezen in het nieuwe systeem, maar structureel is geen sprake van additionele regeldrukkosten. De incidentele regeldrukkosten als gevolg van kennisnamekosten bedragen voor de belastingplichtige zo'n € 4,4 miljoen. Het aantal belastingplichtigen waarvoor uitsluitend kennisname kosten te verwachten zijn, betreft naar verwachting circa 60% van het totaal aantal belastingplichtigen in box 3.

Voor belastingplichtigen met andere vermogensbestanddelen is sprake van een toename van regeldrukkosten. De grootste groep belastingplichtigen betreft belastingplichtigen met onroerende zaken. Dit betreft naar verwachting 25% van het aantal belastingplichtigen in box 3. De belastingplichtige zal onder andere gegevens over huurinkomsten en kosten moeten bijhouden en bewaren. Daarnaast nemen de regeldrukkosten toe voor belastingplichtigen met andere vermogensbestanddelen banktegoeden en beleggingen in vreemde valuta en niet-beursgenoteerde aandelen.

Verder zijn er ook gevolgen voor de regeldruk van ketenpartners. Zij zullen meer gegevens moeten verstrekken waardoor de systemen hierop aangepast moeten worden. Aan de andere kant komen ook maandrenseigneringen te vervallen voor verzekeraars. Dit zullen overigens incidentele kosten betreffen. Daarnaast zal een zeer beperkt aantal belastingplichtigen enkel vanwege verliesverrekening of vanwege hoge inkomsten op een klein vermogen extra box 3 belastingplichtig worden. De structurele kosten voor deze laatstgenoemde groep zullen vanwege de omvang van de groep belastingplichtige die hiermee te maken krijgt niet noemenswaardig zijn.

7.3.2. Administratieplicht

Op dit moment geldt alleen een administratieplicht voor lichamen en voor natuurlijk personen die een bedrijf of een zelfstandig beroep uitoefenen, inhoudingsplichtig zijn of die vallen onder de terbeschikkingstellingsregeling of een lucratief belang hebben. De administratieverplichting is een belangrijk onderdeel van de verplichtingen ten dienste van de belastingheffing. De verplichting om een administratie te voeren en te bewaren, vormt het hart van de controlemogelijkheden van de Belastingdienst. De aanwezigheid van een administratie geeft de inspecteur meer vertrouwen op de juistheid van de aangifte waardoor minder controle achteraf noodzakelijk is. In deze paragraaf wordt eerst de huidige situatie toe rondom het voeren van een administratie toegelicht en daarna wordt de administratieplicht toegevoegd.

Een belastingplichtige met bezittingen en schulden in box 3 is, zoals hiervoor is vermeld, momenteel niet verplicht om een administratie te voeren en daartoe boeken bescheiden en andere gegevensdragers te bewaren waaruit te allen tijde zijn rechten en verplichtingen en de voor belastingheffing van belang zijnde gegevens blijken. Particulieren hebben momenteel zodoende dan ook geen bewaarplicht. Zij zijn overigens wel verplicht om op verzoek van de inspecteur gegevens en inlichtingen te vertrekken die voor de belastingheffing van belang kunnen zijn. In het winstregime van ondernemers in de inkomstenbelasting en lichamen in de vennootschapsbelasting worden de gegevens die in box 3 relevant zijn voor de berekening van het werkelijk rendement,

zoals de reguliere inkomsten, verkoopopbrengsten, waardemutaties, stortingen en onttrekkingen, kostenafrek etc., verplicht bijgehouden en bewaard door de lichamen en natuurlijke personen die zijn aangemerkt als administratieplichtige. Het aantal gegevens dat voor het nieuwe box 3-stelsel van belang kan zijn, moet worden afgezet tegenover de informatiepositie van de Belastingdienst.

Voor onroerende zaken in Nederland kan de Belastingdienst gebruikmaken van de WOZ-waarde van de Landelijke Voorziening WOZ van de Waarderingskamer. Daarnaast heeft de Belastingdienst de mogelijkheid om via het Basisregistratie Kadaster (BRK) informatie te raadplegen over onder andere eigendom en aan- en verkoopprijzen. Wel ontbreekt informatie over huurinkomsten, periodieke lasten (OZB, verzekeringen, energiekosten, bijdragen VvE's etc.), onderhouds- en verbeteringskosten en eigen gebruik.

Naast de gegevens van de Nederlandse financiële instellingen ontvangt de Belastingdienst momenteel automatisch financiële gegevens van buitenlandse financiële instellingen op grond van Common Reporting Standard (CRS) en Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA). Op grond van de zogenoemde DAC8-richtlijn worden met ingang van 2026 automatisch gegevens uitgewisseld over crypto-activa. De kwaliteit van de ontvangen gegevens is wisselend en varieert per land. Tot op heden heeft de Belastingdienst niet voldoende vertrouwen in de ontvangen gegevens om deze volledig in VIA te nemen. Daarnaast worden deze gegevens niet eerder dan in oktober van het jaar volgend op het jaar waar ze betrekking op hebben door de Belastingdienst ontvangen. Daarbij moet worden opgemerkt dat gegevens over onttrekkingen en stortingen niet worden uitgewisseld. Deze gegevens zijn wel relevant voor de berekening van de vermogensaanwasbelasting. Ondanks de wisselende kwaliteit van de financiële gegevens van buitenlandse financiële instellingen, de niet 100%-volledigheid en de niet tijdige beschikbaarheid zijn deze gegevens wel van belang en bruikbaar voor de controle van aangifte. Deze gegevens dienen namelijk als contra-informatie op basis waarvan de Belastingdienst vragen kan stellen aan de burger. Het kabinet acht het daarom niet proportioneel om een administratieplicht in te voeren voor bezittingen en schulden die worden aangehouden bij buitenlandse financiële instellingen die onder de reikwijdte van CRS en FATCA vallen.

Niet alle bezittingen en schulden in box 3 worden aangehouden bij binnenlandse of buitenlandse financiële instellingen die gegevens aanleveren aan de Belastingdienst. Daarom wordt voorgesteld om een administratieplicht te introduceren voor belastingplichtigen met box 3-vermogen waarvoor de Belastingdienst niet automatisch gegevens ontvangt van derden. Via een algemene maatregel van bestuur worden bezittingen en schulden concreet aangewezen die niet onder de administratieplicht vallen omdat de gegevens hiervan door financiële instellingen worden aangeleverd bij de Belastingdienst. De administratieplicht gaat daarom niet gelden voor:

- Binnenlandse en buitenlandse bank- en spaarrekeningen voor zover deze gegevens automatisch worden aangeleverd;
- Financiële instrumenten en verzekeringsproducten die worden aangehouden bij een financiële instelling die automatisch gegevens aanlevert aan de Belastingdienst op basis van nationale of internationale verplichtingen (zoals CRS en FATCA);
- Schulden die zijn aangegaan bij een Nederlandse financiële instelling die automatisch gegevens aanlevert aan de Belastingdienst (onder CRS en FATCA worden geen financiële gegevens over schulden uitgewisseld);
- Cryptovaluta (onder DAC 8 zijn vanaf 2027 gegevens beschikbaar).

Anders geformuleerd, gaat de administratieplicht in box 3 wel gelden voor:

- Onroerende zaken;
- Overige bezittingen die rechtstreeks, dus zonder tussenkomst van een financiële instelling, zijn verkregen door de belastingplichtige (zoals het uitlenen van geld of het rechtstreeks kopen van een 4% aandelenbelang in een vennootschap);
- Schulden die zijn aangegaan bij particulieren en buitenlandse financiële instellingen.

Als de gegevenspositie van de Belastingdienst in de toekomst verder wordt versterkt, bijvoorbeeld als gevolg van aanvullende nationale of internationale gegevensuitwisselingen of nieuwe koppelingen van databronnen, dan kan de administratieplicht voor box 3 in de toekomst eventueel worden afgeschaald.

7.3.3. Menselijke maat

Het begrip menselijke maat is door de Tijdelijke commissie Uitvoeringsorganisaties van de Tweede Kamer gedefinieerd als 'recht doen aan de belangen van burgers bij de totstandkoming en uitvoering van beleid, wet- en regelgeving'.³⁵ Elk wetsvoorstel dient rekening te houden met de menselijke maat. Dit wordt beoordeeld op basis van de mogelijkheden om in de uitvoering rekening te kunnen houden met individuele omstandigheden, of er bepaalde hardheden zijn en of rekening is gehouden met de proportionaliteit en evenredigheid van de voorgestelde maatregelen ten opzichte van het beoogde doel. In een stelsel dat uitgaat van een heffing op basis van het werkelijke rendement wordt per definitie rekening gehouden met de individuele omstandigheden van een belastingplichtige: geheven wordt over daadwerkelijk behaalde rendementen uit het in een individuele situatie beschikbare vermogen. Daarnaast worden flankerende maatregelen voorgesteld die eveneens rekening houden met de individuele omstandigheden en die ervoor zorgen dat eventuele hardheden binnen het stelsel worden voorkomen, zoals de mogelijkheid om geleden verliezen te verrekenen, een vrijstelling voor kwijscheldingswinsten en de tijdsevenredige bepaling van inkomen bij diverse life-events.

Zoals hiervoor in deze paragraaf toegelicht, wordt voor bepaalde bezittingen en schulden een administratie- en bewaarplicht voor box 3 geïntroduceerd. Dat vraagt meer van het doenvermogen van burgers, zoals in paragraaf 7.4. toegelicht, maar dit is inherent aan een stelsel waarin over het werkelijke rendement wordt geheven. Informatie die bij de Belastingdienst niet beschikbaar is kan alleen door de belastingplichtige zelf worden opgegeven. Bij de vormgeving van de administratie- en bewaarplicht voor bepaalde bezittingen en schulden in box 3 is rekening gehouden met de menselijke maat. Zo is - in afwijking van de bestaande administratie- en bewaarplicht voor lichamen, ondernemers, inhoudingsplichtigen etc. - een kortere bewaartermijn gehanteerd dan de reguliere zeven jaar. Verder is het zogenoemde derdenonderzoek niet mogelijk ten aanzien van de bezittingen en schulden in box 3. Dit betekent onder andere dat waar huidige administratieplichtigen, in de regel ondernemingen, kunnen worden bevraagd door de inspecteur ten behoeve van de belastingheffing van derden en de heffing van de belasting waarvan de inhouding aan hen is opgedragen dit niet mogelijk is bij de administratieplichtige in box 3. Aangezien de administratieplicht voor zo min mogelijk bezittingen en schulden wordt voorgesteld, is het kabinet van mening dat rekening is gehouden met de proportionaliteit en evenredigheid, aangezien een andere vormgeving niet mogelijk is om het beoogde doel, namelijk alleen over het werkelijke rendement te heffen, te bereiken.

7.4 Beroep op het doenvermogen

Het voorgestelde stelsel is ingewikkelder en vraagt meer handelingen van belastingplichtige. Er zijn immers meer gegevens nodig om het rendement vast te stellen over vermogensontwikkelingen, werkelijke reguliere voordelen, storting en onttrekkingen en werkelijke kosten. De impact van de stelselwijziging op doenvermogen wordt bekeken per vermogensbestandsdeel:

Aanpassen aan nieuwe systeem

Veel van de belastingplichtigen in box 3 hebben al eens aangifte box 3 gedaan onder het huidige systeem. Hierdoor weten ze in principe hoe het proces loopt en welke stappen ze moeten nemen. Dit maakt het eenvoudiger voor belastingplichtigen om de aangifte te doen. De overgang naar het nieuwe systeem vraagt echter aanpassing van de belastingplichtige aan het nieuwe systeem. De

³⁵ Kamerstukken II 2020/21, 35387, nr. 2, p. 6

belastingplichtige zal opnieuw moeten ontdekken welk proces hij precies moet doorlopen onder het nieuwe systeem. Naarmate mensen in de jaren na invoering meer ervaring opbouwen met dit nieuwe systeem zal het geleidelijk minder vergen van het doenvermogen.

Spaartegoeden en aandelen bij Nederlandse bank of financiële instelling.

Het nieuwe systeem vraagt belastingplichtigen om het gerealiseerde rendement en de aftrekbare kosten in de vooringevulde aangifte te controleren. Het controleren van de aftrekbare kosten is een extra handeling ten opzichte van het oude systeem. Deze handeling doet een marginaal extra beroep op het doenvermogen. De groep met spaartegoeden en aandelen is erg groot en heterogeen. Hierdoor is het aannemelijk dat er zowel mensen met veel als minder doenvermogen in deze groep zitten. Doordat banktegoeden en aandelen vooraf worden ingevuld in de aangifte is de verwachting dat de belasting van het doenvermogen beperkt is.

Onroerende zaken

In het nieuwe systeem moet de belastingplichtige eventuele huurinkomsten en aftrekbare kosten van onroerende zaken bijhouden. Dit vergt meer doenvermogen van belastingplichtigen. Daarentegen hoeft in het nieuwe systeem de waarde van vastgoed alleen bepaald te worden bij aanvang van het nieuwe stelsel en bij verkoop om de vermogenswinst te belasten terwijl dit in het oude stelsel jaarlijks moest gebeuren. Dit komt de doenlijkheid ten goede. Overigens zullen belastingplichtigen die onder de vastgoedbijtelling vallen wel jaarlijks een waarde moeten opgeven of controleren.

Het bijhouden van huurinkomsten en aftrekbare kosten vraagt meer doenvermogen dan het niet meer jaarlijks opgeven van de WOZ-waarde van een woning bespaart (dit geldt voor de belastingplichtigen in categorie I en belastingplichtigen in categorie III die een opbrengst hebben die hoger is dan de vastgoedbijtelling). Hierdoor vraagt de overgang naar het nieuwe systeem meer doenvermogen van belastingplichtigen met onroerende zaken. De verwachting is dat een groot deel van de mensen met vastgoed in box 3 de kennis en/of toegang tot een belastingadviseur hebben waardoor de extra belasting van het doenvermogen geen aandachtspunt is.

Bank- en spaartegoeden in vreemde valuta

In het nieuwe systeem wordt naast het directe rendement ook de vermogensaanwas belast. Bij een vermogen in een andere valuta kan er vermogensaanwas ontstaan in de vorm van valutaresultaten. Om het valutaresultaat te berekenen mogen alle stortingen en onttrekkingen tegen een gemiddelde valutakoers worden gewaardeerd. Hierdoor vraagt het nieuwe systeem een extra handeling ten opzichte van de oude waardoor de aangifte van bank- en spaartegoeden in vreemde valuta in het nieuwe stelsel meer doenvermogen vraagt. De groep met bank- en spaartegoeden in het buitenland is naar verwachting beperkt omdat mensen de voorkeur geven om hun bank- en spaartegoeden op Nederlandse banken te hebben staan. Daarnaast is de verwachting dat de groep met spaartegoeden in het buitenland dit doet vanuit financiële redenen zoals een hoger rendement in het buitenland. Hierdoor is de verwachting dat deze mensen voldoende financiële kennis hebben om de aangifte van hun bank- en spaartegoeden in vreemde valuta te doen waardoor de belasting van het doenvermogen minder problematisch is voor deze groep.

Bijzonder vermogen

In het oude stelsel werd de vermogensaanwas op bijzonder vermogen (zoals kunst of niet-beursgenoteerde aandelen) via een forfait bepaald. In het nieuwe stelsel zal de vermogensaanwas handmatig bepaald moeten worden door de stortingen en onttrekkingen af te halen van het waardeverschil tussen 1 januari en 1 januari volgend jaar. Het handmatig bepalen van de vermogensaanwas door stortingen en onttrekkingen mee te nemen vraagt een extra handeling van mensen met vreemd vermogen. Daarnaast moet in het nieuwe stelsel ook het directe rendement worden opgegeven als daar sprake van is. Hierdoor vraagt de aangifte van bijzonder vermogen in het nieuwe stelsel meer handelingen en daarmee meer doenvermogen. De verwachting is dat het aantal stortingen en onttrekkingen in een jaar beperkt zullen zijn net als het rendement op

bijzonder vermogen. Hierdoor zullen de extra handelingen naar verwachting slechts in een beperkt aantal gevallen van kracht zijn waardoor de extra belasting van het doenvermogen hierbij beperkt is.

Aantal aanvragen

In het nieuwe stelsel moet een groep mensen met minder vermogen dan de vermogensgrens voor toeslagen toch aangifte doen. Dit heeft onder meer te maken met het vervangen van het heffingvrij vermogen door een heffingsvrij resultaat. Op basis van een schatting van het ministerie van Financiën en de Belastingdienst is de verwachting dat circa 400.000 mensen extra belastingaangifte box 3 zullen moeten doen onder het nieuwe stelsel. Het gaat hierbij om mensen met (i) relatief weinig vermogen en een hoog rendement of (ii) weinig vermogen die verliezen maken. Hierdoor neemt het aantal belastingplichtigen dat aangifte doet in het nieuwe systeem toe. Dit vergt meer doenvermogen omdat een groter deel van de bevolking aangifte moet doen. Daarnaast is de verwachting dat twee groepen, dat wil zeggen (i) mensen met weinig vermogen en een hoog rendement en (ii) mensen met weinig vermogen en verliezen, vaak niet de beschikking hebben over een belastingadviseur en minder kennis hebben van belastingaangifte dan de groep van meer vermogende belastingplichtigen. De overgang naar het nieuwe systeem kan voor een deel van deze twee groepen, wanneer zij voor het eerst aangifte moeten doen, een significant beroep doen op het doenvermogen.

Verliesverrekening

In het nieuwe stelsel kunnen belastingplichtigen verliezen verrekenen met toekomstige inkomsten. Dit vraagt van belastingplichtige om verliezen bij te houden en die op te geven bij de aangifte en doet daarmee een beroep op het doenvermogen. Een extra aandachtspunt is dat verliezen kunnen leiden tot financiële stress waardoor het doenvermogen onder druk staat gedurende de periode waarin de belastingplichtige de verliezen op kan geven.

Een extra kwetsbare groep is de groep met weinig vermogen en grote verliezen die onder het nieuwe stelsel ook aangifte kunnen doen, mits er sprake is van inkomsten in box 3. Een groot verlies kan tot veel financiële stress leiden – zeker als het vermogen van de belastingplichtige niet heel hoog is – wat het doenvermogen onder druk zet. Deze stress en negatieve effecten op het doenvermogen zouden een belemmering kunnen zijn tot het opgeven van deze verliezen.

Impact op ketenpartners

Het nieuwe systeem vraagt van financiële instellingen om in plaats van vermogen, het directe rendement en de vermogensaanwas door te geven aan de Belastingdienst. Dit vergt een aanpassingen van de systemen wat een extra handeling van de ketenpartners vraagt bij een overgang naar het nieuwe systeem. Hierdoor doet de overgang naar het nieuwe systeem ook een beroep op het doenvermogen van ketenpartners. De verwachting is dat ketenpartners voldoende doenvermogen hebben waardoor aanpassing naar het nieuwe systeem geen probleem zal zijn.

Belangrijkste aandachtspunten

Voor mensen met (i) weinig vermogen en veel rendement of (ii) weinig vermogen en grote verliezen zal het nieuwe stelsel een groter beroep doen in termen van doenvermogen. Gegeven dat er binnen deze groep meer mensen zijn met (financiële) stress en dat er juist minder mensen zijn die gebruik (kunnen) maken van een adviseur is de belasting van het nieuwe stelsel op het doenvermogen van deze groep een aandachtspunt. Dit geldt in het bijzonder voor mensen die voorheen nog niet aangifteplichtig waren maar dit door het nieuwe stelsel wel worden, bijvoorbeeld jongeren die hoge rendementen behalen met cryptovaluta. Hierbij is het ook een aandachtspunt dat voor cryptovaluta er relatief veel administratieve lasten kunnen zijn bij de belastingaangifte, wat voor bovengenoemde doelgroep een groot beroep kan doen op het doenvermogen. Het is raadzaam om de doenlijkheid hierbij zoveel mogelijk te verhogen, bijvoorbeeld door gegevens van cryptoplatforms voor in te vullen in de belastingaangifte indien dit mogelijk is.

7.5 Rechtsbescherming

Het wetsvoorstel bevat geen wijzigingen die zien op de rechtsbescherming: de bestaande regels voor het opleggen van aanslagen inkomstenbelasting gelden ook binnen het voorgestelde stelsel van een heffing op basis van werkelijk rendement. De regels omtrent bezwaar en beroep veranderen eveneens niet, de rechtsingang voor belastingplichtigen blijft ongewijzigd in stand.

8. Uitvoeringsaspecten

De heffing en inning door het nieuwe stelsel wordt, net als de huidige uitvoering van box 3, uitgevoerd door de Belastingdienst. Het voorstel is beoordeeld met een uitvoeringstoets. De uitvoeringstoets is een bijlage bij het onderhavige wetsvoorstel.

Het onderhavige wetsvoorstel is een structureel ingrijpende aanpassing voor burgers en de Belastingdienst. Uit de uitvoeringstoets van de Belastingdienst blijkt duidelijk dat de introductie van een stelsel op basis van werkelijk rendement leidt tot significante risico's op het gebied van dienstverlening, vooroverleg en toezicht – zeker in de transitieperiode van 3 tot 5 jaar na inwerkingtreding van de wet. Het voorstel is met name complex voor belastingplichtigen waarvan de gegevens niet vooraf ingevuld kunnen worden. De Belastingdienst beschikt in de nieuwe situatie niet over alle gegevens die voor de belastingheffing en vermogensvaststelling relevant zijn. Voor de uitvoering is een uitbreiding van de personele capaciteit van ruim 900 fte nodig en daardoor zijn de geraamde uitvoeringskosten fors. Ook zijn er variabelen die de planning kunnen beïnvloeden zoals aanvullende werkzaamheden vanwege de uitspraken van de Hoge Raad op 6 juni 2024 over het box 3-stelsel.³⁶

Naar het oordeel van het kabinet is het voorgestelde stelsel voor een heffing op basis van werkelijk rendement alles afwegende de beste optie, ondanks de risico's die Belastingdienst in de uitvoeringstoets signaleert. In de uitspraken op 6 juni 2024 oordeelt de Hoge Raad dat het huidige box 3-stelsel in strijd is met het eigendomsrecht en het discriminatieverbod van het EVRM. Deze uitspraken maken duidelijk dat een forfaitair stelsel niet meer houdbaar is. Eerder heeft het kabinet al opgeschreven dat het ideale box 3-stelsel feitelijk niet bestaat.³⁷ Alle denkbare opties hebben naast voordelen ook nadelen op het vlak van juridische houdbaarheid, maatschappelijk draagvlak, budgettaire gevolgen, uitvoeringsgevolgen en doenvermogen. De voor- en nadelen van een vermogensbelasting, een voortzetting van een forfaitair systeem (een aangepaste vorm van de huidige bepalingen voor box 3), een vermogensaanwas- en vermogenswinstbelasting zijn uitvoerig geanalyseerd. Zie voor een uitgebreidere omschrijving van de overwogen alternatieven ook paragraaf 5 waar een aantal alternatieven worden beschreven.

Een toename van complexiteit is inherent aan het introduceren van een stelsel op basis van werkelijk rendement. Wanneer voor een dergelijk stelsel gekozen wordt, moeten de gevolgen van deze complexiteit geaccepteerd worden. Dat betekent echter niet dat het kabinet de gesignaleerde risico's lichtzinnig aanvaardt. De streefdatum van inwerkingtreding (1 januari 2027) zal worden aangepast, afhankelijk van de in de uitvoeringstoets genoemde variabelen die de planning kunnen beïnvloeden. Om dit te faciliteren is gekozen voor inwerkingtreding bij koninklijk besluit. Als niet voldaan kan worden aan één van de randvoorwaarden – die hierna uitgebreider worden toegelicht – dan treedt het wetsvoorstel nog niet in werking. Er is afgesproken met de Belastingdienst en met ketenpartners (zoals banken en verzekeraars) dat er een lange implementatietermijn zal zijn van een jaar en negen maanden, gerekend vanaf het moment dat het wetsvoorstel is aangenomen door de Tweede Kamer. Deze periode hebben de Belastingdienst en de ketenpartners nodig om zich zo goed mogelijk voor te bereiden op de inwerkingtreding van een stelsel op basis van werkelijk rendement. Tot slot is besloten om de volledige uitvoeringskosten van dit voorstel van circa 110 miljoen (structureel) aan de lastenkant te dekken.

³⁶ HR 6 juni 2024, ECLI:NL:HR:2024:705, ECLI:NL:HR:2024:704, ECLI:NL:HR:2024:813 en ECLI:NL:HR:2024:771.

³⁷ Kamerstukken II 2023/24, 32140, nr. 188.

Het eindoordeel van de uitvoeringstoets luidt dat het wetsvoorstel door de complexiteit ingrijpende gevolgen heeft voor burgers en de uitvoering en – zeker in de transitieperiode van drie tot vijf jaar na inwerkingtreding van de wet – zal leiden tot verslechterde dienstverlening, beperkte mogelijkheden tot vooroverleg en onvoldoende toezicht. Onder randvoorwaarden is het voorstel technisch realiseerbaar met ingang van belastingjaar 2027.

Bij een heffing gebaseerd op werkelijk rendement zijn meer gegevens nodig dan bij een forfaitaire heffing, die belastingplichtigen vaak zelf zullen moeten aanleveren. Dit voorstel introduceert een administratieplicht voor circa 1,6 miljoen belastingplichtigen en is ook voor alle andere burgers ingewikkelder. Het voorstel leidt hiermee tot nieuwe en extra administratieve lasten.

De complexiteit in het wetsvoorstel zorgt ervoor dat het voorstel fout- en discussiegevoelig is. Voor de uitvoering is mede hierdoor een uitbreiding van de personele capaciteit van ruim 900 fte nodig; bovenop de al bestaande wervingsopgave. De verwachting is dat deze werving tenminste in de transitieperiode niet gerealiseerd kan worden. In de transitieperiode zal het niveau van dienstverlening en toezicht dan ook onvoldoende zijn. Met onvoldoende dienstverlening en toezicht wordt het risico gelopen dat de bereidheid bij belastingplichtigen om vrijwillig te voldoen aan fiscale verplichtingen afneemt (compliance).

De belangrijkste randvoorwaarden die ook dan nog gelden voor invoering per 1-1-2027 zijn:

- het wetsvoorstel wordt uiterlijk 15-03-2025 aan-genomen door de Tweede Kamer. Latere vaststelling leidt ertoe dat gegevensleveranciers (banken, verzekeraars) niet tijdig, juist en volledig hun gegevens aan de Belastingdienst kunnen aanleveren;
- tijdens de parlementaire behandeling van het wets-voorstel wordt niet tot ingrijpende veranderingen besloten;
- verschillende nog lopende arresten bij de Hoge Raad leiden niet of nauwelijks tot aan-vullende herstel-werkzaamheden;
- omdat een deel van de aanpassingen van de geautomatiseerde systemen in 2028 gerealiseerd zal moeten worden, resteert in dat jaar nagenoeg geen ruimte voor andere aanpassingen in de inkomstenbelasting.

De uitvoeringskosten worden in dit voorstel gedekt aan de lastenkant, een volgend kabinet kan de keuze maken om de uitvoeringskosten aan de uitgavenkant te dekken waarbij het tarief lager kan worden vastgesteld.

9. Doelmatigheid en doeltreffendheid, monitoring en evaluatie

De huidige situatie in box 3 is niet houdbaar. Het doel van dit wetsvoorstel is door middel van een robuust stelsel het werkelijke rendement uit sparen en beleggen te belasten. Dit leidt tot een rechtvaardige belastingheffing. Een ander beleidsdoel is een stabiele inkomstenstroom voor de Staat uit deze belasting. Tot slot is in het Coalitieakkoord opgenomen dat een nieuw box 3-stelsel budgettair neutraal zou moeten zijn ten opzichte van het 'oude' box 3-stelsel.³⁸

De voorgestelde wetswijziging is naar verwachting doeltreffend. Het nieuwe stelsel voldoet aan de maatschappelijke en politieke wens om een stelsel op basis van werkelijk rendement in te voeren. Een stelsel dat op maatschappelijk draagvlak kan rekenen, is robuuster. Volgens de ramingen leidt het voorstel tot een stabiele inkomensstroom en is het budgettair neutraal ten opzichte van het 'oude' box 3-stelsel.

³⁸ Coalitieakkoord 'Omzien naar elkaar, vooruitkijken naar de toekomst'. 15 december 2021.

Het voorstel is naar verwachting ook doelmatig. Uit de uitvoeringstoets blijkt dat de uitvoeringskosten € 110 miljoen bedragen. Hoewel het wetsvoorstel een forse uitdaging betekent voor de Belastingdienst en daarmee ook hoge uitvoeringskosten zijn gemoeid, staat dit naar de mening van het kabinet in verhouding tot de budgettaire opbrengst.

Bij het ontwerpen van een nieuw stelsel voor box 3 zijn veel verschillende alternatieven gewogen. De voor- en nadelen van een vermogensbelasting, een voortzetting van een forfaitair systeem (een aangepaste vorm van de huidige wetgeving)³⁹, een vermogensaanwas- en vermogenswinstbelasting zijn uitvoerig geanalyseerd.⁴⁰ Alle denkbare opties hebben naast voordelen ook nadelen op het vlak van juridische houdbaarheid, maatschappelijk draagvlak, budgettaire gevolgen, uitvoeringsgevolgen en doenvermogen. Uiteindelijk denkt het kabinet met deze vormgeving het beste stelsel te introduceren.

Voorgesteld wordt om wettelijk te borgen dat het onderhavige wetsvoorstel binnen vijf jaar na inwerkingtreding wordt geëvalueerd. Daarbij zal in ieder geval aandacht moeten zijn voor de budgettaire opbrengst, de uitvoering door de Belastingdienst, de administratieve lasten bij ketenpartners en de doenlijkheid voor en administratieve lasten bij burgers. Latere evaluaties van het stelsel zullen plaatsvinden als onderdeel van de reguliere beleidsdoorlichtingen. Het duurt meer dan een jaar zal voordat de eerste aangiftes van belastingplichtigen binnenkomen en de eerste aanslagen definitief kunnen worden opgelegd door de Belastingdienst. Omdat voor een goede evaluatie (aangifte)gegevens over meerdere jaren relevant zijn, is gekozen voor een termijn van vijf jaar.

Naast de wettelijk geborgde evaluatie zullen zo snel mogelijk de daadwerkelijke opbrengsten gemonitord worden.

Bij de eerste evaluatie zullen de fiscale regelingen⁴¹ die met dit voorstel worden geïntroduceerd worden getoetst op doeltreffendheid en doelmatigheid. Dit zal vervolgens iedere vijf jaar opnieuw gebeuren. In het voorstel zitten twee fiscale regelingen. Het gaat om het vermogenswinstregime dat geldt voor onroerende zaken en voor aandelen in start-ups.

10. Advies en consultatie

Voor het wetsvoorstel zijn bij drie verschillende organisaties adviesrapporten aangevraagd (Raad van de Rechtspraak, Adviescollege toetsing regeldruk en Autoriteit Persoonsgegevens). Daarnaast is het wetsvoorstel via internet geconsulteerd. Eerst worden hieronder de bevindingen van elk adviesrapport opgenomen, daarna volgen de uitkomsten van de internetconsultatie.

Advies 1 - Raad van de Rechtspraak

De Raad van de Rechtspraak (De Raad) is in februari 2023 gevraagd om een advies te geven over het wetsvoorstel. In het advies is geen rekening gehouden met recente wijzigingen in het wetsvoorstel. De werklastengevolgen voor de Rechtspraak zijn gebaseerd op voorlopige inschattingen van de Belastingdienst.

De Raad verwacht aanzienlijke gevolgen voor de uitvoering bij het wetsvoorstel. Het wetsvoorstel dat op 1 januari 2027 in werking moet treden loopt samen met de 'Wet Stroomlijnen onderdeel rechtsbescherming bij belastingschulden'. De samenloop op het terrein van belastingrecht leidt bij de Raad tot zorg met betrekking tot de grote vraag van de capaciteit van de rechtspraak. Het onderhavige wetsvoorstel is aanzienlijk ingewikkelder dan het huidige stelsel. De Raad verwacht dan ook dat – met name in de eerste jaren – dit zal leiden tot correcties door de

³⁹ Kamerstukken II, 2022-2023, 32140, nr. 145.

⁴⁰ Kamerstukken II 2022/23, 32140, nr. 139, Kamerstukken II 2022/23, 32140, nr. 145, Kamerstukken II 2022/23, 32140, nr. 153.

⁴¹ Fiscale regelingen zorgen ervoor dat bepaalde groepen belastingplichtigen minder belasting hoeven te betalen. Het gaat dan bijvoorbeeld om vrijstellingen, kortingen of een verlaagd tarief. In het geval van de vermogenswinstbelasting, moet er net als over andere vermogensbestanddelen belasting worden betaald. Dit gebeurt echter in het algemeen op een later moment dan bij de vermogensbestanddelen die onder de hoofdregel vermogensaanwasbelasting vallen.

Belastingdienst. Als gevolg van de correcties en de verwachting dat het stelsel op punten zal worden beproefd zal dit leiden tot meer bezwaar- en beroepsprocedures. Op basis van de voorlopige uitvoeringstoets van de Belastingdienst en ervaringscijfers wordt verwacht dat na invoering van het wetsvoorstel in 2027 de kosten voor de werklust in 2028 € 3.5 miljoen bedragen. Dit loopt op tot € 5.5 en € 5.3 miljoen in 2029 respectievelijk 2020. De structurele kosten voor de uitvoering worden geraamd op € 3.8 miljoen.

Het kabinet is het met de Raad eens dat het stelsel in box 3 vanwege het belasten van het werkelijke rendement ingewikkelder wordt en daarom meer van belastingplichtigen vraagt. Tegelijkertijd is er al een tijd lang een maatschappelijke roep om het belasten van het werkelijke rendement van vermogen. Met dit wetsvoorstel wordt het belasten van het werkelijke rendement werkelijkheid. Onder andere uit de internetconsultatie blijkt dat door belastingplichtigen het belasten van werkelijk rendement als rechtvaardiger wordt ervaren dan het huidige forfaitaire stelsel. De verwachting van het kabinet is dan ook dat dit gevoel van rechtvaardigheid kan leiden tot minder bezwaar en beroep en minder rechtszaken. Het kabinet is daarnaast van mening dat bij de inschatting van de toekomstige werklust een vergelijking met het aantal procedures en zaken onder het forfaitaire stelsel op zijn plaats is.

De Raad maakt ook een opmerking het zakelijkheidsbeginsel. De zakelijkheidstoets zoals gehanteerd binnen box 1 en box 2 gaat ook gelden voor het inkomen uit sparen en beleggen. Voor de bepaling van het inkomen moet zakelijk gehandeld worden. Toepassing van het zakelijkheidsbeginsel gaat constructies met onzakelijke vergoedingen in de verhouding tot box 1 en box 2 tegen en brengt daarnaast meer evenwicht tussen de winst- en de box 3-sfeer. Omdat het zakelijkheidsbeginsel in de andere twee boxen al wordt toegepast, is het geen nieuw principe in de fiscaliteit. Ook om deze reden verwacht het kabinet dat het aantal extra zaken en daarmee de extra werklust te overzien zal zijn.

Advies 2- Adviescollege toetsing regeldruk

Het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) is eveneens in februari 2023 gevraagd om advies.

1) Nut en noodzaak

Het college geeft aan dat de nut en noodzaak van wettelijk ingrijpen goed zijn onderbouwd in de toelichting bij het voorstel en dat aan het voorstel een gedegen onderzoek ten grondslag ligt. Het college ziet geen aanleiding voor opmerkingen bij de onderbouwing van nut en noodzaak van het voorstel.

2) Minder belastende alternatieven

Het wetsvoorstel hanteert als hoofdregel een vermogensaanwasbelasting voor het berekenen van het werkelijke rendement. Het college vraagt aandacht voor de voor- en nadelen (en met name de zogenoemde lock-in en push-out effecten) van het voorgestelde stelsel ten opzichte van alternatieve stelsels. Daarnaast adviseert het college om te kiezen voor het minder belastende alternatief waarbij burgers met enkel banktegoeden en/of een laag box 3-vermogen worden uitgezonderd van de administratieplicht.

De huidige vormgeving van het wetsvoorstel is, beginnend bij de contourennota in april 2022⁴², tot stand gekomen na uitgebreide gedachtewisseling met de Tweede Kamer via diverse debatten, vele Kamerbrieven en beantwoording van schriftelijke vragen. In de Kamerbrief van 29 september 2022⁴³ is ingegaan op de mogelijke stelsels voor het belasten van het werkelijke rendement, namelijk de vermogenswinstbelasting en de vermogensaanwasbelasting. Hierbij zijn de voor- en nadelen van beide stelsels uitgebreid beschreven en is ingegaan op specifieke onderwerpen, zoals liquiditeit, budgettaire opbrengst, economische verstoring, inflatie, uitvoerbaarheid en

⁴² Kamerstukken II 2021/22, 32140, nr. 105.

⁴³ Kamerstukken II 2022/23, 32140, nr. 139.

doenvermogen. Beide systemen hebben hun relatieve voor- en nadelen. Het perfecte box 3-stelsel bestaat niet.

Met betrekking tot de administratieplicht is in het wetsvoorstel gekozen voor een variant waarbij de verplichting tot het voeren van een administratie en het bijhouden van gegevens is beperkt tot bezittingen en schulden waarover de Belastingdienst niet automatisch gegevens ontvangt van binnenlandse of buitenlandse financiële instellingen. De administratieplicht gaat daarom niet gelden voor, onder andere, binnenlandse en buitenlandse bank- en spaarrekeningen. Hiermee is de suggestie van het college opgevolgd.

3) Werkbaarheid

Het college merkt op dat de werkbaarheid van het wetsvoorstel kan verbeteren door een beter onderscheid tussen courant en incurante vermogensbestanddelen, maar onderkent dat dit in de praktijk lastig is. In de Kamerbrief van 15 mei 2024⁴⁴ heb ik de Tweede Kamer geïnformeerd over liquide en niet-liquide beleggingen in box 3 en om te verduidelijken in hoeverre het mogelijk is om niet-liquide beleggingen onder een vermogenswinstregime te brengen. Er is geen eenduidige definitie van het begrip "liquide beleggingen". De grens tussen liquide beleggingen aan de ene kant en niet-liquide beleggingen aan de andere kant is onduidelijk. Een onderscheid tussen liquide aandelen en niet-liquide aandelen of een onderscheid tussen beursgenoteerde aandelen en niet-beursgenoteerde aandelen leidt bovendien tot vergelijkbare staatssteunrisico's als het onderscheid tussen aandelen in familieondernemingen en aandelen in andere ondernemingen. Daarnaast heeft de Nederlandse Vereniging van Banken aangegeven dat een vermogenswinstregime voor niet-liquide beleggingen gevolgen heeft voor de aanlevering van gegevens door banken.

4) Regeldrukbeheersing

Het college constateert dat de additionele regeldrukeffecten voor burgers substantieel zijn. In het advies wordt aangegeven dat voor de meeste belastingplichtigen de regeldrukkosten vooral bestaan uit het inlezen in de nieuwe systematiek. De incidentele regeldruk hiervan wordt geraamd op € 5.700.000. Verder gaan voor sommige groepen belastingplichtigen de structurele regeldrukkosten omhoog. Dit geldt met name voor hen die hun vakantiehuis verhuuren. Ze krijgen een administratieplicht én moeten bonnetjes gaan bewaren om onderhoudskosten af te trekken. De regeldrukgevolgen voor deze groep worden geschat op € 9 miljoen structureel en een extra € 1 miljoen incidenteel. Om de berekening van het valutaresultaat te vergemakkelijken is het voldoende om de totale vorderingen en stortingen tegen een gemiddelde valutakoers te waarderen. Hierdoor blijven de administratieve lasten beperkt tot € 132.000 structureel.

Het belasten van het werkelijke rendement in plaats van een forfaitair rendement gaat onvermijdbaar gepaard met een toename van de regeldruk. Waar mogelijk is bij de vormgeving van het wetsvoorstel gekozen voor de minst belastende optie voor burgers. Zo worden vorderingen en schulden uit hoofde van een geldleningsovereenkomst tussen natuurlijke personen gesteld op de nominale waarde van de vordering of schuld in plaats van de waarde in het economische verkeer. Daarnaast wordt in het wetsvoorstel een vastgoedbijtelling geïntroduceerd voor onroerende zaken die niet worden verhuurd waarbij de aftrekbare kosten zullen worden verdisconteerd in het forfait.

Advies 3- Autoriteit persoonsgegevens

De Autoriteit Persoonsgegevens (AP) is in februari 2024 geraadpleegd over het wetsvoorstel. De AP heeft getoetst of het wetsvoorstel strookt met het Handvest van de Grondrechten van de EU, de AVG of de Richtlijn politie en Justitie. Het wetsvoorstel is verder getoetst op onder andere geschiktheid, subsidiariteit, proportionaliteit en rechtszekerheid. De conclusie is dat de AP geen verdere aanmerkingen heeft op het wetsvoorstel.

⁴⁴ Kamerstukken II 2023/24, 32140, nr. 188.

Het wetsvoorstel is via internet geconsulteerd in de periode van 8 september 2023 tot en met 20 oktober 2023. Er zijn in totaal 1.737 reacties binnengekomen. Parallel aan de internetconsultatie zijn gesprekken gevoerd met diverse belangenorganisaties over het geconsulteerde wetsvoorstel, namelijk met de Nederlandse Orde van Belastingadviseurs (NOB), het Register Belastingadviseurs (RB), VNO-NCW & MKB-Nederland, de Koninklijke Nederlandse Beroepsorganisatie van Accountants (NBA) en de Samenwerkende Registeraccountants en Accountants Administratieconsulenten (SRA). Bij kamerbrief van 25 januari 2024 is een weergave gegeven van de uitkomsten de internetconsultatie.⁴⁵ Deze uitkomsten zijn hieronder opgenomen.

Vraag 1 – Algemeen: Wat vindt u van het voorstel in algemene zin?

Er zijn veel reacties die de indruk geven dat het geconsulteerde voorstel niet geheel lijkt te zijn begrepen. Zo lijken verschillende respondenten te denken dat de eigen woning (duurzaam hoofdverblijf) in box 3 valt, dat voor vastgoed een vermogensaanwasbelasting geldt of dat spaargeld nadelig wordt behandeld ten opzichte van andere vermogenscategorieën. Dit is echter niet het geval. Het belasten van werkelijk rendement wordt als rechtvaardiger ervaren dan het huidige forfaitaire stelsel. Daartegenover staat dat het voorgestelde stelsel door respondenten als erg complex wordt ervaren, mede door de verschillende uitzonderingen. Veel respondenten vragen om rekening te houden met inflatie bij het berekenen van het werkelijke rendement. Sommige respondenten sluiten zich aan bij het standpunt van de Vereniging van Effectenbezitters (VEB) die een volledige vermogenswinstbelasting voorstaat. Een aantal respondenten pleit voor een vermogensbelasting vanwege de eenvoud. Deze respondenten vragen zich af of het belasten van (inkomen uit) vermogen juist niet eenvoudiger moet in plaats van complexer.

Vraag 2 – Beleidsmatige afwegingen

Een aantal respondenten merkt op dat de keuze voor een vermogensaanwasbelasting een procyclische werking kan hebben op de belastinginkomsten. Respondenten wijzen erop dat het forfait voor de eerste woning sparen en beleggen bij sommige burgers kan leiden tot een lagere belastingdruk dan bij anderen, afhankelijk van de keuze voor financiering met vreemd vermogen of met eigen middelen. Een aantal respondenten geeft aan dat het onduidelijk is wat de definitie is van een familiebedrijf. Veel respondenten zijn tegen het anders behandelen van aandelen in familiebedrijven en startende ondernemingen en zien hiervoor geen noodzaak. Zij vinden dat dit onderscheid het stelsel onnodig complex maakt. Respondenten reageren negatief op het idee om voor de eerste woning sparen en beleggen voor forfaits te kiezen omdat het stelsel hierdoor complexer wordt en daardoor tot veel discussie kan gaan leiden. In het geconsulteerde voorstel wordt onder “de eerste woning sparen en beleggen” een woning bedoeld waarin de belastingplichtige niet duurzaam woont, bijvoorbeeld een vakantiewoning. Een belastingplichtige met meerdere woningen mag in het geconsulteerde voorstel kiezen voor welke woning het forfait geldt.

Vraag 3 – Gedragseffecten

Als gedragseffect wordt onder andere het risico op lock-in bij de vermogenswinstbelasting genoemd. Het zal volgens de respondenten aantrekkelijker zijn om in vermogen te beleggen dat via de vermogenswinstbelasting in de heffing wordt betrokken. Een aantal keer wordt het vermoeden uitgesproken dat met name mensen met (zeer) hoge vermogens hier mogelijkheden toe zullen hebben. Daarnaast wordt een aantal keer genoemd dat het forfait voor de eerste woning sparen en beleggen voor eigen gebruik een onwenselijke prikkel kan zijn tot leegstand.

Vraag 4 - Valutaresultaten behaald met banktegoeden

In het consultatievoorstel was voorgesteld om vanuit praktisch oogpunt positieve of negatieve valutaresultaten van banktegoeden die worden aangehouden in vreemde valuta buiten beschouwing te laten en alleen de ontvangen rente te belasten. De voor- en tegenstanders van dit

⁴⁵ Kamerstukken II 2022/23, 32140, nr. 179.

voorstel zijn ongeveer in evenwicht. De voorstanders van het geconsulteerde voorstel dragen de volgende argumenten aan. Het is verstandig om valutaresultaten buiten beschouwing te laten vanwege de complexiteit. Het geconsulteerde voorstel maakt het simpeler voor de Belastingdienst en voor personen die de aangifte moeten doen. Wel wordt hiermee de kans vergroot dat er meer gespeculeerd gaat worden. Het overgrote deel van het spaarvermogen wordt in euro's aangehouden bij Nederlandse banken. Het probleem van vreemde valuta is in dit voorstel dan ook weinig relevant. De tegenstanders van het geconsulteerde voorstel dragen de volgende argumenten aan. Het niet belasten van valutahandel leidt tot een afwijkende behandeling ten opzichte van effecten, aandelen en obligaties in vreemde valuta. Dat leidt tot arbitrage. Het voorgestelde dilemma toont volgens de respondenten aan hoe complex heffing op basis van werkelijk rendement is. Diverse respondenten bepleiten terug te gaan naar een forfaitaire heffing of een vermogensbelasting.

Vraag 5 - Aftrekbaarheid van rente van consumptieve schulden

Behalve dat veel respondenten aangeven dat ze denken dat de aftrek van rente op consumptieve schulden bijzonder lastig te controleren is, zijn er meerdere meer principiële benaderingen. De groep die vindt dat de aftrek van consumptieve schulden beperkt zou moeten worden, is van mening dat het aangaan van schulden voor zaken als een auto of een vakantie ontmoedigd zou moeten worden en daarom niet aftrekbaar zou moeten zijn. Een andere groep vindt het van belang dat de rente van een schuld alleen aftrekbaar zou moeten zijn als daartegenover een bezitting staat die inkomen genereert in box 3. Burgers die vinden dat de aftrek van rente van consumptieve schulden niet beperkt zou moeten worden, geven vaak als argument dat zij zelf over de samenstelling van het vermogen gaan en dat dit niet fiscaal beïnvloed zou moeten worden. Tot slot zijn er respondenten die vinden dat een consumptieve schuld slechts tot een bepaald bedrag of percentage mag worden afgetrokken.

Vraag 6 – Onroerende zaken

In het consultatievoorstel was voorgesteld om de eerste woning in box 3 onder een afzonderlijk forfait te belasten. Om onder dit forfait te vallen, moet sprake zijn van hoofdzakelijk (70%) eigen gebruik van de (vakantie)woning. In het geconsulteerde voorstel wordt de mate van het eigen gebruik bepaald door weken en dagen te tellen. De meningen onder de respondenten lopen uiteen wat de beste manier is om te bepalen dat sprake is van het hoofdzakelijk gebruiken van de eerste woning sparen en beleggen. Er lijkt een lichte voorkeur te zijn om uit te gaan van een maximale huuropbrengst in verhouding tot de WOZ-waarde. Respondenten vinden het hoofdzakelijkcriterium (70%) ingewikkeld en verwachten hierbij veel gesjoemel. Dat de woning na een verhuurperiode niet meer terug kan naar het forfaitregime, vinden de meeste respondenten oneerlijk.

Zij zijn van mening dat de omstandigheden in een mensenleven nu eenmaal kunnen veranderen en dat de belastingheffing daarbij aan zou moeten sluiten. Veel respondenten zijn van mening dat geen sprake is van rendement wanneer een vakantiewoning alleen voor eigen gebruik is bestemd en dat daarom geen belasting geheven mag worden. Een dergelijke heffing vinden zij in strijd met het Kerstarrest van de Hoge Raad. Door wel belasting te heffen over de waarde van het eigen gebruik van een vakantiewoning die niet wordt verhuurd, zou het geconsulteerde voorstel volgens deze respondenten niet aansluiten bij het Kerstarrest van de Hoge Raad. Een vermogenswinstbelasting voor alle onroerende zaken lijkt op meer begrip te kunnen rekenen bij de respondenten.

Vraag 7 - Afbakening startende innovatieve onderneming

Veel respondenten geven bij deze vraag aan niet over voldoende kennis te beschikken om een inhoudelijke reactie te geven. Ook melden veel respondenten dat dit punt hen niet raakt omdat zij niet investeren in dit soort bedrijven. Respondenten die wel inhoudelijk hebben gereageerd, zijn doorgaans van mening dat deze uitzondering niet gemaakt zou moeten worden. Veelal wordt daarbij opgemerkt dat alle bezittingen in box 3 via een vermogenswinstbelasting in de heffing moeten worden betrokken. Respondenten geven aan dat uitzonderingen het systeem ingewikkeld

maken en dat alle investeringen in aandelen hetzelfde belast moeten worden. In het consultatievoorstel was het het begrip 'innovatief' opgenomen om aandelen in deze ondernemingen af te bakenen. Veel respondenten vinden dit begrip niet objectief genoeg.

Aanpassingen naar aanleiding van de internetconsultatie

Naar aanleiding van opmerkingen uit de internetconsultatie zijn de volgende inhoudelijke wijzigingen aangebracht op het geconsulteerde voorstel.

1. Het forfait voor de eerste woning in box 3 is vervallen.
2. De achterwaartse verliesverrekening (carry-back) is vervallen.
3. Er is een omissie hersteld over de beginwaarde bij aanvang van bezittingen die onder de vermogenswinstbelasting vallen.
4. De wijze waarop genotsrechten in de heffing worden betrokken is gewijzigd.
5. De valutaresultaten van banktegoeden worden in tegenstelling tot het geconsulteerde voorstel wel in de heffing betrokken.

Daarnaast zijn diverse technische wijzigingen doorgevoerd. De inhoudelijke wijzigingen zijn hieronder toegelicht.

1 Forfait voor de eerste woning sparen en beleggen

In het geconsulteerde voorstel worden onroerende zaken in box 3 in afwijking van de hoofdregel via een vermogenswinstbelasting in de heffing betrokken. Daarbij is een uitzondering gemaakt voor de eerste woning sparen en beleggen (eerste woning in box 3) die hoofdzakelijk ter beschikking staat voor eigen gebruik door de belastingplichtige of personen die behoren tot zijn huishouden. Het inkomen van deze eerste woning sparen en beleggen wordt bepaald via een afzonderlijk forfait. Bij het vaststellen van dit forfait was rekening gehouden met het woongenot in natura, huuropbrengsten, kosten waaronder financieringskosten en de langjarige waardeontwikkeling van woningen. Besloten is om deze afwijkende behandeling te schrappen. Het laten vervallen van dit forfait maakt het systeem beter uitlegbaar. Na schrappen van het forfait zullen alle onroerende zaken die nu in box 3 worden belast, onder de vermogenswinstbelasting vallen. Onder de vermogenswinstbelasting leidt het beschikbaar zijn voor gebruik van een onroerende zaak die tot het box 3-vermogen behoort, tot een voordeel voor de belastingplichtige. Dit voordeel wordt bepaald met een forfait (de vastgoedbijtelling). De eigen woning van de belastingplichtige die anders dan tijdelijk als hoofdverblijf ter beschikking staat, blijft belast in box 1. De reden voor het forfait voor de eerste woning sparen en beleggen was eenvoud. Zowel voor de belastingplichtigen met één onroerende zaak in box 3 – ongeveer een derde van de belastingplichtigen met onroerende zaken – als voor de Belastingdienst. Uit de internetconsultatie bleek onder andere dat de beoogde eenvoud van het forfait niet altijd wordt bereikt. Bijvoorbeeld in het geval een belastingplichtige een nieuwe vakantiewoning heeft gekocht, terwijl zijn eerste vakantiewoning nog te koop staat.

2 Achterwaartse verliesverrekening

In het geconsulteerde voorstel is een verliesverrekeningssystematiek opgenomen. Bij de voorwaartse verliesverrekening (carry-forward) is geen beperking in tijd opgenomen. De verliezen zijn zodoende onbeperkt in de toekomst verrekenbaar. Voor de achterwaartse verliesverrekening (carry-back) is een optie opgenomen om verliezen met het voorgaande jaar mogelijk te maken. Het toestaan van carry-back zorgt voor een derving in de eerste jaren van honderden miljoenen die met andere parameters, zoals het tarief of het heffingsvrije inkomen, gedekt moet worden. Daarnaast is het toestaan van carry-back complex voor de Belastingdienst omdat aanslagen van oude jaren moeten worden aangepast. Het vervallen van het forfait voor de eerste woning sparen en beleggen (zie toelichting bij onderdeel 1) heeft negatieve budgettaire consequenties. Ter compensatie is besloten om in het wetsvoorstel de optie van carry-back te schrappen. De onbeperkte voorwaartse verliesverrekening blijft ongewijzigd.

3 Beginwaarde bij aanvang van de vermogenswinstbelasting

Bepaalde vermogensbestanddelen (onroerende zaken en aandelen in een startende onderneming) worden via de vermogenswinstbelasting in de heffing betrokken. Bij vervreemding wordt de verkoopprijs verminderd met de verkrijgingsprijs. In het geconsulteerde voorstel is verzuimd om te bepalen dat voor deze bezittingen, die bij aanvang van het kalenderjaar 2027 reeds in het bezit zijn van de belastingplichtigen, de verkrijgingsprijs wordt gesteld op de waarde in het economische verkeer die aan het begin van het kalenderjaar 2027 aan die bezittingen kan worden toegekend. Zonder een dergelijke bepaling worden vermogenswinsten of -verliezen van vóór 2027 in de heffing betrokken. Deze omissie is hersteld.

4 Genotsrechten

Het genotsrecht is het recht op genot van een zaak of vermogensrecht, het recht om gebruik te maken van iets. Een veel voorkomend genotsrecht is het vruchtgebruik: het recht om goederen te gebruiken die van een ander zijn en daarvan de 'vruchten' te genieten (bijvoorbeeld toekomstige rente of dividend). Andere voorbeelden van genotsrechten zijn: het recht van erfpacht (het recht om gebruik te maken van een stuk grond) en het recht van opstal (met een opstalrecht kun je bijvoorbeeld eigenaar zijn van een woning op andermans grond). Na het vestigen van het genotsrecht blijft bij de juridische eigenaar een zogenaamd "blote eigendom" over.

In het geconsulteerde voorstel wordt de vergoeding voor het genotsrecht in het jaar van vestigen bij de blooteigenaar als inkomsten belast en in één keer als kosten in aftrek gebracht bij de genotsgerechtigde. Om waarderingsproblemen te voorkomen wordt vanuit praktisch oogpunt het genotsrecht bij fictie gesteld op nihil. Uit de literatuur blijkt echter dat het geconsulteerde voorstel kan leiden tot oneigenlijk gebruik. De NOB en het RB hebben hier ook aandacht voor gevraagd. Hierbij kan gedacht worden aan de situatie dat kort voor emigratie of in het zicht van overlijden een genotsrecht wordt gekocht, bijvoorbeeld van een bank of de eigen vennootschap. De koopsom is in dat geval in één keer aftrekbaar, terwijl de toekomstige vruchten niet in de (Nederlandse) heffing kunnen worden betrokken vanwege emigratie of overlijden. In lijn met de suggestie uit de literatuur is de eerder voorgestelde behandeling (dat wil zeggen, een nihilwaardering in combinatie met het in één keer belasten dan wel in aftrek brengen van de koopsom) vervangen door een lineaire afbouw van de waarde van het genotsrecht. Hiermee wordt de totaalwinst van het blote eigendom en het genotsrecht op praktische wijze toegerekend aan de jaren waarin het genotsrecht bestaat. Het signaleerde risico op oneigenlijk gebruik doet zich dan niet meer voor.

5 Valutaresultaten van banktegoeden

Doorgaans zal het rendement op banktegoeden alleen bestaan uit de ontvangen rente minus kosten. Van vermogensaanwas is geen sprake bij banktegoeden die in euro's worden aangehouden. Bij banktegoeden in een andere valuta dan de euro kan wel sprake zijn van vermogensaanwas in de vorm van valutaresultaten. In het geconsulteerde voorstel is uit praktisch oogpunt bepaald dat bij banktegoeden alleen het directe rendement wordt belast. Door de gekozen vormgeving in het geconsulteerde voorstel wordt deze (positieve of negatieve) vermogensaanwas niet belast. Hier is sprake van een uitruil: de gekozen methodiek in het geconsulteerde voorstel vermindert de complexiteit voor burgers. Dit geldt met name voor burgers met buitenlandse betaalrekeningen in vreemde valuta, waar potentieel zeer veel stortingen en onttrekkingen kunnen plaatsvinden in verband met privé-uitgaven. De gekozen methodiek doet echter afbreuk aan het zuiver bepalen van het rendement. Daarnaast kan het hanteren van aparte regels voor banktegoeden zorgen voor afbakeningsvraagstukken die juist voor complexiteit zorgen. De relevante voor- en nadelen van het geconsulteerde voorstel zijn naar aanleiding van de reacties uit de internetconsultatie opnieuw gewogen. Uiteindelijk is besloten om - in tegenstelling tot het geconsulteerde voorstel - wel de valutaresultaten van banktegoeden in vreemde valuta te belasten. Hiermee worden afbakeningsvraagstukken en complexiteit vanwege de definitie voor banktegoeden voorkomen. Dit zal wel zorgen voor een grotere administratieve last voor belastingplichtigen met buitenlandse betaalrekeningen in vreemde valuta. Naar verwachting is dit echter een relatief kleine groep.

II. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING

Artikel I, onderdeel A (artikel 1.12 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

In het huidige artikel 5.22, derde lid, Wet IB 2001 is een definitie van genotsrechten opgenomen die geldt voor de hele Wet IB 2001. Systematisch is het passend om een definitie die voor de gehele Wet IB 2001 geldt, op te nemen in hoofdstuk 1 Wet IB 2001. Daarom wordt voorgesteld om de definitie van een genotsrecht op te nemen in het voorgestelde artikel 1.12 Wet IB 2001. Er is geen inhoudelijke wijziging aangebracht ten opzichte van het huidige artikel 5.22, derde lid, Wet IB 2001.

Artikel I, onderdeel B (artikel 2.8 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 2.8 Wet IB 2001 wordt bewerkstelligd dat het resultaat dat in aanmerking wordt genomen op grond van het voorgestelde artikel 5.37, tweede en derde lid, Wet IB 2001 wordt aangemerkt als te conserveren inkomen. Hiermee wordt bewerkstelligd dat de heffing over de nog niet gerealiseerde waardemutaties van onroerende zaken in het buitenland of van aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming niet leidt tot een betalingsverplichting op het tijdstip van het opleggen van de belastingaanslag. Met de in artikel IV voorgestelde wijziging van de Invorderingswet 1990 (IW 1990) wordt vervolgens geregeld op welk tijdstip die conserverende belastingaanslag wordt ingevorderd.

Artikel I, onderdeel C (artikel 2.13 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde tekst van artikel 2.13, eerste lid, Wet IB 2001 wordt bewerkstelligd dat het tariefpercentage voor de heffing over het belastbare inkomen uit sparen en beleggen wordt vastgesteld op 36%. In het voorgestelde stelsel voor box 3 kan, in tegenstelling tot bij het huidige stelsel, ook sprake zijn van een negatief belastbaar inkomen uit sparen en beleggen. Daarom wordt in het voorgestelde artikel 2.13, tweede lid, Wet IB 2001 geregeld dat een negatief belastbaar inkomen uit sparen en beleggen voor de toepassing van het eerste lid van dat artikel op nihil wordt gesteld.

Artikel I, onderdeel D (artikel 2.14 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 2.14 Wet IB 2001 wordt bewerkstelligd dat de zogenoemde antiboxhopbepalingen die zijn opgenomen in artikel 2.14, derde lid, onderdelen b, c en d, Wet IB 2001 komen te vervallen. Zoals nader is toegelicht in het algemeen deel van deze memorie zijn dergelijke bepalingen met het vervallen van de peildatum in hoofdstuk 5 Wet IB 2001 niet meer van belang.

Artikel I, onderdeel E (artikel 2.15 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 2.15 Wet IB 2001 komen – in lijn met het vervallen van de term “rendementsgrondslag” in hoofdstuk 5 Wet IB 2001 – de in dat artikel opgenomen verwijzingen naar de rendementsgrondslag te vervallen en wordt het resultaat uit sparen en beleggen van een minderjarig kind toegerekend aan de ouder die het gezag over het kind uitoefent. Hiermee wordt bewerkstelligd dat bij het bepalen van het belastbaar inkomen uit

sparen en beleggen van de ouder ook het resultaat uit sparen en beleggen van een minderjarig kind in de heffing bij de betreffende ouder wordt betrokken.

Zoals nader toegelicht in het algemeen deel van deze memorie worden niet de bezittingen en schulden van een minderjarig kind aan de bezittingen en schulden van de betreffende ouder toegerekend, maar wordt het resultaat uit sparen en beleggen eerst bepaald, waarna dat resultaat wordt toegerekend aan de betreffende ouder. Bij het bepalen van het resultaat uit sparen en beleggen wordt op grond van het voorgestelde artikel 5.3 Wet IB 2001 geen rekening gehouden met het heffingsvrije resultaat, bedoeld in het voorgestelde artikel 5.40 Wet IB 2001, en de persoonsgebonden aftrek. Door het resultaat uit sparen en beleggen aan de ouder toe te rekenen wordt geregeld dat bij het berekenen van het belastbare inkomen uit sparen en beleggen van de ouder niet tweemaal het heffingsvrije resultaat wordt geëffectueerd.

Artikel I, onderdeel F (artikel 2.16 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 2.16, derde lid, Wet IB 2001 wordt bewerkstelligd dat de voorgestelde wijziging van artikel 2.8 Wet IB 2001, waarmee te conserveren inkomen uit sparen en beleggen ontstaat, doorwerkt naar de wijze waarop het verhaalsrecht op grond van artikel 2.16, eerste lid, Wet IB 2001 dient te worden bepaald.

Artikel I, onderdeel G (artikel 2.17 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijzigingen van artikel 2.17 Wet IB 2001 komen – in lijn met het vervallen van de rendementsgrondslag in hoofdstuk 5 Wet IB 2001 – de in dat artikel met betrekking tot fiscale partners opgenomen verwijzingen naar de rendementsgrondslag te vervallen.

Tevens wordt met de voorgestelde wijziging bewerkstelligd dat het gezamenlijke inkomen uit sparen en beleggen als gemeenschappelijk inkomensbestandsdeel wordt aangemerkt. Het gezamenlijke inkomen uit sparen en beleggen is het gezamenlijke resultaat uit sparen en beleggen van de belastingplichtige en zijn partner, verminderd, voor zover dit resultaat positief is, met het heffingsvrije resultaat, bedoeld in het voorgestelde artikel 5.40 Wet IB 2001, van de belastingplichtige en zijn partner. Hiermee wordt bewerkstelligd dat het heffingsvrije resultaat van beide partners in mindering wordt gebracht voordat het gezamenlijke inkomen wordt verdeeld. Dit voorkomt dat een heffingsvrij resultaat verloren kan gaan door een onhandige verdeling.

Ook wordt bewerkstelligd dat de korting voor groene beleggingen, bedoeld in artikel 8.19 Wet IB 2001, wordt geacht op te komen bij de partners in de verhouding die wordt toegepast voor het gezamenlijke inkomen uit sparen en beleggen. Indien het gezamenlijke inkomen uit sparen en beleggen van de belastingplichtige en zijn partner nihil bedraagt of negatief is, wordt de korting, in lijn met de huidige systematiek, in aanmerking genomen bij degene met het hoogste verzamelinkomen of, als het verzamelinkomen gelijk, is bij degene met de hoogste leeftijd.

Artikel I, onderdeel H (artikel 2.18 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

In het voorgestelde artikel 5.1 Wet IB 2001 wordt bepaald dat het belastbare inkomen uit sparen en beleggen wordt berekend door het inkomen uit sparen en beleggen te verminderen met de persoonsgebonden aftrek en de te verrekenen verliezen uit sparen en beleggen. Bij het bepalen van het verzamelinkomen wordt echter geen rekening gehouden met de te verrekenen verliezen.

Daarom wordt voorgesteld om te bepalen dat het box 3-gedeelte van het verzamelinkomen bestaat uit het belastbare inkomen uit sparen en beleggen vóór vermindering met de te verrekenen verliezen uit sparen en beleggen.

Om te verduidelijken dat de zinsnede “verminderd met daarin begrepen te conserveren inkomen” in het huidige artikel 2.18 Wet IB 2001 op alle drie onderdelen van de opsomming ziet, wordt voorgesteld om artikel 2.18 Wet IB 2001 opnieuw vast te stellen met een puntkomma aan het slot van onderdeel c en met de hiervoor genoemde zinsnede op een nieuwe regel. Tevens wordt in verband met de Aanwijzingen voor de regelgeving⁴⁶ een puntkomma ingevoegd in onderdeel b.

Artikel I, onderdelen I, N en O (artikelen 3.16, 3.119a en 4.15 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijziging van de artikelen 3.16, 3.119a en 4.15 Wet IB 2001 wordt de verwijzing naar artikel 5.4, eerste lid, Wet IB 2001 – in lijn met de verplaatsing van de tekst van artikel 5.4 Wet IB 2001 naar artikel 5.41 Wet IB 2001 – gewijzigd in een verwijzing naar het voorgestelde artikel 5.41, eerste lid, Wet IB 2001.

Artikel I, onderdeel M (artikel 3.111 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 3.111, tweede lid, derde zin, Wet IB 2001 wordt deze zin aangepast aan het voorgestelde vervallen van artikel 2.14, derde lid, onderdelen b en c, Wet IB 2001.

Artikel I, onderdeel M (artikel 3.111 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 3.111, tweede lid, derde zin, Wet IB 2001 wordt deze zin aangepast aan het voorgestelde vervallen van artikel 2.14, derde lid, onderdelen b en c, Wet IB 2001.

Artikel I, onderdeel P (hoofdstuk 5 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijziging van hoofdstuk 5 Wet IB 2001 wordt, zoals nader is toegelicht in het algemene deel van deze memorie, bewerkstelligd dat de forfaitaire rendementsheffing over bezittingen en schulden in box 3 wordt vervangen door een heffing over de werkelijke rendementen behaald met bezittingen en schulden. In het vervolg zal per afdeling, paragraaf of artikel een toelichting worden gegeven.

Artikel 5.1 Belastbaar inkomen uit sparen en beleggen

Het belastbare inkomen uit sparen en beleggen wordt op grond van het voorgestelde artikel 5.1 Wet IB 2001 bepaald door het op basis van het voorgestelde artikel 5.2 Wet IB 2001 te bepalen inkomen uit sparen en beleggen te verminderen met de persoonsgebonden aftrek en met de te verrekenen verliezen. Zoals nader is toegelicht in het algemeen deel van deze memorie is het behalen van een negatief inkomen uit sparen en beleggen in het voorgestelde stelsel mogelijk in tegenstelling tot in het huidige forfaitaire stelsel.

⁴⁶ Aanwijzing 3.60 van de Regeling van de Minister-President, Minister van Algemene Zaken van 18 november 1992, houdende vaststelling van de Aanwijzingen voor de regelgeving (Stcrt. 1992, 230).

Artikel 5.2. Inkomen uit sparen en beleggen

Het voorgestelde artikel 5.2, eerste lid, Wet IB 2001 bewerkstelligt dat de vermindering van het resultaat uit sparen en beleggen met het heffingsvrije resultaat, bedoeld in het voorgestelde artikel 5.40 Wet IB 2001, niet tot een negatief inkomen uit sparen en beleggen kan leiden. Dit houdt tevens in dat als het resultaat uit sparen en beleggen negatief is, het heffingsvrije resultaat in zijn geheel niet in mindering kan worden gebracht.

Voor fiscale partners die het gehele kalenderjaar dezelfde fiscale partner hebben of voor de toepassing van artikel 2.17 geacht worden te hebben gehad, wordt het inkomen van beide partners samen bepaald en geldt als hoofdregel een vrije toerekening van het gezamenlijke inkomen in box 3. De wijze van toerekening is opgenomen in de voorgestelde aanpassing van artikel 2.17 Wet IB 2001 (zie artikel I, onderdeel G, en de artikelsgewijze toelichting daarbij). In het voorgestelde artikel 5.2, tweede lid, Wet IB 2001 wordt geregeld dat de het inkomen uit sparen en beleggen van de hiervoor genoemde fiscale partners bestaat uit het toegerekende gedeelte van het gezamenlijke inkomen uit sparen en beleggen.

Met de in het voorgestelde artikel 5.2, derde lid, Wet IB 2001 opgenomen definitie van het gezamenlijke inkomen uit sparen en beleggen wordt bewerkstelligd dat het heffingsvrije resultaat van beide partners in mindering wordt gebracht voordat het gezamenlijke inkomen wordt verdeeld. Dit voorkomt dat een heffingsvrij resultaat verloren kan gaan door een onhandige verdeling. In de huidige wetgeving is een vergelijkbare regeling opgenomen in artikel 5.2, vijfde lid, tweede zin, Wet IB 2001.

Artikel 5.3. Resultaat uit sparen en beleggen

Het voorgestelde artikel 5.3 Wet IB 2001 regelt wat wordt verstaan onder het resultaat uit sparen en beleggen. Voor het resultaat uit sparen en beleggen gelden twee afzonderlijke heffingsregimes. Zoals in het algemeen deel van deze memorie wordt toegelicht, wordt als hoofdregel voor bezittingen en schulden een vermogensaanwasbelasting voorgesteld, maar geldt voor onroerende zaken en aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming een vermogenswinstregime. Voor beide regimes gelden dezelfde regels op het gebied van de aftrekbaarheid van kosten (zie de voorgestelde paragraaf 5.3.3).

Afdeling 5.2. Bezittingen en schulden (artikelen 5.4 en 5.5)

In de voorgestelde afdeling 5.2 Wet IB 2001 (bestaande uit de voorgestelde artikelen 5.4 en 5.5 Wet IB 2001) wordt geregeld uit welke bezittingen en schulden belaste voordelen worden genoten in box 3. Afgezien van het afschaffen van de schuldendrempel van het huidige artikel 5.3, derde lid, onderdeel f, Wet IB 2001, wordt met deze artikelen geen inhoudelijke wijziging beoogd ten opzichte van de op grond van de huidige wettekst van artikel 5.3 Wet IB 2001 tot de rendementsgrondslag behorende bezittingen en schulden. De schuldendrempel van het huidige artikel 5.3, derde lid, onderdeel f, Wet IB 2001 komt in de voorgestelde tekst van artikel 5.5 Wet IB 2001 niet terug, omdat het wenselijk is dat ook de rente van kleine schulden in aanmerking wordt genomen als negatief inkomen. Ten behoeve van de leesbaarheid is ervoor gekozen de relevante bezittingen en schulden in twee losse artikelen te plaatsen en daarbij te werken met verschillende leden voor de verschillende bestaande uitzonderingen.

Artikel 5.6. Resultaat behaald met bezittingen en schulden

Voor bezittingen en schulden in de voorgestelde vormgeving van box 3 wordt als hoofdregel een vermogensaanwasbelasting voorgesteld. Het resultaat uit bezittingen en schulden wordt bepaald volgens het voorgestelde artikel 5.6, eerste lid, Wet IB 2001 waarin is opgenomen dat dit resultaat het gezamenlijke bedrag is van alle voordelen die worden behaald met bezittingen en schulden. Deze voordelen bestaan ingevolge het voorgestelde artikel 5.6, tweede lid, Wet IB 2001 uit de voordelen die worden getrokken uit die bezittingen en schulden en uit de (positieve of negatieve) waardeontwikkeling.

Voor de bepaling van het gezamenlijke bedrag van alle voordelen wordt ervan uitgegaan dat zakelijk wordt gehandeld. Toepassing van het zakelijkheidsbeginsel gaat constructies met onzakelijke vergoedingen in de verhouding tot box 1 en box 2 tegen en brengt meer evenwicht tussen de winst- en de box 3-sfeer. De ondernemer of de vennootschap dient immers op basis van het totaalwinstbeginsel eveneens zakelijk te handelen. Ook buiten de relatie met box 1 of box 2 wordt het resultaat bij onzakelijk handelen gecorrigeerd op basis van het zakelijkheidsbeginsel. Dat geldt bijvoorbeeld in het geval van verkoop van aandelen door een ouder aan een kind tegen een lager bedrag dan de waarde in het economische verkeer. Voor het berekenen van de waardemutatie wordt op grond van de voorgestelde artikelen 5.8, eerste lid, 5.9, vierde lid, en 5.11, derde lid, Wet IB 2001 uitgegaan van de waarde in het economische verkeer. Bij het bepalen van de reguliere voordelen en de aftrekbare kosten is het zakelijkheidsbeginsel neergelegd in het voorgestelde artikel 5.7, derde lid, Wet IB 2001, onderscheidenlijk in het voorgestelde artikel 5.38, tweede lid, Wet IB 2001.

Onroerende zaken en aandelen in en winstbewijzen van startende ondernemingen worden ingevolge het voorgestelde artikel 5.6, derde lid, Wet IB 2001 uitgezonderd van het vermogensaanwasregime. Hiervoor geldt ingevolge de voorgestelde artikelen 5.15 en 5.16 Wet IB 2001 een vermogenswinstbelasting, waarbij in principe de waardeontwikkeling voor deze vermogensbestanddelen pas wordt belast bij realisatie, zoals bij verkoop. Dit wordt nader toegelicht in de artikelsgewijze toelichting bij de voorgestelde artikelen 5.15 en 5.16 Wet IB 2001.

Artikel 5.7. Reguliere voordelen

In het voorgestelde artikel 5.7, eerste lid, Wet IB 2001 wordt een niet-limitatieve opsomming gegeven van een aantal reguliere voordelen. In het voorgestelde artikel 5.7, tweede lid, Wet IB 2001 wordt geregeld dat rente die verschuldigd is over schulden die onderdeel uitmaken van het box 3-vermogen wordt aangemerkt als negatief regulier voordeel. Het voorgestelde artikel 5.7, derde lid, Wet IB 2001 regelt dat de reguliere voordelen worden gecorrigeerd, indien de overeenkomst onder onzakelijke omstandigheden tot stand is gekomen. In dat geval wordt gekeken naar de voorwaarden die in het economische verkeer door onafhankelijke partijen zouden zijn overeengekomen, en worden de reguliere voordelen op basis daarvan bepaald.

Artikel 5.8. Waardemutatie

Het voorgestelde artikel 5.8, eerste lid, Wet IB 2001 bevat de systematiek voor het bepalen van de waardemutatie van het saldo van bezittingen en schulden. Deze waardemutatie wordt bepaald door de volgende vermogensvergelijking:

- (1) het verschil tussen de waarde in het economische verkeer aan het eind van het kalenderjaar van het saldo van bezittingen en schulden en de waarde in het economische verkeer aan het begin van het kalenderjaar van het saldo van bezittingen en schulden;
- (2) verminderd met de stortingen in het betreffende kalenderjaar; en
- (3) vermeerderd met de onttrekkingen in het betreffende kalenderjaar.

De vermindering met de stortingen zorgt ervoor dat elementen die wel leiden tot een hoger eindvermogen maar niet het resultaat zijn van een vermogensaanwas buiten de vaststelling van het voordeel blijven. Omgekeerd wordt vermogen dat aan de bezittingen en schulden wordt onttrokken weer bij het eindvermogen opgeteld. In de voorgestelde artikelen 5.9, 5.10 en 5.11 Wet IB 2001 wordt bepaald wanneer sprake is van een storting, onderscheidenlijk een onttrekking.

De waardemutatie kan een positief of een negatief bedrag zijn en dit geldt ook voor het saldo van bezittingen en schulden. Voor de duidelijkheid wordt in het voorgestelde artikel 5.8, tweede lid, Wet IB 2001 expliciet bepaald dat een afname van een negatief saldo een positieve waardemutatie is en een toename van een negatief saldo een negatieve waardemutatie.

Artikelen 5.9. en 5.11. Stortingen en onttrekkingen

De vermogensvergelijking die wordt geregeld in het voorgestelde artikel 5.8 Wet IB 2001 wordt toegepast op het totale box 3-vermogen voor zover dat onder het vermogensaanwasregime valt. Nieuw vermogen dat onder dit regime gaat vallen, wordt aangemerkt als een storting. Indien vermogen het regime verlaat, is sprake van een onttrekking. Een verschuiving van vermogen binnen het regime, waarbij het vermogen van de ene bezitting naar de andere bezitting verschuift, is geen storting of onttrekking. In dat geval wordt er aan het totaal van bezittingen en schulden immers geen waarde toegevoegd en ook geen waarde onttrokken. Dit betekent bijvoorbeeld dat een nieuwe bezitting wordt aangemerkt als storting, tenzij het bedrag voor de aanschaf al onderdeel uitmaakte van de bezittingen en schulden. De opbrengst bij de vervreemding van een bezitting is een onttrekking, indien deze wegvloeit uit de bezittingen en schulden. Wanneer de opbrengst binnen het regime blijft, is er geen sprake van een onttrekking.

Het staat de belastingplichtige vrij om in plaats van meteen de hiervoor beschreven totaalvergelijking toe te passen de vermogensmutatie voor de verschillende onderdelen van zijn vermogen afzonderlijk te berekenen en daarna de totale waardemutatie te bepalen die bestaat uit de afzonderlijke waardemutaties gezamenlijk. Als dit op de juiste manier wordt berekend, dan komt hier dezelfde waardemutatie uit als bij een berekening meteen over het gehele vermogen in het vermogensaanwasregime. Het kan per belastingplichtige verschillen wat de meest praktische manier van berekenen is. Stel dat een belastingplichtige een vermogen heeft in box 3 dat bestaat uit twee verschillende beleggingsportefeuilles bij twee verschillende banken. In dat geval kan het praktisch zijn om eerst de waardemutatie voor deze twee beleggingsportefeuilles afzonderlijk te berekenen en daarna de totale waardemutatie te bepalen die bestaat uit beide waardemutaties gezamenlijk. Bij een afzonderlijke berekening van de waardemutatie van een beleggingsportefeuille wordt al het vermogen dat die portefeuille verlaat voor die berekening

gezien als een onttrekking en wordt al het nieuwe vermogen dat door de belastingplichtige wordt ingebracht in die portefeuille voor die berekening gezien als een storting.

Een afzonderlijke berekening voor een deel van het vermogen zal in de regel ook praktisch zijn bij bankrekeningen en spaarrekeningen in euro's die derhalve meestal geen waardemutaties ondergaan. Bij die vermogensbestanddelen zal het inkomen in principe alleen bestaan uit de rente die de belastingplichtige ontvangt, waardoor het in de praktijk vaak niet nodig zal zijn om alle stortingen en onttrekkingen van een bankrekening bij te houden. Hierbij is wel van belang dat er ook situaties zijn waarin een waardemutatie wel mogelijk is. Indien bijvoorbeeld een genotsrecht op een bankrekening is of wordt gevestigd, moet wel een waardemutatie worden berekend (zie de voorgestelde artikelen 5.60 en 5.61 Wet IB 2001).

Voor het bepalen van de verhouding tussen de boxen 1, 2 en 3 moeten de voorgestelde artikelen 5.9 en 5.11 Wet IB 2001 worden gelezen in samenhang met artikel 2.14, tweede lid, Wet IB 2001. Daar is geregeld dat vermogensbestanddelen niet in aanmerking worden genomen voor de bepaling van het belastbare inkomen uit sparen en beleggen voor zover zij inkomen, al dan niet vrijgesteld, uit werk en woning of uit aanmerkelijk belang genereren. Dit betekent dat het begrip bezittingen in hoofdstuk 5 Wet IB 2001 alleen bezittingen omvat voor zover die geen inkomen, al dan niet vrijgesteld, in box 1 of box 2 genereren. Als in het voorgestelde artikel 5.9 Wet IB 2001 wordt gesproken over 'tot de bezittingen gaan behoren', omvat dit ook de overgang van een bezitting van box 1 of box 2 naar box 3. Als in het voorgestelde artikel 5.11 Wet IB 2001 wordt gesproken over 'niet langer tot de bezittingen behoren', omvat dit ook de overgang van een bezitting van box 3 naar box 1 of box 2.

Stortingen en onttrekkingen worden in aanmerking genomen tegen de waarde in het economische verkeer ten tijde van de storting, onderscheidenlijk de onttrekking. Hierdoor worden de waardemutaties belast die zich voordoen na het tijdstip dat vermogen onder het vermogensaanwasregime gaat vallen en tot het tijdstip dat het vermogen het vermogensaanwasregime verlaat.

Artikel 5.10. Uitbreiding begrip stortingen

In het voorgestelde artikel 5.10, eerste lid, Wet IB 2001 wordt het in het voorgestelde artikel 5.9 Wet IB 2001 uitgewerkte begrip 'stortingen' uitgebreid met een limitatieve lijst van kosten. Het gaat om kosten ter zake van de verkrijging, verbetering of vervreemding van een bezitting of kosten ter zake van het aangaan, aflossen of overdragen van een schuld. In een vermogensaanwasregime worden waardemutaties jaarlijks belast en niet pas bij vervreemding. Het past daarom bij een vermogensaanwasregime om de genoemde kosten in aanmerking te nemen in het jaar waarin de kosten worden gemaakt. Uit systematisch oogpunt heeft het de voorkeur om deze kosten aan te merken als een storting. Zo is er een duidelijk onderscheid met de aftrekbare kosten, bedoeld in het voorgestelde artikel 5.38 Wet IB 2001. Daarnaast wordt op deze manier, binnen de systematiek van de vermogensaanwas, aangesloten bij de manier waarop kosten ter zake van de verkrijging, verbetering of vervreemding worden behandeld in het voorgestelde vermogenswinstregime voor onroerende zaken en aandelen in en winstbewijzen van een startende onderneming. In het voorgestelde vermogenswinstregime worden de kosten ter zake van de verkrijging en verbetering opgeteld bij de verkrijgingsprijs (zie de voorgestelde artikelen 5.23, eerste lid, en 5.25, tweede lid, Wet IB 2001). Bij het vaststellen van de

overdrachtprijs wordt rekening gehouden met de kosten ter zake van vervreemding (zie het voorgestelde artikel 5.22, eerste lid, Wet IB 2001).

Het voorgestelde artikel 5.10, tweede lid, Wet IB 2001 is van toepassing op kosten die worden gefinancierd vanuit vermogen dat onderdeel uitmaakt van het vermogen dat onder het vermogensaanwasregime valt of door het aangaan van een schuld die onder het vermogensaanwasregime valt. In die gevallen regelt het voorgestelde artikel 5.10, tweede lid, Wet IB 2001 dat geen sprake is van een storting. De achtergrond daarvan is dat er in die gevallen aan het totaal van bezittingen en schulden geen waarde wordt toegevoegd.

Artikel 5.12. Waardemutatie bij ontstaan of einde binnenlandse belastingplicht

Bij belastingplichtigen die het gehele kalenderjaar binnenlands belastingplichtig zijn, worden het begin en het einde van het kalenderjaar gebruikt als peildata bij de berekening van de waardemutatie in dat kalenderjaar. Het voorgestelde artikel 5.12 Wet IB 2001 bevat een regeling voor peildata die van toepassing is bij belastingplichtigen die slechts een gedeelte van het kalenderjaar binnenlands belastingplichtig zijn.

Artikel 5.13. Vrijstelling voordelen uit eigen gebruik of verbruik van roerende zaken

Op grond van het voorgestelde artikel 5.13 Wet IB 2001 behoort, zoals nader is toegelicht in het algemeen deel van deze memorie, een voordeel dat is verkregen met het door de belastingplichtige, zijn partner of personen die tot hun huishouden behoren, voor persoonlijke doeleinden gebruiken of verbruiken van roerende zaken niet tot het resultaat uit bezittingen en schulden. Hiermee wordt bewerkstelligd dat voordelen die worden verkregen door het in eigen gebruik nemen (of verbruiken) van roerende zaken worden vrijgesteld van de belastingheffing in box 3. Daarbij gaat het om roerende zaken die hoofdzakelijk ter belegging dienen, maar in beperkte mate wel voor privédoeleinden worden gebruikt.

Artikel 5.14. Kwijtscheldingsvoordeelvrijstelling

Op grond van het voorgestelde artikel 5.14 Wet IB 2001 behoort een voordeel dat wordt behaald met een door een schuldeiser prijsgegeven recht dat niet voor verwezenlijking vatbaar is, niet tot het resultaat dat wordt behaald ter zake van bezittingen en schulden. Deze regeling ziet op het kwijtscheldingsvoordeel voor zover dat de som van het verlies uit bezittingen en schulden in het kalenderjaar en de op basis van de voorgestelde afdeling 5.7 Wet IB 2001 te verrekenen verliezen uit het vorige kalenderjaar overtreft. Hiermee wordt bewerkstelligd dat alleen het deel van het voordeel dat meer bedraagt dan het verlies en de te verrekenen verliezen uit het vorige kalenderjaar wordt vrijgesteld van de belastingheffing in box 3. Tevens wordt bewerkstelligd dat een voordeel dat wordt behaald met een door een schuldeiser prijsgegeven recht dat wel voor verwezenlijking vatbaar is niet kan leiden tot een onbelast voordeel. Onder niet voor verwezenlijking vatbare rechten wordt ingevolge het voorgestelde artikel 5.14 Wet IB 2001 tevens verstaan een ingevolge artikel 358 van de Faillissementswet niet afdwingbaar geworden vordering.

Artikel 5.15. Resultaat behaald met een onroerende zaak

Het resultaat dat wordt behaald met een onroerende zaak bestaat uit de reguliere voordelen of de vastgoedbijtelling en uit de vervreemdingsvoordelen. Voor de bepaling van het

resultaat dat wordt behaald met onroerende zaken wordt ervan uitgegaan dat zakelijk wordt gehandeld. De voorgestelde artikelen 5.22, tweede lid, en 5.23, tweede lid, Wet IB 2001 regelen dat het zakelijkheidsbeginsel van toepassing is bij vervreemding, onderscheidenlijk bij verkrijging. Bij het bepalen van de reguliere voordelen en de aftrekbare kosten is het zakelijkheidsbeginsel neergelegd in het voorgestelde artikel 5.18, tweede lid, Wet IB 2001, onderscheidenlijk in het voorgestelde artikel 5.38, tweede lid, Wet IB 2001.

Voor de formulering van het voorgestelde artikel 5.15, eerste lid, Wet IB 2001 is aangesloten bij de formulering van het huidige artikel 4.12 Wet IB 2001 voor het inkomen uit aanmerkelijk belang, met dien verstande dat er bij de formulering van het voorgestelde artikel 5.15, eerste lid, Wet IB 2001 rekening is gehouden met de vastgoedbijtelling die met dit wetsvoorstel wordt geïntroduceerd voor onroerende zaken. Met de vastgoedbijtelling wordt op forfaitaire wijze de economische waarde van de beschikbaarheid voor gebruik (voor verhuur of voor andere doeleinden) van een onroerende zaak belast. Met het oog op eenvoud wordt een systematiek voorgesteld waarin ter zake van een onroerende zaak – naast de vervreemdingsvoordelen – ofwel de reguliere voordelen in aanmerking worden genomen, ofwel de vastgoedbijtelling in aanmerking wordt genomen.

In het voorgestelde artikel 5.15, tweede lid, Wet IB 2001 wordt geregeld in welke situaties de reguliere voordelen in aanmerking worden genomen:

1. Een onroerende zaak wordt gedurende het gehele kalenderjaar verhuurd of verpacht of gedurende ten minste 90% van de periode in het kalenderjaar waarin de onroerende zaak tot de bezittingen behoort en niet in aanbouw is.
2. De werkelijke inkomsten ter zake van die onroerende zaak, verminderd met de aftrekbare kosten ter zake van die onroerende zaak, zijn in dat kalenderjaar hoger dan de vastgoedbijtelling.

Op grond van het voorgestelde artikel 5.15, derde lid, Wet IB 2001 worden in alle overige situaties de reguliere voordelen niet in aanmerking genomen en wordt in plaats daarvan de vastgoedbijtelling in aanmerking genomen. Nadere regels over de vastgoedbijtelling zijn opgenomen in het voorgestelde artikel 5.19 Wet IB 2001 en worden toegelicht in de artikelsgewijze toelichting bij dat artikel.

Op grond van het voorgestelde artikel 5.15, vierde lid, Wet IB 2001 worden onder onroerende zaken mede verstaan zakelijke rechten die direct of indirect betrekking hebben op onroerende zaken. Dit heeft tot gevolg dat voor die rechten hetzelfde regime geldt als voor onroerende zaken waarover de belastingplichtige het volle eigendom heeft. Het gelijkstellen van zowel directe als indirecte rechten is nodig om te bereiken dat bijvoorbeeld een recht van vruchtgebruik ter zake van een op een perceel erfpachtgrond gesitueerde woning in de grondslag van de heffing wordt begrepen. In een dergelijk geval is het erfpachtrecht namelijk een recht dat direct betrekking heeft op een onroerende zaak. Het vruchtgebruik daarop heeft strikt genomen betrekking op dat erfpachtrecht en slechts indirect op de onroerende zaak waarop het erfpachtrecht betrekking heeft. Als zakelijke rechten die direct of indirect op onroerende zaken betrekking hebben kunnen onder meer worden verstaan een op een onroerende zaak betrekking hebbend recht van erfpacht, recht van opstal, recht van beklemming, appartementsrecht, recht van vruchtgebruik, recht van gebruik of recht van bewoning. Voor de duidelijkheid wordt

opgemerkt dat certificaten niet vallen onder de zakelijke rechten die betrekking hebben op onroerende zaken. Bij certificering wordt meestal een stichting administratiekantoor (STAK) opgericht. De gecertificeerde goederen vallen in het vermogen van de STAK en worden door de STAK beheerd. Op grond van de beheersovereenkomst geeft de STAK aan de certificaathouders het recht op de waardemutaties en de vruchten van het gecertificeerde vermogen. In de statuten van de STAK kan worden geregeld dat het bestuur bepaalt of er op enig tijdstip uitkeringen aan de certificaathouders worden gedaan. Civielrechtelijk wordt een uitgereikt certificaat als een vorderingsrecht van de certificaathouder op de STAK aangemerkt. De certificaathouder heeft geen goederenrechtelijke aanspraak, maar een verbintenissenrechtelijke aanspraak ten opzichte van de STAK. Dit vorderingsrecht valt in het voorgestelde stelsel voor box 3 onder het vermogensaanwasregime.

Het voorgestelde artikel 5.15, vijfde lid, Wet IB 2001 regelt dat een genotsrecht wordt gelijkgesteld met verhuur, indien het genotsrecht tot gevolg heeft dat de onroerende zaak niet door de belastingplichtige kan worden gebruikt. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan een recht van opstal. Het recht van opstal is het recht om in, op of boven een onroerende zaak (bijvoorbeeld een stuk grond) van iemand anders gebouwen, werken of beplantingen in eigendom te hebben. Met een opstalrecht kan de eigenaar van een stuk grond een ander bijvoorbeeld het recht geven om een woning op die grond in eigendom te hebben. De eigenaar van het stuk grond heeft die grond in dat geval niet meer ter beschikking voor gebruik. De voorgestelde gelijkstelling met verhuur heeft bijvoorbeeld tot gevolg dat de reguliere voordelen in aanmerking worden genomen, indien een opstalrecht dat tot gevolg heeft dat de onroerende zaak niet door de belastingplichtige kan worden gebruikt op de onroerende zaak gevestigd is gedurende ten minste 90% van de periode in het kalenderjaar waarin de onroerende zaak tot de bezittingen behoort en niet in aanbouw is.

Het voorgestelde artikel 5.15, zesde lid, Wet IB 2001 bevat een delegatiegrondslag om onroerende zaken aan te wijzen die worden gelijkgesteld met onroerende zaken in aanbouw. Deze delegatiegrondslag is bedoeld voor onroerende zaken die niet in aanbouw zijn, maar die om andere redenen feitelijk nog niet geschikt zijn om in gebruik te nemen. Dat is bijvoorbeeld het geval als de onroerende zaak onbewoonbaar is door brand of omdat er een zodanige verbouwing plaatsvindt dat het gebouw feitelijk niet geschikt is om te gebruiken. Bij algemene maatregel van bestuur zullen deze situaties nader worden omschreven.

Het voorgestelde artikel 5.15, zevende lid, Wet IB 2001 regelt dat voordelen uit eigen gebruik niet onder de reguliere voordelen vallen. Daardoor worden de voordelen uit eigen gebruik niet belast indien de reguliere voordelen in aanmerking worden genomen. Indien de vastgoedbijtelling van toepassing is, wordt al het gebruik, dus ook eigen gebruik, meegenomen in de forfaitaire benadering van de economische waarde van de beschikbaarheid voor gebruik. De vormgeving van de vastgoedbijtelling wordt toegelicht in de artikelsgewijze toelichting bij het voorgestelde artikel 5.19 Wet IB 2001.

Artikel 5.16. Resultaat behaald met aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming

Het resultaat dat wordt behaald met aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming bestaat uit de reguliere voordelen en de vervreemdingsvoordelen. Voor de

formulering van het voorgestelde artikel 5.16, eerste lid, Wet IB 2001 is aangesloten bij de formulering van het huidige artikel 4.12 Wet IB 2001 voor het inkomen uit aanmerkelijk belang. De voorgestelde artikelen 5.22, tweede lid, en 5.23, tweede lid, Wet IB 2001 regelen dat het zakelijkheidsbeginsel van toepassing is bij vervreemding, onderscheidenlijk bij verkrijging. Dit geldt ook voor de bepaling van het vervreemdingsresultaat dat wordt behaald met aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming. Voor het bepalen van de reguliere voordelen en de aftrekbare kosten is het zakelijkheidsbeginsel neergelegd in het voorgestelde artikel 5.18, tweede lid, Wet IB 2001, onderscheidenlijk in het voorgestelde artikel 5.38, tweede lid, Wet IB 2001.

Voor aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming is in het voorgestelde artikel 5.16, tweede lid, Wet IB 2001 geregeld dat hieronder mede worden begrepen rechten tot voordelen uit dergelijke aandelen of winstbewijzen en rechten om dergelijke aandelen of winstbewijzen te verwerven. Dit heeft tot gevolg dat genotsrechten en koopties van aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming in het regime van het voorgestelde artikel 5.16 Wet IB 2001 (vermogenswinstbelasting) in de heffing worden betrokken. Bij de formulering van het voorgestelde artikel 5.16, tweede lid, Wet IB 2001 is aangesloten bij de tekst van de huidige artikelen 4.3 en 4.4 Wet IB 2001. Het begrip 'rechten tot voordelen' is een ruime, materieel geformuleerde omschrijving. Het kan hierbij zowel om zakelijke rechten gaan als om persoonlijke rechten.

Artikel 5.17. Startende onderneming

In het voorgestelde artikel 5.17 Wet IB 2001 wordt bepaald wanneer sprake is van een startende onderneming. De daarin opgenomen voorwaarden zijn cumulatief. De eerste twee voorwaarden zijn dat de vennootschap waarin de belastingplichtige aandelen heeft of waarvan de belastingplichtige winstbewijzen heeft niet langer dan vijf jaar geleden is opgericht en uitsluitend een onderneming drijft die maximaal vijf jaar geleden is gestart. Als de vennootschap meerdere ondernemingen drijft, geldt deze eis voor al deze ondernemingen. Een vennootschap die bijvoorbeeld beleggingsvermogen bevat of die een onderneming drijft die al 50 jaar bestaat en die daarnaast een nieuwe onderneming start, valt dus niet onder de voorgestelde definitie van startende onderneming. De derde voorwaarde is een maximale jaaromzet van € 30 miljoen. Deze voorwaarde voorkomt dat grote bedrijven onder de definitie kunnen vallen. De vierde voorwaarde is dat de aandelen of winstbewijzen niet worden verhandeld op een gereguleerde markt. Als de vennootschap beursgenoteerd is, zijn de aandelen of winstbewijzen relatief snel liquide te maken en is er geen reden om deze aandelen of winstbewijzen onder het voorgestelde vermogenswinstregime van box 3 te brengen. De vijfde voorwaarde, die is opgenomen in het voorgestelde artikel 5.17, onderdeel e, Wet IB 2001 heeft als doel om de regeling voor startende ondernemingen alleen te laten gelden voor ondernemingen die een mate van zelfstandigheid hebben ten opzichte van bepaalde andere bedrijven. Het voorgestelde artikel 5.17 Wet IB 2001 is bijvoorbeeld niet bedoeld voor de dochteronderneming van een multinational.

Artikel 5.18. Reguliere voordelen

In het voorgestelde artikel 5.18, eerste lid, Wet IB 2001 wordt een niet-limitatieve opsomming gegeven van een aantal reguliere voordelen. Het voorgestelde artikel 5.18, tweede lid, Wet IB 2001 regelt dat de reguliere voordelen worden gecorrigeerd, indien de overeenkomst onder

onzakelijke omstandigheden tot stand is gekomen. In dat geval wordt gekeken naar de voorwaarden die in het economische verkeer door onafhankelijke partijen zouden zijn overeengekomen, en worden de reguliere voordelen op basis daarvan bepaald.

Artikel 5.19. Vastgoedbijtelling

Met de vastgoedbijtelling wordt op forfaitaire wijze de economische waarde van de beschikbaarheid voor gebruik (voor verhuur of voor andere doeleinden) van een onroerende zaak belast. In het voorgestelde artikel 5.19, eerste lid, Wet IB 2001 wordt geregeld dat de vastgoedbijtelling wordt gesteld op 2,65% van de waarde van de onroerende zaak. Op welke manier een onroerende zaak wordt gewaardeerd, is geregeld in het voorgestelde artikel 5.20 Wet IB 2001.

Het voorgestelde artikel 5.19, tweede lid, eerste zin, Wet IB 2001 regelt een bijtelling naar tijdsgelang voor situaties waarin een onroerende zaak een deel van het kalenderjaar tot de bezittingen behoort of een deel van het kalenderjaar in aanbouw is. In dat geval wordt de vastgoedbijtelling naar tijdsgelang herleid naar de periode waarin de onroerende zaak tot de bezittingen behoort en niet in aanbouw is. Dat is immers de periode waarin de onroerende zaak beschikbaar is voor gebruik.

Indien een onroerende zaak het gehele kalenderjaar in aanbouw is, dan is de onroerende zaak het gehele kalenderjaar niet beschikbaar voor gebruik. In het voorgestelde artikel 5.19, tweede lid, tweede zin, Wet IB 2001 wordt daarom geregeld dat de vastgoedbijtelling in dat geval nihil bedraagt.

Bij het vaststellen van de hoogte van de vastgoedbijtelling is rekening gehouden met de aftrekbare kosten, bedoeld in het voorgestelde artikel 5.38 Wet IB 2001. Om die reden wordt in het voorgestelde artikel 5.19, derde lid, Wet IB 2001 geregeld dat geen aftrekbare kosten in aanmerking worden genomen ter zake van onroerende zaken waarvoor de vastgoedbijtelling in aanmerking wordt genomen. Ook als een onroerende zaak het gehele kalenderjaar in aanbouw is en ingevolge het voorgestelde artikel 5.19, tweede lid, tweede zin, Wet IB 2001 een bijtelling van nihil geldt, is de hiervoor genoemde aftrekbeperking van toepassing.

Artikel 5.20. Waardering voor vastgoedbijtelling

In het voorgestelde artikel 5.20 Wet IB 2001 wordt geregeld op welke manier een onroerende zaak voor het bepalen van de vastgoedbijtelling wordt gewaardeerd. Ingevolge het voorgestelde artikel 5.20, eerste lid, Wet IB 2001 wordt voor onroerende zaken die geen woning zijn de waarde in het economische verkeer aan het begin van het kalenderjaar gehanteerd. Dit betekent dat ook in het geval dat een onroerende zaak pas op enig tijdstip na 1 januari van het kalenderjaar gaat behoren tot de bezittingen, bedoeld in het voorgestelde artikel 5.4 Wet IB 2001, voor het bepalen van de vastgoedbijtelling de waarde op 1 januari van het kalenderjaar bepalend is.

Met het oog op eenvoud wordt in het voorgestelde artikel 5.20, tweede lid, Wet IB 2001 geregeld dat de vastgoedbijtelling voor woningen een percentage is van de op grond van de Wet waardering onroerende zaken (Wet WOZ) vastgestelde waarde (WOZ-waarde) van de betreffende woning voor het kalenderjaar. Ook het huidige artikel 5.20 Wet IB 2001 bevat een waarderingsvoorschrift voor woningen dat aansluit bij de WOZ-waarde. Net zoals in het huidige

artikel 5.20, tweede lid, Wet IB 2001 wordt in het voorgestelde artikel 5.20, derde lid, Wet IB 2001 geregeld dat bij het ontbreken van een WOZ-waarde de waarde van de woning wordt bepaald met overeenkomstige toepassing van de artikelen 16 tot en met 18 en 20, tweede lid, Wet WOZ.

In tegenstelling tot het huidige artikel 5.20, derde lid, Wet IB 2001 bevat het voorgestelde artikel 5.20 Wet IB 2001 geen delegatiegrondslag voor het vaststellen van een leegwaarderatio. De leegwaarderatio wordt gebruikt om de WOZ-waarde van woningen in verhuurde staat te corrigeren om rekening te houden met de waardedrukkende werking van de verhuur. Deze waardedruk geldt alleen voor woningen die onder de huurbescherming vallen. De vastgoedbijtelling benadert op forfaitaire wijze de economische waarde van de beschikbaarheid voor gebruik (voor verhuur of voor andere doeleinden) van een onroerende zaak. Bij die doelstelling is het niet passend dat het bedrag van de vastgoedbijtelling lager zou worden vanwege de verhuurde staat van een woning. Volledigheidshalve wordt opgemerkt dat bij verkoop van een onroerende zaak in verhuurde staat waarbij de huurbescherming van toepassing is, het vervreemdingsvoordeel in het algemeen lager zal zijn dan bij verkoop van een leegstaande onroerende zaak. Voor het bepalen van het vervreemdingsvoordeel bij verkoop wordt op grond van het voorgestelde artikel 5.21 Wet IB 2001 immers de werkelijke verkoopprijs gebruikt. Op die wijze wordt derhalve alsnog rekening gehouden met de verhuurde staat van de woning.

In tegenstelling tot het huidige artikel 5.20, vierde lid, Wet IB 2001 bevat het voorgestelde artikel 5.20 Wet IB 2001 ook geen delegatiegrondslag voor het bepalen van de waarde van de erfpachtcanon. Aftrekbare kosten, zoals de erfpachtcanon, zijn verdisconteerd in de hoogte van het percentage van de vastgoedbijtelling.

Artikel 5.21. Vervreemdingsvoordelen

Het vervreemdingsvoordeel wordt ingevolge het voorgestelde artikel 5.21 Wet IB 2001 bepaald door de verkrijgingsprijs van de overdrachtprijs af te trekken. Er kan ook sprake zijn van een negatief vervreemdingsvoordeel. In de voorgestelde artikelen 5.22 tot en met 5.26 Wet IB 2001 wordt geregeld wat in het kader van het voorgestelde artikel 5.21 Wet IB 2001 wordt verstaan onder de overdrachtprijs en de verkrijgingsprijs.

Artikel 5.22. Overdrachtprijs

Op grond van het voorgestelde artikel 5.22, eerste lid, Wet IB 2001 wordt onder de overdrachtprijs van onroerende zaken of aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming verstaan de tegenprestatie bij de vervreemding van de onroerende zaak, het aandeel, onderscheidenlijk het winstbewijs, verminderd met de ten laste van de vervreemder komende kosten ter zake van de vervreemding.

Met het voorgestelde artikel 5.22, tweede lid, Wet IB 2001 wordt bewerkstelligd dat bij het ontbreken van een tegenprestatie of bij een tegenprestatie die is bedongen bij een niet onder zakelijke omstandigheden gesloten overeenkomst, de tegenprestatie wordt gesteld op de waarde in het economische verkeer van de vervreemde bezitting op het tijdstip van de vervreemding.

Artikel 5.23. Verrijgingsprijs

Op grond van het voorgestelde artikel 5.23, eerste lid, Wet IB 2001 wordt onder de verkrijgingsprijs van onroerende zaken of aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming verstaan de tegenprestatie bij de verkrijging van de onroerende zaak, het aandeel, onderscheidenlijk het winstbewijs, vermeerderd met de ten laste van de verkrijger gekomen kosten ter zake van de verkrijging.

Met het voorgestelde artikel 5.23, tweede lid, Wet IB 2001 wordt bewerkstelligd dat bij het ontbreken van een tegenprestatie zoals het geval is bij een verkrijging krachtens erfrecht, of bij een tegenprestatie die is bedongen bij een niet onder zakelijke omstandigheden gesloten overeenkomst, de tegenprestatie wordt gesteld op de waarde in het economische verkeer van de verkregen bezitting op het tijdstip van de verkrijging.

Artikel 5.24. Verkrijgingsprijs bij het ontstaan van binnenlandse belastingplicht

In het voorgestelde artikel 5.24 Wet IB 2001 wordt geregeld op welk bedrag de verkrijgingsprijs van onroerende zaken of van aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming wordt vastgesteld bij het ontstaan van binnenlandse belastingplicht. De hoogte van de verkrijgingsprijs is van belang bij de berekening van het vervreemdingsvoordeel. Het voorgestelde artikel 5.24 Wet IB 2001 is in lijn met het huidige artikel 4.25 Wet IB 2001, dat voor het aanmerkelijkbelangregime (box 2) geldt.

Op grond van het voorgestelde artikel 5.24, eerste lid, Wet IB 2001 wordt de verkrijgingsprijs bij het ontstaan van binnenlandse belastingplicht gesteld op de waarde in het economische verkeer op dat tijdstip van de onroerende zaak of van het aandeel in of winstbewijzen van een startende onderneming. Dit is de hoofdregel.

Met het voorgestelde artikel 5.24, tweede lid, Wet IB 2001 wordt bewerkstelligd dat de hoofdregel niet geldt voor de situatie dat de belastingplichtige eerder binnenlands of buitenlands belastingplichtig was met betrekking tot de onroerende zaken of de aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming. Voor deze situaties is in het voorgestelde artikel 5.24, derde lid, Wet IB 2001 een delegatiegrondslag opgenomen om de verkrijgingsprijs te bepalen. Doel is om de verkrijgingsprijs zo vast te stellen dat de Nederlandse belastingclaim over de nog niet gerealiseerde waardevermeerdering van de onroerende zaken of de aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming als gevolg van immigratie dan wel emigratie niet verloren gaat. Daarnaast dient zoveel mogelijk te worden voorkomen dat een dubbele heffing ontstaat. Het Uitvoeringsbesluit inkomstenbelasting 2001 (UBIB 2001) zal hiervoor worden gewijzigd.

Met het voorgestelde artikel 5.24, vierde lid, Wet IB 2001 wordt een delegatiegrondslag opgenomen op grond waarvan belastingaanslagen kunnen worden verminderd die zijn opgelegd naar aanleiding van de eerdere emigratie. Bij emigratie wordt ter behoud van de belastingclaim een conserverende aanslag opgelegd. Bij het (opnieuw) ontstaan van binnenlandse belastingplicht wordt deze belastingclaim hersteld door middel van het vaststellen van de verkrijgingsprijs. De nog openstaande conserverende aanslag kan zodoende worden kwijtgescholden. Het UBIB 2001 zal hiervoor worden gewijzigd.

De tekst van artikel 4.25, zesde lid, Wet IB 2001 van het aanmerkelijkbelangregime (box 2) is niet overgenomen in het voorgestelde artikel 5.24 Wet IB 2001. Artikel 4.25, zesde lid, Wet IB 2001 is per 2010 ingevoerd voor de situatie dat de doorschuifregeling in het aanmerkelijkbelangregime bij schenken en overlijden niet kan worden toegepast omdat de

begiftigde ten tijde van de verkrijging van de aanmerkelijkbelangaandelen niet in Nederland woont en vervolgens binnen een periode van tien jaar in Nederland gaat wonen.⁴⁷ Een dergelijke bepaling is in het voor box 3 voorgestelde hoofdstuk 5 Wet IB 2001 niet nodig omdat hierin geen doorschuifregeling bij schenken en overlijden is opgenomen.

Artikel 5.25. Nadere invulling verkrijgingsprijs onroerende zaken

Het voorgestelde artikel 5.25, eerste lid, Wet IB 2001 regelt dat de verkrijgingsprijs van een onroerende zaak waarvan de verkrijging heeft plaatsgevonden vóórdat de onroerende zaak tot de bezittingen, bedoeld in artikel 5.4 Wet IB 2001, is gaan behoren (dus onder het box 3-regime is komen te vallen), wordt vastgesteld op de waarde in het economische verkeer van de onroerende zaak op het tijdstip dat de onroerende zaak tot de bezittingen, bedoeld in artikel 5.4 Wet IB 2001, is gaan behoren (dus onder het box 3-regime is komen te vallen). Hiermee wordt bewerkstelligd dat heffing over waardeveranderingen die eerder en buiten het voorgestelde box 3-regime zijn ontstaan niet in de box 3-heffing worden betrokken.

Het voorgestelde artikel 5.25, eerste lid, Wet IB 2001 geldt op dezelfde wijze ook voor een deel van een onroerende zaak. Een onroerende zaak kan immers ook gedeeltelijk in box 3 vallen. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen als een gedeelte van de eigen woning wordt verhuurd en de vrijstelling van artikel 3.114 Wet IB 2001 niet van toepassing is.

Het voorgestelde artikel 5.25, tweede lid, Wet IB 2001 bewerkstelligt dat kosten die op enig tijdstip na vaststelling van de verkrijgingsprijs zijn gemaakt ter verbetering van een onroerende zaak de verkrijgingsprijs vermeerderen.

Artikel 5.26. Nadere invulling verkrijgingsprijs aandeel of winstbewijs

Het voorgestelde artikel 5.26, eerste lid, Wet IB 2001 bewerkstelligt dat in het geval dat een aandeel of winstbewijs na de verkrijging daarvan gaat kwalificeren als een aandeel in of winstbewijs van een startende onderneming, de verkrijgingsprijs van dat aandeel, onderscheidenlijk winstbewijs, wordt gesteld op de waarde in het economische verkeer op dat tijdstip. Hiermee wordt bewerkstelligd dat waardeveranderingen die eerder en buiten het voorgestelde vermogenswinstregime in box 3 zijn ontstaan niet in de heffing worden betrokken.

Op grond van het voorgestelde artikel 5.26, tweede lid, Wet IB 2001 wordt in het geval dat een belastingplichtige meerdere aandelen of winstbewijzen van dezelfde soort heeft de verkrijgingsprijs altijd gesteld op de gemiddelde verkrijgingsprijs daarvan. Hiermee wordt bewerkstelligd dat de belastingplichtige niet een zelfgekozen waarderingsmethode kan toepassen, maar altijd moet waarderen op de gemiddelde verkrijgingsprijs, hetgeen de eenvoud ten goede komt.

Met het voorgestelde artikel 5.26, derde lid, Wet IB 2001 wordt bewerkstelligd dat na een vervreemding van een deel van de aandelen of winstbewijzen de verkrijgingsprijs van de niet-vervreemde aandelen, onderscheidenlijk winstbewijzen, wordt gesteld op de bij de berekening van het voordeel van de vervreemding van het hiervoor genoemde deel van de aandelen, onderscheidenlijk winstbewijzen, gebruikte gemiddelde verkrijgingsprijs. Hiermee wordt bewerkstelligd dat de gemiddelde verkrijgingsprijs voor de niet-vervreemde aandelen,

⁴⁷ Kamerstukken II 2009/10, 32129, nr. 3, p. 6.

onderscheidenlijk winstbewijzen, niet hoeft te worden berekend aan de hand van de historische verkrijgingsprijzen.

Artikelen 5.27 en 5.28 Genotsrechten en bezittingen waarop een genotsrecht is gevestigd

Door bij de berekening van de (negatieve) vervreemdingsvoordelen ter zake van genotsrechten en bezittingen waarop een genotsrecht is gevestigd rekening te houden met de looptijd van het genotsrecht, worden de vervreemdingsvoordelen toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Voorgesteld wordt dat gedurende de looptijd van het genotsrecht jaarlijks een negatief vervreemdingsvoordeel bij de genotsgerechtigde in aanmerking wordt genomen dat wordt berekend op basis van de looptijd van het genotsrecht en de tegenprestatie voor het genotsrecht vermeerderd met de kosten ter zake van de verkrijging. Vanuit het oogpunt van eenvoud is ervoor gekozen om dit negatieve vervreemdingsvoordeel lineair te berekenen. Een vanuit economisch perspectief meer accurate verdeling over de looptijd van het genotsrecht is zeer belastend voor burgers en de Belastingdienst. Hiervoor zou jaarlijks de actuariële waarde berekend moeten worden waarbij onder andere rekening wordt gehouden met de wijzigingen in de marktrente. Daarom wordt een eenvoudige lineaire methode voorgesteld.⁴⁸ Voor de blote eigenaar geldt een vergelijkbare (maar uiteraard omgekeerde) systematiek als voor de genotsgerechtigde: een lineaire berekening van het vervreemdingsvoordeel op basis van de tegenprestatie voor het genotsrecht en de looptijd van het genotsrecht. Op grond van het voorgestelde artikel 5.23 Wet IB 2001 wordt een onzakelijke tegenprestatie gecorrigeerd naar de waarde in het economische verkeer.

Indien de looptijd van een genotsrecht eerder eindigt dan de looptijd op basis waarvan het jaarlijkse vervreemdingsvoordeel is berekend, wordt het resterende vervreemdingsvoordeel (dat dus niet aan eerdere kalenderjaren is toegerekend) in het betreffende kalenderjaar in aanmerking genomen. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen bij het voor het einde van de looptijd van het genotsrecht overlijden van de vruchtgebruiker waardoor het vruchtgebruik eerder eindigt dan beoogd. Indien het vermogenswinstregime van box 3 van toepassing wordt op een tijdstip waarop de looptijd van een genotsrecht al is aangevangen, dan wordt de lineaire berekening gebaseerd op de waarde in het economische verkeer van het genotsrecht op dat tijdstip en de resterende looptijd. Appartementsrechten als bedoeld in titel 9 van Boek 5 van het Burgerlijk Wetboek zijn uitgezonderd van de toepassing van het voorgestelde artikel 5.27 Wet IB 2001, omdat deze rechten naar hun aard niet geschikt zijn voor de systematiek die voor genotsrechten wordt voorgesteld. Bij vervreemding van een appartementsrecht wordt het vervreemdingsvoordeel op grond van het voorgestelde artikel 5.21 Wet IB 2001 bepaald door de overdrachtsprijs te verminderen met de verkrijgingsprijs.

In het voorgestelde artikel 5.28 Wet IB 2001 is een uitzondering opgenomen voor de aankoop van een bloot eigendom. Dit betekent dat bij de aankoop van een bloot eigendom geen lineaire berekening van het vervreemdingsvoordeel plaatsvindt. In plaats daarvan wordt de waardestijging van een bloot eigendom als gevolg van het aflopen van het genotsrecht in het

⁴⁸ Zie voor een beschrijving van en een pleidooi voor deze lineaire methode: Mr. E. van Uunen, 'Over genotsrechten, de Wet werkelijk rendement box 3 en Willem Elsschot', *Fiscaal Praktijkblad* 2023-0147, p. 17-25.

geval van de verwerving van een bloot eigendom in aanmerking genomen bij vervreemding of bij einde belastingplicht voor (het vermogenswinstregime van) box 3. De berekening van het vervreemdingsvoordeel vindt plaats volgens de algemene regels zoals deze ook gelden voor andere bezittingen die onder het vermogenswinstregime in box 3 vallen. Een vergelijkbare uitzondering geldt in het winstregime in box 1 op grond van goed koopmansgebruik.⁴⁹

Bij algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld over het bepalen van de looptijd van het genotsrecht. In principe zal deze contractueel zijn vastgelegd en zal de tussen partijen overeengekomen looptijd gelden. Voor genotsrechten die afhankelijk zijn van het leven van de genotsgerechtigde, of van twee of meer levens, zullen levensverwachtingstabellen worden vastgesteld. Indien een duur is overeengekomen en het genotsrecht tevens eindigt bij overlijden, dan zal op grond van de levensverwachtingstabel een duur worden berekend en geldt de kortste van deze twee. Indien een genotsrecht voor onbepaalde tijd is gevestigd, wordt in lagere regelgeving bepaald welke looptijd wordt gehanteerd voor het berekenen van de waardemutaties.

Artikel 5.29. Koopopties

Voor koopopties wordt met het voorgestelde artikel 5.29 Wet IB 2001 een regeling voorgesteld die in lijn is met de al bestaande artikelen over koopopties in box 2 (zie de artikelen 4.30 en 4.31 Wet IB 2001).

Artikel 5.30. Putopties

Voor putopties wordt met het voorgestelde artikel 5.30 Wet IB 2001 een regeling voorgesteld die in lijn is met het al bestaande artikel over putopties in box 2 (zie artikel 4.32 Wet IB 2001).

Artikel 5.31. Onroerende zaak behoort niet meer tot de bezittingen

Het voorgestelde artikel 5.31 Wet IB 2001 bewerkstelligt dat op het tijdstip dat onmiddellijk voorafgaat aan het tijdstip waarop een onroerende zaak niet meer tot de bezittingen, bedoeld in het voorgestelde artikel 5.4 Wet IB 2001, behoort, die onroerende zaak wordt geacht te zijn vervreemd tegen de waarde in het economische verkeer op eerstgenoemd tijdstip van die onroerende zaak. Hiermee wordt bewerkstelligd dat de waardeveranderingen die hebben plaatsgevonden maar nog niet in de heffing zijn betrokken, omdat de onroerende zaak niet is vervreemd, alsnog in de heffing worden betrokken. Deze situatie kan zich bijvoorbeeld voordoen op het tijdstip dat een verhuurde woning gaat kwalificeren als eigen woning waardoor deze wordt verplaatst van box 3 naar box 1.

Artikel 5.32. Aandeel of winstbewijs behoort niet meer tot de bezittingen of kwalificeert niet meer als aandeel in of winstbewijs van startende onderneming

Het voorgestelde artikel 5.32 Wet IB 2001 bewerkstelligt dat een aandeel in of winstbewijs van een startende onderneming wordt geacht te zijn vervreemd op het tijdstip dat onmiddellijk voorafgaat aan het tijdstip waarop dat aandeel of winstbewijs niet meer tot de bezittingen, bedoeld in het voorgestelde artikel 5.4 Wet IB 2001, behoort of niet meer kwalificeert als aandeel,

⁴⁹ ECLI:NL:HR:2018:1202.

onderscheidenlijk winstbewijs, van een startende onderneming. Deze fictieve vervreemding vindt plaats tegen de waarde in het economische verkeer op dat tijdstip van dat aandeel, onderscheidenlijk winstbewijs. Hiermee wordt bewerkstelligd dat de waardeveranderingen die hebben plaatsgevonden maar nog niet in de heffing zijn betrokken, omdat een aandeel in, onderscheidenlijk winstbewijs van, een startende onderneming niet is vervreemd, alsnog in de heffing worden betrokken.

Artikel 5.33. Vervreemding en doorschuiving in het kader van een aandelenfusie, juridische fusie of splitsing

Op grond van de Fusierichtlijn⁵⁰ is het niet toegestaan dat fusies en splitsingen waar die richtlijn op van toepassing is, leiden tot enigerlei belastingheffing over vermogenswinst. Voor aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming wordt voorgesteld om de Fusierichtlijn op vergelijkbare wijze in box 3 te implementeren als is gedaan in box 2. Het voorgestelde artikel 5.33 Wet IB 2001 bevat een regeling voor de (fictieve) vervreemding van aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming in het kader van een aandelenfusie, juridische fusie of splitsing die in lijn is met de al bestaande artikelen hierover in box 2 (zie de artikelen 4.16, eerste lid, onderdeel d, en 4.41 Wet IB 2001). In tegenstelling tot bij de bestaande regeling in box 2, wordt voorgesteld dat de belastingplichtige geen verzoek hoeft te doen om het vervreemdingsvoordeel niet in aanmerking te nemen. Dit betekent dat automatisch geen vervreemdingsvoordeel in aanmerking wordt genomen als is voldaan aan de voorwaarden die zijn opgenomen in het voorgestelde artikel 5.33 Wet IB 2001. De verwachting is dat een automatische toepassing van het voorgestelde artikel 5.33 Wet IB 2001 beter werkt in de praktijk, omdat het in box 3 gaat over kleine belangen van minder dan 5% en daardoor bij een fusie of splitsing veel box 3-aandeelhouders betrokken kunnen zijn. Hier komt bij dat de toepassing op verzoek als nadeel heeft dat er mogelijk geen verzoek wordt gedaan en ondanks het ontbreken van het verzoek abusievelijk niet wordt afgerekend. Als de belastingplichtige in dat geval bij een latere vervreemding het voordeel daarvan berekent alsof er wel is afgerekend (vanwege het ontbreken van een verzoek), kan dat lastige discussies opleveren en mogelijk leiden tot het mislopen van een belastingclaim.

Artikel 5.34. Doorschuiving verkrijgingsprijs

Het voorgestelde artikel 5.34 Wet IB 2001 bewerkstelligt dat, na toepassing van het voorgestelde artikel 5.33 Wet IB 2001, de verkrijgingsprijs van de aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming die (fictief) zijn vervreemd in het kader van een aandelenfusie, juridische fusie of splitsing wordt doorgeschoven naar de verkrijgingsprijs van de aandelen of winstbewijzen die de belastingplichtige direct na de aandelenfusie, juridische fusie of splitsing heeft in de verkrijgende rechtspersoon. Met het doorschuiven van de verkrijgingsprijs blijft de latente belastingclaim over de nog niet gerealiseerde waardestijging van de aandelen of winstbewijzen behouden. Het voorgestelde artikel 5.34 Wet IB 2001 is in lijn met het al bestaande artikel over doorschuiving van de verkrijgingsprijs in box 2 (zie artikel 4.42 Wet IB 2001).

⁵⁰ Richtlijn 2009/133/EG van de Raad van 19 oktober 2009 betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor fusies, splitsingen, gedeeltelijke splitsingen, inbreng van activa en aandelenruil met betrekking tot vennootschappen uit verschillende lidstaten en voor de verplaatsing van de statutaire zetel van een SE of een SCE van een lidstaat naar een andere lidstaat (PbEU 2009, L 310).

Artikel 5.35. Fictief aandeel in of winstbewijzen van een startende onderneming

Het voorgestelde artikel 5.35, eerste lid, Wet IB 2001 bewerkstelligt dat aandelen of winstbewijzen die zijn verkregen in het kader van een aandelenfusie, juridische fusie of splitsing als bedoeld in het voorgestelde artikel 5.33 Wet IB 2001 en die niet voldoen aan de definitie van een startende onderneming gedurende 60 maanden (vijf jaar) toch worden aangemerkt als aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming. Hierbij kan bijvoorbeeld gedacht worden aan de situatie dat aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming overgaan op een verkrijgende rechtspersoon terwijl deze rechtspersoon - die aandelen of winstbewijzen uitreikt aan de belastingplichtige - zelf niet wordt aangemerkt als een startende onderneming. Zonder het voorgestelde artikel 5.35 Wet IB 2001 zou de fusie in dit voorbeeld belastingheffing tot gevolg hebben omdat de betreffende aandelen of winstbewijzen het vermogenswinstregime verlaten waarbij moet worden afgerekend over het verschil tussen de waarde in het economische verkeer en de verkrijgingsprijs. Deze belastingheffing wordt door het voorgestelde artikel 5.35, eerste en tweede lid, Wet IB 2001 gedurende een termijn van maximaal 60 maanden voorkomen, omdat het op grond van de Fusierichtlijn⁵¹ niet is toegestaan dat fusies en splitsingen leiden tot enigerlei belastingheffing over vermogenswinst. De termijn van 60 maanden (vijf jaar) wordt voorgesteld omdat de oorspronkelijke aandelen zonder de aandelenfusie, juridische fusie of splitsing ook maximaal vijf jaar zouden kwalificeren als aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming. De termijn van vijf jaar is immers opgenomen als voorwaarde voor het zijn van een startende onderneming (zie het voorgestelde artikel 5.17 Wet IB 2001). Om aan te sluiten bij de periode die van toepassing was geweest als er geen sprake zou zijn van een aandelenfusie, juridische fusie of splitsing bepaalt het voorgestelde artikel 5.35, tweede lid, Wet IB 2001 dat de termijn van 60 maanden (vijf jaar) wordt verminderd met het aantal maanden dat de aandelen of winstbewijzen voorafgaand aan de aandelenfusie, juridische fusie of splitsing al aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming waren.

Artikel 5.36. Liquidatie-uitkeringen

Een liquidatie-uitkering heeft het karakter van het teruggeven van (een fractie van) het verstrekte kapitaal. Het voorgestelde artikel 5.36 Wet IB 2001 regelt dat bij het betaalbaar stellen van een liquidatie-uitkering hetgeen wordt uitgekeerd boven de verkrijgingsprijs in aanmerking wordt genomen als vervreemdingsvoordeel. Voor zover de liquidatie-uitkering niet als vervreemdingsvoordeel in aanmerking wordt genomen, wordt de verkrijgingsprijs verminderd. Indien bij ontbinding van het lichaam na de voltooiing van de vereffening van het vermogen een bedrag aan verkrijgingsprijs resteert, wordt dit aangemerkt als negatief vervreemdingsvoordeel dat in aanmerking wordt genomen op het tijdstip waarop de vereffening is voltooid.

Artikel 5.37. Einde binnenlandse belastingplicht

⁵¹ Richtlijn 2009/133/EG van de Raad van 19 oktober 2009 betreffende de gemeenschappelijke fiscale regeling voor fusies, splitsingen, gedeeltelijke splitsingen, inbreng van activa en aandelenruil met betrekking tot vennootschappen uit verschillende lidstaten en voor de verplaatsing van de statutaire zetel van een SE of een SCE van een lidstaat naar een andere lidstaat (PbEU 2009, L 310).

Ingeval van overlijden van de belastingplichtige worden op grond van het voorgestelde artikel 5.37, eerste lid, Wet IB 2001 onroerende zaken en aandelen in en winstbewijzen van een startende onderneming op het tijdstip onmiddellijk voorafgaande aan het overlijden geacht te zijn vervreemd tegen de waarde in het economische verkeer op dat tijdstip van die onroerende zaken, aandelen, onderscheidenlijk winstbewijzen. Hiermee wordt bewerkstelligd dat waardeveranderingen die hebben plaatsgevonden maar nog niet in de heffing zijn betrokken, omdat een onroerende zaak, aandeel of winstbewijs niet is vervreemd, alsnog in de heffing worden betrokken.

Op grond van het voorgestelde artikel 5.37, tweede en derde lid, Wet IB 2001 worden de in het buitenland gelegen onroerende zaken en de aandelen in en winstbewijzen van een startende onderneming op het tijdstip onmiddellijk voorafgaande aan het ophouden van de binnenlandse belastingplicht anders dan door overlijden, geacht te zijn vervreemd tegen de waarde in het economische verkeer op dat tijdstip van die onroerende zaken, aandelen, onderscheidenlijk winstbewijzen. Hiermee wordt bewerkstelligd dat de waardeveranderingen die gedurende de binnenlandse belastingplicht hebben plaatsgevonden maar nog niet in de heffing zijn betrokken, alsnog in de heffing worden betrokken. Hiervoor zal een conserverende aanslag worden opgelegd. Met deze bepaling wordt beoogd om de belastingclaim over de waardeveranderingen gedurende de binnenlandse belastingplicht veilig te stellen nadat de belastingplichtige is geëmigreerd. Ten aanzien van in Nederland gelegen onroerende zaken blijft een belastingplichtige ook na emigratie belastingplichtig, daarom worden in Nederland gelegen onroerende zaken niet genoemd in het voorgestelde artikel 5.37, tweede lid, Wet IB 2001. In hoeverre Nederland heffingsrecht heeft ten aanzien van in het buitenland gelegen onroerende zaken is afhankelijk van de van toepassing zijnde regeling ter voorkoming van dubbele belasting.

Artikel 5.38. Aftrekbare kosten

Op grond van het voorgestelde artikel 5.38, eerste lid, Wet IB 2001 worden alleen kosten in aftrek toegestaan die uitsluitend zijn gemaakt ter verwerving, inning of behoud van reguliere voordelen die worden behaald met bezittingen en schulden of met onroerende zaken of aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming. Hiermee wordt bewerkstelligd dat kosten alleen in aftrek kunnen worden gebracht indien zij geen privékarakter hebben en ook geen gemengd karakter. Met een gemengd karakter wordt bedoeld dat zij deels zijn gemaakt ter verwerving, inning of behoud van het reguliere voordelen en deels voor andere, persoonlijke of consumptieve, doeleinden. Aan sommige kosten is inherent dat de kosten geheel of gedeeltelijk een privékarakter hebben. Die kosten zijn op grond van het voorgestelde artikel 5.38, eerste lid, Wet IB 2001 altijd van aftrek uitgesloten. Dit is bijvoorbeeld het geval bij kosten van voedsel, drank en genotmiddelen, kosten voor het voeren van een zekere staat, kosten voor representatie (waaronder kosten voor vaartuigen die worden gebruikt voor representatieve doeleinden), kosten voor kleding, verhuiskosten en kosten voor persoonlijke verzorging. Met de termen verwerving, inning en behoud is aansluiting gezocht bij de kostenaftrekbepaling uit artikel 35 van de Wet op de inkomstenbelasting 1964 en bij de bepaling die momenteel geldt in box 2 op grond van artikel 4.15 Wet IB 2001.

Het voorgestelde artikel 5.38, tweede lid, Wet IB 2001 is van toepassing indien de overeenkomst onder onzakelijke omstandigheden tot stand is gekomen. In dat geval wordt

gekeken naar de voorwaarden die in het economische verkeer door onafhankelijke partijen zouden zijn overeengekomen, en wordt op basis daarvan een bedrag aan kosten bepaald. De gemaakte kosten zijn niet aftrekbaar voor zover zij dat bedrag overtreffen.

Artikel 5.39. Van aftrek uitgesloten kosten

Op grond van het voorgestelde artikel 5.39, eerste lid, Wet IB 2001 worden renten en kosten van schulden als bedoeld in het voorgestelde artikel 5.5 Wet IB 2001 van aftrek uitgesloten. Deze schulden zijn namelijk onderdeel van het box 3-vermogen en zij worden als zelfstandig negatief vermogensbestanddeel in de heffing betrokken in het voorgestelde vermogensaanwasregime. De renten van deze schulden kwalificeren op basis van het voorgestelde artikel 5.6 Wet IB 2001 als (negatieve) voordelen en worden op die wijze in de heffing betrokken.

In het voorgestelde artikel 5.39, tweede tot en met vijfde lid, Wet IB 2001 zijn een aantal bepalingen opgenomen die zien op het van aftrek uitsluiten van bepaalde kosten. Hierbij is aansluiting gezocht bij de artikelen 3.14, 3.15 en 3.16 Wet IB 2001. Hierbij zijn slechts de bepalingen overgenomen die noodzakelijk worden geacht bij de bepaling van het resultaat uit sparen en beleggen. Daarnaast is er rekening mee gehouden dat een deel van de kosten die worden genoemd in de artikelen 3.14, 3.15 en 3.16 Wet IB 2001 op grond van het voorgestelde artikel 5.38 Wet IB 2001 al niet in aanmerking kan worden genomen.

Artikel 5.40. Heffingsvrij resultaat

Op grond van het voorgestelde artikel 5.40 Wet IB 2001 wordt het resultaat uit bezittingen en schulden tot € 1.250 vrijgesteld van de belastingheffing in box 3. Hiermee wordt bewerkstelligd dat belastingplichtigen met een laag resultaat in box 3 niet in de heffing worden betrokken.

Afdeling 5.4. Vrijgestelde bezittingen en schulden (artikelen 5.41 tot en met 5.56)

Op grond van de voorgestelde afdeling 5.4 Wet IB 2001 en de daartoe behorende voorgestelde artikelen 5.41 tot en met 5.56 Wet IB 2001 worden bepaalde bezittingen en schulden niet in aanmerking genomen bij het inkomen waarover box 3-heffing plaatsvindt, waardoor alle voordelen die worden behaald met deze bezittingen en schulden niet worden belast in box 3. Het betreft hier nagenoeg dezelfde vrijgestelde bezittingen en schulden die thans nog zijn opgenomen in de forfaitaire rendementsheffing, met uitzondering van de vrijstelling voor kortlopende termijnen van inkomsten en verplichtingen (huidig artikel 5.12 Wet IB 2001) en de vrijstelling voor groene beleggingen (huidige artikelen 5.13 en 5.14 Wet IB 2001) die, zoals toegelicht in het algemeen deel van deze memorie, vervallen.

De paragrafen en artikelen in de voorgestelde afdeling 5.4 Wet IB 2001 zijn ten opzichte van de huidige tekst van de Wet IB 2001 geherstructureerd en vernummerd. Hieronder worden alleen de artikelen uit deze voorgestelde afdeling toegelicht die inhoudelijk of redactioneel zijn aangepast. De inhoudelijke aanpassingen betreffen de voorgestelde artikelen 5.46, 5.52 en 5.56 Wet IB 2001. De redactionele aanpassingen zijn aangebracht in de voorgestelde artikelen 5.41, 5.54 en 5.55 Wet IB 2001.

Artikel 5.41. Vrijstelling bepaalde verkrijgingen krachtens erfrecht

Met de voorgestelde wijziging van het opschrift van het voorgestelde artikel 5.41 Wet IB 2001 (huidig artikel 5.4 Wet IB 2001) vindt geen inhoudelijke wijziging van het artikel plaats. De wijziging van dat opschrift wordt slechts ten behoeve van de consistentie met de opschriften van de andere vrijstellingen aangebracht.

Artikel 5.46 Onregelmatige handelingen met nettolijfrenten

Het voorgestelde artikel 5.46 Wet IB 2001 ziet op de heffing bij onregelmatige handelingen bij nettolijfrenten en komt in de plaats van het huidige artikel 5.16c Wet IB 2001. Indien sprake is van een onregelmatige handeling als bedoeld in het huidige artikel 5.16c, eerste lid, Wet IB 2001 vervalt op grond van het huidige artikel 5.16c, eerste lid, Wet IB 2001 de box 3-vrijstelling voor de toekomst en wordt op grond van het huidige artikel 5.16c, derde lid, Wet IB 2001 de in de afgelopen tien jaar genoten box 3-vrijstelling op forfaitaire wijze teruggenomen. In het huidige artikel 5.16c, derde lid, Wet IB 2001 wordt namelijk bepaald dat indien in het voorafgaande kalenderjaar een onregelmatige handeling heeft plaatsgevonden als bedoeld in artikel 5.16c, eerste lid, Wet IB 2001, de waarde van de helft van de aanspraak, vermenigvuldigd met tien, in aanmerking wordt genomen als bezitting in box 3. Hiermee wordt op forfaitaire wijze de in de afgelopen tien jaar genoten box 3-vrijstelling berekend, uitgaande van de veronderstelling dat de aanspraak in gelijke stappen is opgebouwd, en zonder rekening te houden met het heffingvrije vermogen. De reden voor deze forfaitaire benadering was dat gegevens over die tien jaar slechts in beperkte beschikbaar waren.

Omdat inmiddels wel alle benodigde gegevens over de afgelopen tien jaar beschikbaar zijn, wordt in het voorgestelde artikel 5.46, derde lid, Wet IB 2001 uitgegaan van de feitelijke situatie in de afgelopen tien jaar. In het voorgestelde artikel 5.46, derde lid, Wet IB 2001 wordt daarom geregeld dat indien in het voorafgaande kalenderjaar een onregelmatige handeling als bedoeld in het voorgestelde artikel 5.46, eerste lid, Wet IB 2001 heeft plaatsgevonden, het resultaat uit bezittingen en schulden, bedoeld in het voorgestelde artikel 5.6 Wet IB 2001, van de aanspraak in aanmerking wordt genomen over de afgelopen tien jaren. Hiermee wordt het box 3-voordeel in de afgelopen tien jaren teruggenomen. Dit wordt gedaan door te berekenen wat het resultaat uit bezittingen en schulden in die jaren was en dat totaal in aanmerking te nemen. Door daarbij te verwijzen naar het voorgestelde artikel 5.6 Wet IB 2001 wordt ook voor het bepalen van het terug te nemen fiscale voordeel aangesloten bij de berekeningssystematiek voor het werkelijke rendement. Een tegenbewijsregeling, zoals die in het huidige artikel 5.16c, vierde lid, Wet IB 2001 is opgenomen, is daarmee overbodig. Voor het geval dat de onregelmatige handeling zich voordoet op een moment dat artikel 5.46 Wet IB 2001 nog geen tien jaar geldt, voorziet het voorgestelde artikel 10a.15 Wet IB 2001 in overgangsrecht. Vergelijkbaar met het huidige stelsel wordt ingevolge artikel 5.46, derde lid, tweede zin, Wet IB 2001 hierbij geen rekening gehouden met het heffingsvrije resultaat.

Artikel 5.52 Onregelmatige handelingen met nettopensioen

Voor een toelichting op het voorgestelde artikel 5.52 Wet IB 2001, dat in de plaats komt van het huidige artikel 5.17e Wet IB 2001, wordt verwezen naar de toelichting op het voorgestelde artikel 5.46 Wet IB 2001.

Artikelen 5.54. en 5.55. Vrijstelling bos- en natuurterreinen en landgoederen en vrijstelling voorwerpen van kunst en wetenschap

In de voorgestelde artikelen 5.54 en 5.55 Wet IB 2001 is een wijziging opgenomen ten opzichte van de huidige tekst van de artikelen 5.7 en 5.8 Wet IB 2001 om ervoor te zorgen dat de in de eerstgenoemde artikelen opgenomen vrijstellingen voor bos- en natuurterreinen en landgoederen en voor voorwerpen van kunst en wetenschap alleen van toepassing zijn als de belastingplichtige of zijn partner de volle eigendom heeft van de bezittingen. Deze voorwaarde geldt ook op dit moment al, maar bij de huidige wetssystematiek is het niet nodig om dit expliciet in de betreffende artikelen op te nemen.⁵² In het voorgestelde artikel 5.16, vierde lid, Wet IB 2001 is opgenomen dat aan onroerende zaken worden gelijkgesteld rechten die direct of indirect op onroerende zaken betrekking hebben. De aanpassing in de voorgestelde artikelen 5.54 en 5.55 Wet IB 2001 ten opzichte van de huidige artikelen 5.7 en 5.8 Wet IB 2001 zorgt ervoor dat deze gelijkstelling aan onroerende zaken niet onbedoeld de vrijstellingen verruimt. De voorgestelde artikelen 5.54 en 5.55 Wet IB 2001 leiden niet tot een inhoudelijke wijziging ten opzichte van de huidige vrijstellingen voor bos- en natuurterreinen en landgoederen en voor voorwerpen van kunst en wetenschap.

Artikel 5.56. Vrijstelling bepaalde rechten

Het voorgestelde artikel 5.56 Wet IB 2001 wijkt af van het huidige artikel 5.10 Wet IB 2001 door in het voorgestelde artikel 5.56, onderdeel a, Wet IB 2001 geen maximumbedrag te noemen voor de vrijstelling van de daarin genoemde rechten op kapitaalsuitkeringen. Daarmee wordt bereikt dat overlijdensrisicoverzekeringen die uitsluitend bij overlijden van de belastingplichtige tot uitkering komen (zuivere overlijdensrisicoverzekeringen) volledig worden vrijgesteld in box 3, zoals in het algemeen deel van deze memorie is toegelicht.

Artikel 5.57. Waardering geldleningen tussen natuurlijke personen

Op grond van het voorgestelde artikel 5.57, eerste lid, Wet IB 2001 wordt bij het bepalen van het resultaat uit bezittingen en schulden de waarde van vorderingen en schulden uit hoofde van een geldleningsovereenkomst tussen natuurlijke personen gesteld op de nominale waarde van de vordering of schuld. Als hoofdregel worden vorderingen en schulden, net zoals in het huidige box 3-stelsel, gewaardeerd op de waarde in het economische verkeer (zie het voorgestelde artikel 5.8 Wet IB 2001). Op die manier wordt bewerkstelligd dat jaarlijks de genoten vermogensaanwas in de heffing wordt betrokken. Met de uitzondering in het voorgestelde artikel 5.57, eerste lid, Wet IB 2001 wordt voor geldleningen tussen natuurlijke personen een vereenvoudiging voorgesteld. Hiermee wordt voor deze gevallen een nominalistisch waarderingssysteem bewerkstelligd, waardoor belastingplichtigen niet jaarlijks de waarde in het economische verkeer van deze vorderingen en schulden hoeven te bepalen voor het bepalen van het resultaat uit bezittingen en schulden. Omdat het waarderingsvoorschrift voor deze vorderingen en schulden wijzigt ten opzichte van het huidige box 3-stelsel, wordt in het voorgestelde artikel 10a.30 Wet IB 2001 overgangsrecht opgenomen voor het bepalen van het resultaat uit bezittingen en schulden indien een dergelijke vordering of schuld met ingang van de datum van inwerkingtreding reeds tot het

⁵² Kamerstukken II 1998/99, 26727, nr. 3, p. 229.

vermogen van de belastingplichtige behoorde en geheel of gedeeltelijk wordt vervreemd of kwijtgescholden.

In het voorgestelde artikel 5.57, tweede lid, Wet IB 2001 wordt geregeld dat de vordering wordt gewaardeerd op de waarde in het economische verkeer voor zover de vordering wordt verkregen of vervreemd voor een tegenprestatie die afwijkt van de nominale waarde. Dit wordt toegelicht aan de hand van een voorbeeld. Stel A verkoopt een vordering met nominale waarde van € 100 voor € 60 aan B. A heeft de vordering voor een lager bedrag dan de nominale waarde aan B verkocht, omdat A denkt dat de schuldenaar niet in staat zal zijn om te betalen. Indien B deze de vordering zou waarderen op de nominale waarde van € 100, dan zou B op het moment van aankoop een resultaat hebben van € 40. Dat is niet de bedoeling. Het voorgestelde artikel 5.57, tweede lid, Wet IB 2001 regelt dat de vordering wordt gewaardeerd op de waarde in het economische verkeer van € 60.

In het voorgestelde artikel 5.57, derde lid, Wet IB 2001 wordt geregeld dat de schuld wordt gewaardeerd op de waarde in het economische verkeer voor zover de schuld wordt overgenomen of overgedragen voor een tegenprestatie die afwijkt van de nominale waarde. Dit wordt toegelicht aan de hand van een voorbeeld. Stel B neemt een schuld van € 100 over van A en A betaalt aan B een bedrag van € 90. Dit bedrag is lager dan de nominale waarde omdat voor de schuld een lagere rente dan de marktrente is afgesproken. Indien B deze schuld zou waarderen op de nominale waarde van € 100, dan zou B op het moment van aankoop een verlies hebben van € 10. Het voorgestelde artikel 5.57, derde lid, Wet IB 2001 regelt dat de schuld wordt gewaardeerd op de waarde in het economische verkeer van € 90.

Artikel 5.58. Waardering effecten

Op grond van het voorgestelde artikel 5.58 Wet IB 2001 wordt bij het bepalen van het resultaat uit bezittingen en schulden de waarde in het economische verkeer van effecten die zijn opgenomen in enige bij ministeriële regeling aangewezen prijscourant gesteld op de slotnotering die is vermeld in de betreffende prijscourant die betrekking heeft op de betreffende beursdag. Hiermee wordt voor deze effecten bewerkstelligd dat zij altijd door middel van dezelfde prijscourant worden gewaardeerd. Deze waarderingssystematiek komt overeen met de waarderingssystematiek voor effecten, zoals die ingevolge het huidige artikel 5.21 Wet IB 2001 geldt in de huidige forfaitaire rendementsheffing.

Artikel 5.59. Waardering levensverzekeringen

Op grond van het voorgestelde artikel 5.59 Wet IB 2001 wordt de waarde in het economische verkeer van levensverzekeringen in de zin van artikel 1.6a Wet IB 2001, voor het bepalen van het resultaat uit bezittingen en schulden gesteld op de actuariële reservewaarde.

De voorgestelde waardering op de actuariële reservewaarde geldt ook voor het uitzonderlijke geval dat een levensverzekering in de zin van artikel 1.6a Wet IB 2001 niet bij een professionele verzekeraar is ondergebracht en niet onder de terbeschikkingstellingsregeling van artikel 3.92, tweede lid, onderdeel a, onder 2°, Wet IB 2001 valt.

Artikelen 5.60 en 5.61 Waardering genotsrechten en waardering bezittingen waarop een genotsrecht is gevestigd

Door bij de waardering van genotsrechten en van bezittingen waarop een genotsrecht is gevestigd rekening te houden met de looptijd van het genotsrecht, worden kosten en opbrengsten toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Voorgesteld wordt dat een genotsrecht op het tijdstip van vestiging wordt gewaardeerd op de verkrijgingsprijs, waarna gedurende de looptijd van het genotsrecht een jaarlijkse afwaardering geldt. Vanuit het oogpunt van eenvoud is ervoor gekozen om deze afwaardering lineair te berekenen op basis van de verkrijgingsprijs en de looptijd. Een vanuit economisch perspectief meer accurate verdeling van de totaalopbrengst over de looptijd van het genotsrecht is zeer belastend voor burgers en de Belastingdienst. Hiervoor zou jaarlijks de actuariële waarde berekend moeten worden waarbij onder andere rekening wordt gehouden met de wijzigingen in de marktrente. Daarom wordt een eenvoudige lineaire methode voorgesteld.⁵³ Bij een onzakelijke verkrijgingsprijs wordt dit gecorrigeerd en geldt voor de waardering van het genotsrecht op het tijdstip van verkrijging de waarde in het economische verkeer.

Voor de blote eigenaar geldt dezelfde systematiek als voor de genotsgerechtigde: een lineaire berekening van de waardeverandering die het gevolg is van het aflopen van het genotsrecht op basis van de verkrijgingsprijs van het genotsrecht en de looptijd van het genotsrecht. Een eenmalige vergoeding op het tijdstip van vestiging van het genotsrecht tegen een zakelijke prijs is een vermogensmutatie waarbij op dat tijdstip het totale vermogen van de blote eigenaar gelijk blijft. De verkoopprijs van het genotsrecht is dan immers gelijk aan de waardedaling van het goed waarop het genotsrecht rust. Elk jaar wordt de resterende periode waarin het genotsrecht op het eigendom is gevestigd korter. Daardoor stijgt de waarde van het blote eigendom en daalt de waarde van het genotsrecht. De blote eigenaar heeft elk jaar een tussentijds resultaat vanwege de afname van de waarde van het resterende genotsrecht. Daar staat tegenover dat de genotsgerechtigde elk jaar een negatief resultaat heeft als gevolg van de waardedaling van het genotsrecht.

Indien de looptijd van een genotsrecht eerder eindigt dan de looptijd op basis waarvan de waardeverandering is berekend, vindt een vrijval plaats van de resterende waardeverandering. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen bij het voor het einde van de looptijd van het genotsrecht overlijden van de vruchtgebruiker waardoor het vruchtgebruik eerder eindigt dan beoogd. Het restant van de waarde van het genotsrecht valt dan ineens vrij, hetgeen resulteert in een extra belaste vrijval bij de blooteigenaar en een negatief vervreemdingsvoordeel bij de genotsgerechtigde.

Indien het vermogensaanwasregime van box 3 van toepassing wordt op een tijdstip waarop de looptijd van een genotsrecht al is aangevangen, dan wordt de lineaire berekening gebaseerd op de waarde in het economische verkeer van het genotsrecht op dat tijdstip en de resterende looptijd.

Bij algemene maatregel van bestuur worden regels gesteld over het bepalen van de looptijd van het genotsrecht. In principe zal de looptijd contractueel zijn vastgelegd en zal de tussen partijen overeenkomen looptijd gelden. Voor genotsrechten die afhankelijk zijn van het leven van de genotsgerechtigde, of van twee of meer levens, zullen levensverwachtingstabellen

⁵³ Zie voor een beschrijving van en een pleidooi voor deze lineaire methode: Mr. E. van Uunen, 'Over genotsrechten, de Wet werkelijk rendement box 3 en Willem Elsschot', *Fiscaal Praktijkblad* 2023-0147, p. 17-25.

worden vastgesteld. Indien een duur is overeengekomen en het genotsrecht tevens eindigt bij overlijden, dan zal op grond van de levensverwachtingstabel een duur worden berekend en geldt de kortste van deze twee. Indien een genotsrecht voor onbepaalde tijd is gevestigd, wordt in lagere regelgeving bepaald welke looptijd wordt gehanteerd voor het berekenen van de waardemutaties.

Artikel 5.62. Waardering periodieke uitkeringen

In het voorgestelde artikel 5.62 Wet IB 2001 is een delegatiebepaling opgenomen die bewerkstelligt dat door middel van een algemene maatregel van bestuur regels worden gesteld over de waardering van periodieke uitkeringen voor de heffing op basis van het voorgestelde hoofdstuk 5 Wet IB 2001.

Artikel 5.63. Genietingstijdstip reguliere voordelen

Met het oog op eenvoud voor de belastingplichtige geldt op grond van het voorgestelde artikel 5.63, eerste lid, Wet IB 2001 voor reguliere voordelen als hoofdregel het kasstelsel. Door op grond van het voorgestelde artikel 5.63, tweede lid, Wet IB 2001 het vorderingenstelsel te hanteren voor reguliere voordelen die betrekking hebben op een tijdvak van langer dan een jaar of op een tijdvak dat later dan zes maanden na afloop van het kalenderjaar eindigt, wordt voorkomen dat belastingplichtigen de heffing over dergelijke reguliere voordelen langdurig naar de toekomst kunnen verschuiven.

Artikel 5.64. Genietingstijdstip vervreemdingsvoordelen

Het in het voorgestelde artikel 5.64 Wet IB 2001 opgenomen genietingstijdstip voor vervreemdingsvoordelen is gelijklopend aan de vergelijkbare bepaling in box 2 (artikel 4.46, eerste lid, Wet IB 2001). Met het begrip vervreemding wordt bedoeld op de obligatoire overeenkomst waarmee wordt beoogd om de bezitting te vervreemden. Het tijdstip van vervreemding is het tijdstip waarop de obligatoire overeenkomst perfect is geworden. Het tijdstip van levering of het tijdstip van betaling zijn niet relevant.

Artikel 5.65. Tijdstip aftrekbare kosten en verschuldigde rente

Met het oog op eenvoud voor de belastingplichtige geldt op grond van het voorgestelde artikel 5.65, eerste lid, Wet IB 2001 voor aftrekbare kosten en verschuldigde rente als hoofdregel het kasstelsel. Op grond van het voorgestelde artikel 5.65, tweede lid, Wet IB 2001 geldt voor aftrekbare kosten en verschuldigde rente die betrekking hebben op een tijdvak van langer dan een jaar of op een tijdvak dat later dan zes maanden na afloop van het kalenderjaar eindigt geldt het vorderingenstelsel, zodat deze aftrekbare kosten en verschuldigde rente in aanmerking worden genomen in het jaar waarop ze betrekking hebben. Door voor deze aftrekbare kosten en verschuldigde rente het vorderingenstelsel te hanteren, wordt voorkomen dat belastingplichtigen deze aftrekposten naar voren kunnen halen.

Artikel 5.66. Verlies

Op grond van het voorgestelde artikel 5.66 Wet IB 2001 wordt ingeval het resultaat uit sparen en beleggen in een kalenderjaar een negatief bedrag is, de absolute waarde daarvan aangemerkt als verlies uit sparen en beleggen, voor zover die waarde hoger is dan € 500. Hiermee

wordt bewerkstelligd dat belastingplichtigen met een klein verlies in box 3 dat verlies niet kunnen verrekenen.

Artikel 5.67. Te conserveren inkomen buiten beschouwing

Op grond van het voorgestelde artikel 5.67 Wet IB 2001 wordt voor de toepassing van afdeling 5.7 Wet IB 2001 te conserveren inkomen uit sparen en beleggen buiten beschouwing gelaten.

Artikel 5.68. Verliesverrekening

Op grond van het voorgestelde artikel 5.68, eerste lid, Wet IB 2001 wordt een verlies uit sparen en beleggen in een kalenderjaar onbeperkt in de tijd verrekend met de verliezen uit sparen en beleggen van de opvolgende kalenderjaren. Krachtens het voorgestelde artikel 5.68, tweede lid, Wet IB 2001 wordt een verlies uit sparen en beleggen dat een buitenlands belastingplichtige heeft geleden, ook aangemerkt als een verlies uit sparen en beleggen.

Op grond van het voorgestelde artikel 5.68, derde lid, Wet IB 2001 kan de overblijvende partner een verlies uit sparen en beleggen van zijn overleden partner met zijn inkomen uit sparen en beleggen verrekenen, voor zover dit verlies is ontstaan door de toerekening van negatieve gemeenschappelijke inkomensbestanddelen en het daardoor ontstane verlies uit sparen en beleggen niet (volledig) is verrekend op het tijdstip dat de partner aan wie deze inkomensbestanddelen zijn toegerekend overlijdt. Daarnaast geldt dat zowel de belastingplichtige als de partner op het tijdstip van beëindiging van het partnerschap binnenlandse belastingplichtige of kwalificerende buitenlandse belastingplichtige in de zin van artikel 7.8 Wet IB 2001 waren.

Artikel 5.69. Vaststelling verlies

Op grond van het voorgestelde artikel 5.69, eerste lid, Wet IB 2001 stelt de inspecteur het bedrag van een verlies uit sparen en beleggen vast bij voor bezwaar vatbare beschikking. Op grond van het voorgestelde artikel 5.69, tweede en derde lid, Wet IB 2001 wordt de beschikking afgegeven gelijktijdig met het vaststellen van de aanslag over het jaar waarin het verlies is ontstaan en wordt het bedrag van het verlies uit sparen en beleggen afzonderlijk op het aanslagbiljet vermeld. Met deze koppeling aan het vaststellen van de aanslag wordt bereikt dat voor het geven van de beschikking dezelfde termijn geldt als voor het vaststellen van de aanslag. Als de beschikking niet of niet-tijdig wordt gegeven, terwijl de inspecteur daartoe wel verplicht was omdat een aanslag is vastgesteld of vastgesteld had moeten worden, kan de belastingplichtige op grond van artikel 23 van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR) juncto artikel 6:2 van de Algemene wet bestuursrecht een bezwaarschrift indienen bij de inspecteur om het geleden verlies alsnog bij voor bezwaar vatbare beschikking te laten vaststellen. De koppeling van de verliesvaststellingsbeschikking aan het vaststellen van de aanslag betekent in dit geval ook dat voor het indienen van een dergelijk bezwaarschrift dezelfde termijn geldt als voor het indienen van een bezwaarschrift tegen het niet-tijdig vaststellen van de aanslag.

Het voorgestelde artikel 5.69, vierde lid, Wet IB 2001 geeft de inspecteur de bevoegdheid de beschikking te herzien indien enig feit grond oplevert voor het vermoeden dat het bedrag van

het verlies uit sparen en beleggen te hoog is vastgesteld. Deze herziening vindt plaats bij voor bezwaar vatbare beschikking.

In het voorgestelde artikel 5.69, vijfde lid, Wet IB 2001 wordt geregeld dat een feit dat de inspecteur bekend was of redelijkerwijs bekend had kunnen zijn, geen grond voor herziening oplevert, tenzij de belastingplichtige ter zake van dit feit te kwader trouw is.

Het voorgestelde artikel 5.69, zesde lid, Wet IB 2001 bewerkstelligt dat artikel 16, tweede lid, aanhef en onderdelen b en c, derde lid en vierde lid, AWR van toepassing wordt verklaard op deze herzieningen. Aangezien het vaststellen van een verlies te vergelijken is met het vaststellen van de aanslag, wordt voor de herzieningsmogelijkheden aangesloten bij de in artikel 16 AWR opgenomen navorderingsmogelijkheden voor het geval dat een aanslag ten onrechte achterwege is gebleven of te laag is vastgesteld. De termijn waarbinnen de inspecteur de beschikking kan herzien, begint, door het van overeenkomstige toepassing verklaren van artikel 16 AWR, te lopen vanaf het einde van het jaar waarop het verlies betrekking heeft.

Artikel 5.70. Formalisering verliesverrekening

Op grond van het voorgestelde artikel 5.70, eerste lid, Wet IB 2001 vindt verrekening van een verlies uit sparen en beleggen met het resultaat uit sparen en beleggen van een volgend kalenderjaar plaats bij voor bezwaar vatbare beschikking van de inspecteur. Hiermee wordt duidelijkheid geboden omtrent het bedrag van het verrekende verlies.

Het voorgestelde artikel 5.70, tweede lid, Wet IB 2001 bewerkstelligt dat deze beschikking gelijktijdig wordt afgegeven met het vaststellen van de aanslag over het betreffende kalenderjaar. Hierdoor wordt het proces van de aanslagregeling gevolgd en is de termijn voor het geven van deze beschikking gelijk aan de termijn voor het vaststellen van de aanslag over het kalenderjaar waarin de verliesverrekening plaatsvindt.

Op grond van het voorgestelde artikel 5.70, derde lid, Wet IB 2001 wordt het bedrag van het verrekende verlies afzonderlijk op het aanslagbiljet vermeld.

Het voorgestelde artikel 5.70, vierde lid, Wet IB 2001 beschrijft de rechtsmiddelen tegen de beschikking. De belastingplichtige kan uitsluitend bezwaar maken tegen de toepassing van het voorgestelde artikel 5.68 Wet IB 2001, alsmede, indien geen belasting is verschuldigd, tegen de grootte van het verrekende bedrag. Het eerste rechtsmiddel ziet dus op de toepassing van het voorgestelde artikel 5.68 Wet IB 2001. Bij dit rechtsmiddel is de hoogte van het verrekende verlies niet in geding. Bij het tweede rechtsmiddel is dit wel het geval: het voorziet in een bezwaarmogelijkheid tegen het bedrag van het verrekende verlies voor gevallen waarin er geen bezwaar kan worden gemaakt tegen de aanslag over het jaar waarnaar het verlies wordt vooruitgewenteld (bijvoorbeeld omdat er ten gevolge van de verliesverrekening geen belasting is verschuldigd en er dus geen 'belang' is). In de gevallen waarin de belastingplichtige wel tegen de aanslag bezwaar kan maken, zou een afzonderlijke bezwaarmogelijkheid tegen de grootte van het verrekend bedrag een doublure vormen en is dit daarom uitgesloten.

Artikel I, onderdeel Q (artikel 6.2 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

De voorgestelde aanpassing van artikel 6.2, tweede en derde lid, Wet IB 2001 bewerkstelligt dat de persoonsgebonden aftrek bij de bepaling van het belastbare inkomen uit sparen en beleggen wordt afgetrokken vóór vermindering met de te verrekenen verliezen uit

sparen en beleggen. De voorgestelde aanpassing van artikel 6.2, vierde lid, Wet IB 2001 is nodig, omdat in dit wetsvoorstel wordt geregeld dat ook in box 3 sprake zal kunnen zijn van te conserveren inkomen. Tevens worden in het artikel enkele redactionele verbeteringen aangebracht.

Artikel I, onderdeel R (artikel 7.7 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 7.7 Wet IB 2001 wordt bewerkstelligd dat het nieuwe stelsel voor het bepalen van het belastbare inkomen uit sparen en beleggen, zoals opgenomen in hoofdstuk 5 Wet IB 2001, ook van toepassing is voor buitenlandse belastingplichtigen, waar het gaat om de belaste bezittingen en schulden in Nederland. Dit betreft dezelfde bezittingen en schulden die thans belast zijn in de forfaitaire rendementsheffing. Hierin is verder geen wijziging beoogd.

Veelal gaat het hier om in Nederland gelegen onroerende zaken of rechten die direct of indirect betrekking hebben daarop. Het resultaat uit deze bezittingen wordt in het vermogenswinstregime bepaald op grond van het voorgestelde artikel 5.15 Wet IB 2001. Ook de schulden die verband houden met deze bezittingen worden in de heffing betrokken. Het resultaat uit schulden wordt in het vermogensaanwasregime bepaald op grond van het voorgestelde artikel 5.6 Wet IB 2001.

Artikel I, onderdeel S (artikel 7.8 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

In verband met het vervallen van de schuldendrempel in de forfaitaire rendementsheffing wordt voorgesteld artikel 7.8, derde lid, onderdeel b, Wet IB 2001 te laten vervallen en de redactie van artikel 7.8, derde lid, Wet IB 2001 daarop aan te passen.

Artikel I, onderdeel T (artikel 8.19 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Het voorgestelde artikel 8.19 Wet IB 2001 is aangepast ten opzichte van het huidige artikel 8.19 Wet IB 2001 vanwege het vervallen van de vrijstelling groene beleggingen in box 3, die is opgenomen in het huidige artikel 5.13 Wet IB 2001. In het voorgestelde artikel 8.19 Wet IB 2001 zijn maximumbedragen aan groene beleggingen opgenomen waarover de heffingskorting kan worden genoten door de belastingplichtige of de belastingplichtige en zijn partner tezamen. Voor de hoogte van deze maximumbedragen is aangesloten bij de maximumbedragen die ingevolge de Fiscale verzamelwet 2024 per 1 januari 2025 in artikel 5.13, eerste lid, Wet IB 2001 worden opgenomen. Voorafgaand aan de inwerkingtreding van de voorgestelde wijziging van artikel 8.19 Wet IB 2001 worden deze bedragen geactualiseerd op grond van het voorgestelde artikel VI.

Artikel I, onderdeel U (artikel 8.19a van de Wet inkomstenbelasting 2001)

In het voorgestelde artikel 8.19a Wet IB 2001 is de inhoud van het huidige artikel 5.14 Wet IB 2001 overgenomen, waarin de voorwaarden zijn opgenomen voor beleggingen om te kwalificeren als groene beleggingen. Dit is nodig als gevolg van het voorstel om het huidige artikel 5.14 Wet IB 2001 te laten vervallen. Er is verder geen inhoudelijke wijziging beoogd.

Artikel I, onderdeel V (artikel 9.4 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 9.4 Wet IB 2001 worden – in lijn met het vervallen van het begrip ‘rendementsgrondslag’ in het voorgestelde hoofdstuk 5 Wet IB 2001 – de

in dat artikel opgenomen verwijzingen naar het begrip 'rendementsgrondslag' vervangen door verwijzingen naar het begrip 'vermogen sparen en beleggen' (dit begrip wordt uitgewerkt in het voorgestelde artikel 9.4bis Wet IB 2001). Ook wordt voorgesteld om de verplichting tot het vaststellen van een aanslag bij het aan het begin van het kalenderjaar in het bezit hebben van vrijgestelde groene beleggingen te laten vervallen, in lijn met het vervallen van deze vrijstelling in het voorgestelde hoofdstuk 5 Wet IB 2001.

Artikel I, onderdeel W (artikelen 9.4bis en 9.4ter van de Wet inkomstenbelasting 2001)

In het voorgestelde artikel 9.4bis Wet IB 2001 wordt geregeld op welke wijze het zogenoemde vermogen sparen en beleggen wordt berekend. Het vermogen sparen en beleggen wordt bij beschikking vastgesteld. De beschikking bedrag vermogen sparen en beleggen komt in de plaats van de huidige beschikking bedrag rendementsgrondslag, bedoeld in artikel 9.4a Wet IB 2001 (zie het voorgestelde artikel I, onderdeel X). Het vermogen sparen en beleggen wordt bepaald door de waarde in het economische verkeer van de bezittingen, bedoeld in het voorgestelde artikel 5.4 Wet IB 2001, te verminderen met de waarde in het economische verkeer van de schulden, bedoeld in het voorgestelde artikel 5.5 Wet IB 2001. Bij het bepalen van het vermogen sparen en beleggen wordt de waarde van woningen echter bepaald volgens het voorgestelde artikel 9.4ter Wet IB 2001. De waarderingsregels die voor woningen zijn opgenomen in het voorgestelde artikel 9.4ter Wet IB 2001 zijn gelijk aan de waarderingsregels in het huidige artikel 5.20 Wet IB 2001. Bezittingen en schulden van het minderjarige kind worden voor het bepalen van het vermogen sparen en beleggen van de ouder die het gezag uitoefent over dat kind, toegerekend aan die ouder. Met de ouder die het gezag over het kind uitoefent, wordt, indien niet tevens een andere ouder het gezag uitoefent, gelijkgesteld de ouder van wie het gezag is beëindigd op grond van artikel 266 van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek. Indien het gezag over het kind aan meer dan één ouder toekomt, worden de bezittingen en schulden, bedoeld in het eerste lid, in gelijke delen aan ieder van hen toegerekend.

Artikel I, onderdeel X (artikel 9.4a van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 9.4a Wet IB 2001 wordt bewerkstelligd dat – in lijn met het vervallen van de rendementsgrondslag en de vrijstelling groen beleggen – de beschikkingen bedrag rendementsgrondslag en bedrag groen beleggen komen te vervallen. Deze worden vervangen door de beschikking bedrag vermogen sparen en beleggen. Met de beschikking bedrag vermogen sparen en beleggen wordt net als met de beschikking bedrag rendementsgrondslag beoogd het box 3-vermogen op 1 januari van het kalenderjaar vast te stellen. Voor de vermogenstoets in inkomens- en vermogensafhankelijke regelingen zijn namelijk meerdere bestuursorganen afhankelijk van de gegevens van de Belastingdienst over de hoogte van het vermogen, waaronder Dienst Toeslagen, het Centraal Administratiekantoor, Dienst Uitvoering Onderwijs, Raad voor de Rechtsbijstand, de Sociale Verzekeringsbank en gemeenten.

Voorafgaand aan de inwerkingtreding van de voorgestelde wijziging van artikel 9.4a Wet IB 2001 worden de bedragen die zijn opgenomen in het voorgestelde artikel 9.4a, eerste lid, Wet IB 2001 geactualiseerd op grond van het voorgestelde artikel VI.

De belastingplichtige die het gehele kalenderjaar dezelfde partner heeft of geacht wordt te hebben gehad, heeft met zijn partner een gezamenlijk vermogen sparen en beleggen. Het

voorgestelde artikel 9.4a, tweede lid, Wet IB 2001 regelt dat de belastingplichtige en zijn partner het gezamenlijke vermogen sparen en beleggen onderling vrij kunnen toedelen. Voor zover de belastingplichtige en zijn partner geen onderlinge verhouding kiezen voorziet het voorgestelde artikel 9.4a, tweede lid, Wet IB 2001 in een gelijke verdeling tussen beide partners van het gezamenlijke vermogen sparen en beleggen. Ingevolge het voorgestelde artikel 9.4a, tweede lid, Wet IB 2001 juncto artikel 2.17, vierde lid, Wet IB 2001 kan de verdeling worden gewijzigd tot het tijdstip waarop de beschikking bedrag vermogen sparen en beleggen onherroepelijk vaststaat of, in voorkomend geval, tot zes weken na een uitspraak van de Hoge Raad waardoor de beschikking onherroepelijk komt vast te staan.

In artikel 9.4a, derde en vierde lid, Wet IB 2001 zijn enkele kleine aanpassingen nodig om deze leden in lijn te brengen met het voorgestelde artikel 9.4a, eerste lid, Wet IB 2001.

Artikel I, onderdeel Y (artikel 10.1 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 10.1, eerste lid, Wet IB 2001 wordt geregeld welke in het voorgestelde hoofdstuk 5 Wet IB 2001 opgenomen bedragen jaarlijks worden geïndexeerd. Het gaat om bedragen inzake het heffingsvrije resultaat (zie het voorgestelde artikel 5.40 Wet IB 2001), de vrijstelling van bepaalde rechten (zie het voorgestelde artikel 5.56 Wet IB 2001), de verliesverrekeningsdrempel (zie het voorgestelde artikel 5.66 Wet IB 2001) en de korting voor groene beleggingen (zie het voorgestelde artikel 8.19 Wet IB 2001).

Artikel I, onderdeel Z (artikel 10.6ter van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 10.6ter Wet IB 2001 komt in lijn met de vervanging van de forfaitaire rendementsheffing door een heffing op basis van werkelijk rendement de herijking van de forfaitaire rendementen voor sparen en beleggen te vervallen. Wel blijft de herijking van het forfaitaire rendement in box 2 voor aandelen in een vrijgestelde beleggingsinstelling in stand.

Artikel I, onderdeel AA (artikel 10.8a van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Het voorgestelde artikel 10.8a, eerste lid, Wet IB 2001 introduceert een administratie- en bewaarplicht voor een natuurlijk persoon indien sprake is van een resultaat als bedoeld in artikel 5.3 Wet IB 2001. Het voorgestelde artikel 10.8a, eerste lid, Wet IB 2001 regelt dat artikel 52 van de Algemene wet inzake rijksbelastingen (AWR) van overeenkomstige toepassing is in die situatie. Dit betekent onder andere dat de administratieplichtige met betrekking tot het behaalde resultaat is gehouden van de vermogenstoestand en van alles betreffende het resultaat naar de eisen van dat resultaat op zodanige wijze een administratie te voeren en de daartoe behorende boeken, bescheiden en andere gegevensdragers op zodanige wijze te bewaren, dat te allen tijde de rechten en verplichtingen alsmede de voor de heffing van belasting overigens van belang zijnde gegevens hieruit duidelijk blijken. De uiteindelijke inhoud en omvang van de administratie- en bewaarplicht hangt af van de omvang, aard en complexiteit van het resultaat.

Het voorgestelde artikel 10.8a, tweede lid, Wet IB 2001 biedt de mogelijkheid om bij of krachtens algemene maatregel van bestuur resultaten die vallen onder het voorgestelde artikel 10.8a, eerste lid, Wet IB 2001 uit te sluiten van de administratie- en bewaarplicht. Dit is mogelijk

in het geval dat op andere wijze voldoende gegevens en inlichtingen worden verkregen. In dit geval is een administratie- en bewaarplicht voor de belastingplichtige niet langer noodzakelijk.

Huidige voorbeelden waarvoor de uitsluiting van de voorgestelde administratie- en bewaarplicht zal gelden zijn de resultaten waarvan voldoende gegevens en inlichtingen worden verkregen op grond van artikel 10.8, eerste lid, Wet IB 2001 juncto artikel 22 UBIB 2001. Op grond van voornoemde wet- en regelgeving zijn bepaalde administratieplichtigen, waaronder banken en andere soorten financiële instellingen, onder andere verplicht om jaarlijks de waarde in het economische verkeer alsmede gegevens inzake genoten opbrengsten en ingehouden belastingen inzake beleggingsproducten te verstrekken aan de Belastingdienst. De uitsluiting van de voorgestelde administratie- en bewaarplicht zal ook gelden in het geval dat voldoende gegevens en inlichtingen, nationaal en internationaal, worden verkregen.

Op grond van artikel 10.8, eerste lid, Wet IB 2001 juncto artikel 22 UBIB 2001 leveren banken, beleggingsinstellingen, financiële instellingen, levensverzekeraars et cetera automatisch financiële gegevens en inlichtingen aan de Belastingdienst aan over diverse bezittingen en schulden in box 3. Buitenlandse financiële instellingen leveren op basis van de Common Reporting Standard (CRS) en Foreign Account Tax Compliance Act (FATCA) automatisch financiële gegevens en inlichtingen aan de Belastingdienst aan over bankrekeningen, kapitaal- en lijfrenteverzekeringen en financiële producten zoals effecten. Op grond van de zogenoemde DAC8-richtlijn worden met ingang van 2026 automatisch gegevens uitgewisseld over crypto-activa. Resultaten uit bezittingen en schulden waarvan via de genoemde financiële instellingen gegevens worden uitgewisseld vallen niet onder de administratie- en bewaarplicht.

Ook biedt het voorgestelde artikel 10.8a, tweede lid, Wet IB 2001 ruimte om resultaten van de administratie- en bewaarplicht uit te zonderen in het geval dat voldoende gegevens en inlichtingen op verzoek van derden kunnen worden verkregen. Voor deze laatste categorie is nader onderzoek en een aanvullende belangenafweging benodigd. Dit onderzoek zal plaatsvinden bij het opstellen van de algemene maatregel van bestuur.

Op grond van het voorgestelde artikel 10.8a, derde lid, Wet IB 2001 kunnen bij ministeriële regeling regels worden gesteld met betrekking tot het nakomen van de voorgestelde administratie- en bewaarplicht. Via een dergelijke regeling kan meer invulling worden gegeven aan de verplichtingen waaraan een belastingplichtige dient te voldoen. Hierdoor zal de inspecteur in meer gevallen kunnen beschikken over de benodigde fiscaal relevante gegevens en zal de belastingplichtige meer rechtszekerheid ervaren door de aangereikte handvatten.

Het voorgestelde artikel 10.8a, vierde lid, Wet IB 2001 ziet op de termijn van de bewaarplicht. Teneinde de bewaarplicht voor deze groep administratieplichtigen proportioneel te maken, wordt voorgesteld om de termijn van de bewaarplicht korter te maken dan de reguliere zeven jaar⁵⁴. De voorgestelde bezwaartermijn sluit aan bij de aanslagtermijn van artikel 11, derde lid, AWR. In de regel bedraagt deze termijn drie jaar na afloop van het belastingjaar. In gevallen waar uitstel voor het doen van aangifte is verkregen, wordt deze termijn met de duur van dit uitstel verlengd. In de meer uitzonderlijke situatie dat de aangifte inkomstenbelasting wordt

⁵⁴ Artikel 52, vierde lid, AWR.

ingediend binnen zes maanden voor het einde van de aanslagtermijn van drie jaar, wordt de termijn met zes maanden verlengd.

Artikel 10.8a, vijfde lid, Wet IB 2001 ziet op de gevolgen van het niet nakomen van de administratie- en bewaarplicht ingevolge het voorgestelde artikel 10.8a, eerste lid, Wet IB 2001. Een schending van deze verplichtingen kan door de inspecteur worden vastgesteld door middel van een informatiebeschikking. In het geval een informatiebeschikking onherroepelijk wordt, treedt op grond van artikel 25, derde lid, AWR bij bezwaar en op grond van de artikelen 27e, eerste lid, en 27h, tweede lid, AWR bij beroep en hoger beroep de zogenoemde omkering en verzwaring van de bewijslast in. Het voorgaande houdt kort samengevat in dat de belastingplichtige dient te doen blijken (overtuigend aantonen) dat de belastingaanslag, de beschikking of de uitspraak op bezwaar met betrekking tot die belastingaanslag of beschikking onjuist is. Uit jurisprudentie volgt dat niet elk gebrek in de administratie leidt tot de conclusie dat de administratieverplichting is geschonden⁵⁵ en dat niet elke schending van de administratieverplichting voldoende zwaar is om de omkering en verzwaring van de bewijslast in werking te laten treden. Hiermee wordt reeds de proportionaliteit gewaarborgd.

Teneinde de proportionaliteit bij de omkering en verzwaring van de bewijslast nog meer te waarborgen, wordt met het voorgestelde artikel 10.8a, vijfde lid, Wet IB 2001 expliciet vastgelegd dat de omkering en verzwaring van de bewijslast alleen geldt ten aanzien van een resultaat als bedoeld in het voorgestelde artikel 10.8a, eerste lid, Wet IB 2001. Daarmee geldt de omkering en verzwaring van de bewijslast bij een schending van de verplichtingen ingevolge het voorgestelde artikel 10.8a, eerste lid, Wet IB 2001 niet voor de gehele (onderliggende) belastingaanslag of beschikking. Een dergelijke partiële omkering van de bewijslast is bij een (bij een informatiebeschikking vastgestelde) schending van de administratie- en bewaarplicht in jurisprudentie⁵⁶ niet uitgekristalliseerd. Tot het tijdstip dat hierover meer duidelijkheid bestaat in jurisprudentie of in het kader van het onderzoek naar de informatiebeschikking⁵⁷ nadere beleidskeuzes worden gemaakt, zal het voorgestelde artikel 10.8a, vijfde lid, Wet IB 2001 reeds een partiële omkering van de bewijslast introduceren tijdens bezwaar en (hoger) beroep en daarmee als *lex specialis* gelden.

Op grond van het voorgestelde artikel 10.8a, zesde lid, Wet IB 2001 is artikel 53 AWR niet van toepassing op de administratieplichtige ingevolge het voorgestelde artikel 10.8a, eerste lid, Wet IB 2001. Dit betekent onder andere dat waar huidige administratieplichtigen, in de regel ondernemingen, kunnen worden bevraagd door de inspecteur ten behoeve van de belastingheffing van derden en de heffing van de belasting waarvan de inhouding aan hen is opgedragen (een zogenoemd derdenonderzoek), dit niet mogelijk is bij de administratieplichtige ingevolge het voorgestelde artikel 10.8a, eerste lid, Wet IB 2001.

Artikel I, onderdeel BB (artikel 10.10 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 10.10 Wet IB 2001 wordt de verwijzing naar artikel 5.14, derde lid, Wet IB 2001 – in lijn met de vernummering van artikel 5.14 Wet IB 2001

⁵⁵ HR 25 juni 2021, ECLI:NL:HR:2021:986.

⁵⁶ HR 27 mei 2022, ECLI:NL:HR:2022:767.

⁵⁷ Kamerstukken II 2022/23, 36202, nr. 6, p. 15-16.

tot artikel 8.19a Wet IB 2001 – gewijzigd in een verwijzing naar het voorgestelde artikel 8.19a, derde lid, Wet IB 2001.

Artikel I, onderdeel CC (artikel 10a.15 Overgangsbepaling nettolijfrente en nettopensioen)

Het huidige artikel 10a.15 Wet IB 2001 bevat het inmiddels uitgewerkte overgangsrecht met betrekking tot de invoering van nettolijfrenten en nettopensioenen per 1 januari 2015. Voorgesteld wordt om thans in genoemd artikel het bij de voorgestelde artikelen 5.46, derde lid, en 5.52, tweede lid, Wet IB 2001 behorende overgangsrecht op te nemen. Op grond van die bepalingen wordt – kort gezegd – na een onregelmatige handeling het in de afgelopen tien kalenderjaren vrijgestelde resultaat uit bezittingen en schulden in aanmerking genomen. Het voorgestelde artikel 10a.15 Wet IB 2001 regelt hoe deze regeling moet worden toegepast als het aantal kalenderjaren tussen 1 januari 2027⁵⁸ en het moment waarop artikel 5.46 Wet IB 2001 of artikel 5.52 Wet IB 2001 toepassing vindt lager is dan tien.

Het voorgestelde artikel 10a.15, eerste lid, aanhef en onderdeel a, Wet IB 2001 voorziet voor de binnen de genoemde periode van tien kalenderjaren liggende kalenderjaren voorafgaand aan 1 januari 2027 in toepassing van de huidige artikelen 5.2 en 5.16c, derde lid, Wet IB 2001, onderscheidenlijk artikel 5.17e, tweede lid, Wet IB 2001, voor de berekening van het na een onregelmatige handeling in aanmerking te nemen voordeel uit sparen en beleggen. Daarbij wordt tot de bezittingen gerekend een bedrag dat gelijk is aan de helft van de waarde van de aanspraak op een nettolijfrente of een nettopensioen aan het begin van het voorafgaande kalenderjaar, vermenigvuldigd met tien. Voor de toerekening aan een kalenderjaar dient de uitkomst hiervan te worden gedeeld door tien. Vervolgens wordt conform het huidige artikel 5.2 Wet IB 2001 het voordeel uit sparen en beleggen gerekend. Dat voordeel wordt voor de toepassing van het voorgestelde artikel 5.46, derde lid, Wet IB 2001, onderscheidenlijk artikel 5.52, tweede lid, Wet IB 2001, als terug te nemen fiscaal voordeel in aanmerking genomen.

Het voorgestelde artikel 10a.15, eerste lid, aanhef en onderdeel b, Wet IB 2001 voorziet voor de kalenderjaren die volgen op 31 december 2026 en die vallen binnen de periode van tien kalenderjaren, verminderd met het aantal kalenderjaren dat reeds in aanmerking wordt genomen bij de toepassing van het voorgestelde artikel 10a.15, eerste lid, aanhef en onderdeel a, Wet IB 2001, in toepassing van artikel 5.46, derde lid, Wet IB 2001, onderscheidenlijk artikel 5.52, tweede lid, Wet IB 2001. Daarbij wordt het resultaat uit bezittingen en schulden van de aanspraak op een nettolijfrente of een nettopensioen voor de kalenderjaren volgend op 31 december 2026 berekend conform de systematiek van het voorgestelde artikel 5.6 Wet IB 2001.

De in het voorgestelde artikel 10a.15, eerste lid, aanhef en onderdeel a, Wet IB 2001 opgenomen forfaitaire berekening kan ertoe leiden dat er meer belasting is verschuldigd dan het geval zou zijn indien over de in de betreffende kalenderjaren daadwerkelijk genoten voordelen zou kunnen worden nagevorderd. Om belastingplichtigen op dit punt tegemoet te komen is in het voorgestelde artikel 10a.15, tweede lid, Wet IB 2001 een verwijzing naar de huidige tegenbewijsregelingen van de artikelen 5.16c, vierde lid, en 5.17e, derde lid, Wet IB 2001 opgenomen. Indien de belastingplichtige aannemelijk kan maken dat het bedrag aan belasting dat

⁵⁸ De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 januari 2027. Afhankelijk van de definitieve datum van inwerkingtreding worden de data 1 januari 2027 en 31 december 2026 in het voorgestelde artikel 10a.15 Wet IB 2001 nog aangepast op grond van artikel **Error!**
Reference source not found..

is verschuldigd over het op grond van het voorgestelde artikel 10a.15, eerste lid, aanhef en onderdeel a, Wet IB 2001 berekende resultaat uit sparen en beleggen, bedoeld in het huidige artikel 5.2 Wet IB 2001, van de aanspraak hoger is dan het totale bedrag van de belasting en de belastingrente die zouden zijn verschuldigd indien de mogelijkheid zou bestaan de in de kalenderjaren voorafgaand aan 1 januari 2027 genoten vrijstelling door middel van navorderingsaanslagen ongedaan te maken, wordt in afwijking van het voorgestelde artikel 10a.15, eerste lid, aanhef en onderdeel a, Wet IB 2001 een bedrag in aanmerking genomen als voordeel uit sparen en beleggen ter grootte van laatstgenoemd bedrag.

Het voorgestelde artikel 10a.15, derde lid, Wet IB 2001, bepaalt dat bij toepassing van het voorgestelde artikel 10a.15, eerste lid, onderdelen a en b, Wet IB 2001 geen rekening wordt gehouden met het heffingsvrije vermogen, onderscheidenlijk het heffingsvrije resultaat. Daarmee wordt de berekeningssystematiek van het huidige stelsel gecontinueerd.

Artikel I, onderdeel EE (artikel 10a.30 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

In het voorgestelde artikel 5.57, eerste lid, Wet IB 2001 wordt bepaald dat vorderingen en schulden uit hoofde van een geldleningsovereenkomst tussen natuurlijke personen jaarlijks worden gewaardeerd op de nominale waarde. Dit wijkt af van de waarderingsmethode voor vorderingen en schulden die tot 1 januari 2027⁵⁹ in box 3 is voorgeschreven, namelijk waardering tegen de waarde in het economische verkeer. De in artikel 10a.30, eerste en tweede lid, Wet IB 2001 voorgestelde overgangsbepaling is bedoeld om te voorkomen dat waardeontwikkelingen die zich voor 1 januari 2027 hebben voorgedaan, nogmaals in de heffing worden betrokken als een vordering of schuld die op 1 januari 2027 tot het vermogen van de belastingplichtige behoort, wordt vervreemd of prijsgegeven, onderscheidenlijk wordt overgedragen of kwijtgescholden. Daartoe wordt bepaald dat voor dergelijke vorderingen en schulden bij het berekenen van het resultaat uit bezittingen en schulden het resultaat wordt gesteld op het bedrag dat in aanmerking zou zijn genomen indien de schuld of vordering was gewaardeerd tegen de waarde in het economische verkeer op 1 januari 2027.

Artikel I, onderdeel EE (artikel 10a.31 van de Wet inkomstenbelasting 2001)

Met het voorgestelde artikel 10a.31 Wet IB 2001 wordt geregeld dat de verkrijgingsprijs van het aan het begin van het kalenderjaar 2027⁶⁰ bij inwerkingtreding van de onderhavige wet van onroerende zaken en aandelen in of winstbewijzen van een startende onderneming wordt gesteld op de waarde in het economische verkeer die aan het begin van het kalenderjaar 2027 aan die vermogensbestanddelen kan worden toegerekend. Hierbij dient rekening te worden gehouden met de waarderingsregels in de voorgestelde afdeling 5.5 Wet IB 2001. Voor woningen wordt aangesloten bij de waardepeildatum van de Wet WOZ. De waardepeildatum die wordt gebruikt in de Wet WOZ ligt één jaar voor het begin van het kalenderjaar waarvoor de WOZ-waarde wordt vastgesteld. Er is voor gekozen om aan te sluiten bij de waardepeildatum aan het begin van het

⁵⁹ De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 januari 2027. Afhankelijk van de definitieve datum van inwerkingtreding wordt het jaartal 2027 in het voorgestelde artikel 10a.30 Wet IB 2001 nog aangepast op grond van artikel **Error! Reference source not found.**

⁶⁰ De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 januari 2027. Afhankelijk van de definitieve datum van inwerkingtreding wordt het jaartal 2027 in het voorgestelde artikel 10a.31 Wet IB 2001 nog aangepast op grond van artikel **Error! Reference source not found.**

kalenderjaar 2027. Dit is dus de waarde die wordt gebruikt in de beschikking waarin de WOZ-waarde wordt vastgesteld die in het kader van de Wet WOZ geldt voor het kalenderjaar 2028.

Artikel II, onderdeel A (hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AL, van de Invoeringswet Wet inkomstenbelasting 2001)

Hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AL, Invoeringswet Wet IB 2001 regelt het overgangsrecht voor de kapitaalverzekeringen die via box 1 worden afgewikkeld. Met de voorgestelde wijziging van hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AL, tweede lid, Invoeringswet Wet IB 2001 wordt het rentebestanddeel dat op grond van dat lid wordt aangemerkt als inkomen uit werk en woning, slechts als inkomen uit werk en woning in aanmerking genomen voor zover dit rentebestanddeel is aangegroeid in de periode tot en met 31 december 2026.⁶¹ Het voorgestelde hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AL, vierde lid, Invoeringswet Wet IB 2001 regelt dat de levensverzekeringen per 1 januari 2027 worden aangemerkt als bezitting bij het bepalen van het box 3-inkomen.

Met het voorgestelde hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AL, vijfde lid, Invoeringswet Wet IB 2001 wordt een afrekeningstip geïntroduceerd voor kapitaalverzekeringen als bedoeld in hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AL, eerste lid, eerste zin, Invoeringswet Wet IB 2001. Indien tussen 1 januari 2027 en 1 november 2029 geen (volledige) afrekening in box 1 heeft plaatsgevonden over het belaste rentebestanddeel dat wordt berekend volgens de regels van de Wet IB 1964, dan vindt een volledige afrekening plaats per 1 november 2029, waarbij het rentebestanddeel dat in de heffing wordt betrokken de facto (door uit te gaan van de waarde in het economische verkeer op 1 januari 2027 in plaats van op 1 november 2029) wordt gesteld op het op 1 januari 2027 vastgestelde bedrag aan rente. De vanaf 1 januari 2027 behaalde rente op dergelijke verzekeringen wordt als werkelijk behaald rendement in het belastbare inkomen uit sparen en beleggen betrokken.

Hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AL, Invoeringswet Wet IB 2001 kan per 1 januari 2030 in zijn geheel vervallen, zoals in artikel III van dit wetsvoorstel wordt voorgesteld.

Artikel II, onderdeel B (hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AM, van de Invoeringswet Wet inkomstenbelasting 2001)

Hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AM, Invoeringswet Wet IB 2001 regelt onder meer het overgangsrecht voor kapitaalverzekeringen die sinds 1 januari 2001 tot de bezittingen in box 3 worden gerekend. Indien wordt voldaan aan de regels die daarvoor golden onder de Wet IB 1964, wordt de uitkering uit die verzekeringen niet belast als inkomen uit werk en woning (box 1). Indien niet meer aan deze regels wordt voldaan, regelt hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AM, Invoeringswet Wet IB 2001 dat een belast rentebestanddeel in box 1 in aanmerking wordt genomen bij expiratie. Met de voorgestelde aanpassing van hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AM, eerste lid, Invoeringswet Wet IB 2001 wordt een eventueel rentebestanddeel dat volgens de regels van de Wet IB 1964 tot de inkomsten uit vermogen wordt gerekend, slechts in box 1 in

⁶¹ De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 januari 2027. Afhankelijk van de definitieve datum van inwerkingtreding worden de data die worden genoemd in de voorgestelde wijziging van artikel I, onderdeel AL, Invoeringswet Wet IB 2001 nog aangepast op grond van artikel **Error! Reference source not found..**

aanmerking genomen voor zover deze rente is aangegroeid tot en met 31 december 2026.⁶² Het tot dat moment aangegroeide belaste rentebestanddeel wordt in de heffing betrokken op het moment van expiratie dan wel op 1 november 2029 als de betreffende kapitaalverzekering op die datum nog niet is geëxpireerd. De rente die na 31 december 2026 aangroeit is voor de heffing in box 1 dus niet langer relevant, maar wordt in het belastbare inkomen uit sparen en beleggen betrokken (indien de bezittingsvrijstelling van hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AN, Invoeringswet Wet IB 2001 geheel of gedeeltelijk niet van toepassing is).

Met de voorgestelde wijziging van hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AM, zevende lid, Invoeringswet Wet IB 2001 wordt geregeld dat de op grond van artikel 26a, tweede lid, Wet IB 1964 geldende uitkeringsvrijstelling ook kan worden gebruikt voor zover dat eerder reeds is gedaan. Omdat wordt voorgesteld de in hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AP, Invoeringswet Wet IB 2001 opgenomen imputatieregeling te laten vervallen, is het ook nodig om artikel 26a, derde lid, Wet IB 1964 buiten beschouwing te laten voor de berekening van de omvang van het belaste rentebestanddeel in box 1. Hierdoor wordt de omvang van de genoemde uitkeringsvrijstelling niet verminderd indien deze eerder van toepassing is geweest.

In het voorgestelde hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AM, achtste lid, Invoeringswet Wet IB 2001 wordt evenals in hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AL, vijfde lid, Invoeringswet Wet IB 2001 een afrekeningstip gecreëerd voor kapitaalverzekeringen met een belast rentebestanddeel in box 1, die op 1 november 2029 nog niet zijn geëxpireerd en ook niet anderszins in de box 1-heffing zijn betrokken. Na deze datum wordt een rentebestanddeel uit een kapitaalverzekering immers in het belastbaar inkomen uit sparen en beleggen betrokken volgens de dan geldende regels. Dit geldt eveneens voor levensverzekeringen die op 31 december 2000 bestonden en als kapitaalverzekeringen eigen woning in de zin van artikel 3.116 Wet IB 2001 zoals dat artikel luidde op 31 december 2012 en artikel 10bis.4 Wet IB 2001 in aanmerking zijn genomen in box 1 en waarvoor op enig moment een fictieve uitkering⁶³ in aanmerking is genomen. Na dat moment behoren deze levensverzekeringen tot box 3. Voor de hier bedoelde kapitaalverzekeringen eigen woning die na afrekening over de fictieve uitkering in box 3 thuishoren en langer dan die datum lopen, geldt eveneens het uiterste afrekenmoment op 1 november 2029. Door het voorgestelde hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AM, achtste lid, Invoeringswet Wet IB 2001 wordt voorkomen dat op het afrekenmoment nogmaals wordt geheven over het rentebestanddeel waarover bij fictieve afrekening al is geheven. Er wordt dus alleen geheven over het rentebestanddeel dat is aangegroeid nadat de fictieve uitkering in aanmerking is genomen.

Hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AM, Invoeringswet IB 2001 kan per 1 januari 2030 in zijn geheel vervallen, zoals in artikel III van dit wetsvoorstel wordt voorgesteld.

Artikel II, onderdeel C (hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AN, van de Invoeringswet Wet inkomstenbelasting 2001)

Hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AN, Invoeringswet Wet IB 2001 regelt de vrijstelling in box 3 voor bepaalde kapitaalverzekeringen. Met de voorgestelde wijziging van hoofdstuk 2, artikel

⁶² De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 januari 2027. Afhankelijk van de definitieve datum van inwerkingtreding worden de data die worden genoemd in de voorgestelde wijziging van artikel I, onderdeel AM, Invoeringswet Wet IB 2001 nog aangepast op grond van artikel **Error! Reference source not found..**

⁶³ Als bedoeld in artikel 3.116, derde lid, Wet IB 2001, zoals dat luidde op 31 december 2012 of artikel 10bis.4, derde lid, Wet IB 2001.

I, onderdeel AN, eerste lid, Invoeringswet Wet IB 2001 wordt geregeld dat naar de correcte bepaling in hoofdstuk 5 Wet IB 2001 wordt verwezen zoals deze op grond van dit wetsvoorstel geldt per 1 januari 2027⁶⁴ en wordt met het voorgestelde hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AN, eerste lid, tweede zin, Invoeringswet Wet IB 2001 geregeld dat vanaf 1 januari 2027 in geval van overschrijden van het bedrag van € 123.428 voor de vrijstelling alleen over het meerdere deel van het kapitaal het werkelijke rendement van een levensverzekering wordt berekend. Met de voorgestelde slotzin wordt geregeld dat de bovengenoemde wijziging van overeenkomstige toepassing is op hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AN, tweede lid, Invoeringswet Wet IB 2001. In die bepaling wordt voor een belastingplichtige die het gehele kalenderjaar dezelfde partner in de zin van de Wet IB 2001 heeft of voor de toepassing van artikel 2.17 van die wet geacht wordt te hebben gehad, geregeld dat het bedrag van de vrijstelling op € 246.856 wordt gesteld.

Het huidige hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AN, vierde lid, Invoeringswet Wet IB 2001 regelt dat de bezittingsvrijstelling van het hiervoor genoemde eerste lid met ingang van 14 september 2029 komt te vervallen. Voorgesteld wordt om de in dit onderdeel genoemde vrijstelling door te laten lopen tot en met 31 december 2029. Daarmee heeft de huidige tekst van hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AN, vierde lid, Invoeringswet Wet IB 2001 zijn belang verloren per de datum van inwerkingtreding van het onderhavige wetsvoorstel.

Het voorgestelde hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AN, vierde lid, Invoeringswet Wet IB 2001 regelt dat de in hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AN, eerste lid, Invoeringswet Wet IB 2001 opgenomen vrijstelling niet geldt voor kapitaalverzekeringen als bedoeld in hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AL, eerste lid, eerste zin, Invoeringswet Wet IB 2001 en ook niet geldt voor kapitaalverzekeringen die eerder in aanmerking zijn genomen als kapitaalverzekeringen eigen woning als bedoeld in artikel 10bis.2 Wet IB 2001. Vanwege de sfeerovergang van de kapitaalverzekeringen van box 1 naar box 3 per 1 januari 2027, zou dan ook voor die kapitaalverzekeringen een bezittingsvrijstelling gaan gelden. Dat is ongewenst, omdat de in genoemd onderdeel AN opgenomen vrijstelling specifiek bedoeld is voor kapitaalverzekeringen die al sinds 1 januari 2001 tot de bezittingen in box 3 worden gerekend. Bij de invoering van de Wet IB 2001 is voor kapitaalverzekeringen als bedoeld in hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AL, eerste lid, eerste zin, Invoeringswet Wet IB 2001 alleen voorzien in een uitkeringsvrijstelling die ziet op het belastbare rentebestanddeel in een dergelijke kapitaalverzekering, en dus niet in de bezittingsvrijstelling zoals die geregeld is in hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AN, Invoeringswet Wet IB 2001 voor kapitaalverzekeringen die al sinds 1 januari 2001 als bezitting in box 3 in aanmerking worden genomen. In het kader van het herzien van het box 3-stelsel, het laten vervallen van langdurig overgangsrecht en het ingaan van een bestendige systematiek is deze voorgestelde wijziging op de beschreven manier vormgegeven.

Hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AN, Invoeringswet IB 2001 kan per 1 januari 2030 in zijn geheel vervallen, zoals in artikel III van dit wetsvoorstel wordt voorgesteld.

Artikel II, onderdeel D (hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AP, van de Invoeringswet Wet inkomstenbelasting 2001)

⁶⁴ Dit is de beoogde datum van inwerkingtreding. De definitieve datum van inwerkingtreding wordt bij koninklijk besluit vastgesteld.

In hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AP, Invoeringswet Wet IB 2001 is een zogenoemde imputatieregeling opgenomen. Deze regeling is van toepassing indien belastingplichtigen eerder de maximale lifetime-vrijstelling (of een gedeelte daarvan) hebben benut voor de rente bij een kapitaalsuitkering uit levensverzekering. Dit geldt voor zowel de kapitaalverzekering, bedoeld in hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AL, eerste lid, tweede zin, Invoeringswet Wet IB 2001, als de kapitaalverzekering die is omgezet naar een kapitaalverzekering eigen woning als bedoeld in artikel 10bis.4 Wet IB 2001. Het geldt eveneens voor een vrijstelling die is benut voor een uitkering uit een kapitaalverzekering eigen woning die na 31 december 2000 is afgesloten dan wel een vrijstelling die is benut bij de deblokkering van een spaarrekening eigen woning. Deze bepaling waarborgt dat de lifetime-vrijstelling niet meerdere keren kan worden benut. Indien een gedeelte van deze vrijstelling reeds van toepassing is geweest, wordt de hoogte van de maximale vrijstelling voor een eventuele volgende kapitaalsuitkering verminderd met dat bedrag.

Voorgesteld wordt om de imputatieregeling af te schaffen voor kapitaalverzekeringen als bedoeld in hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AL, eerste lid, tweede zin, Invoeringswet Wet IB 2001. Dit betreft kapitaalverzekeringen die op 14 september 1999 al bestonden en voor een deel van vóór die datum zijn. In de praktijk blijkt dat de nodige informatie voor de toepassing van de imputatieregeling in die gevallen bij geen van de betrokken partijen – belastingplichtige, verzekeraar en Belastingdienst – (meer) beschikbaar is. De toepassing van de imputatieregeling zou daarmee voor de kapitaalverzekeringen tot nóg meer complexiteit zorgen bij de overstap naar het nieuwe box 3-stelsel. Bij de berekening van het belaste rentebestanddeel in box 1, conform hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AM, Invoeringswet Wet IB 2001, wordt derhalve geen rekening gehouden met een eventueel eerder genoten vrijstelling als bedoeld in artikel 26a, tweede lid, Wet IB 1964 dan wel op grond van de artikelen 10bis.6 of 10bis.7 Wet IB 2001.

Artikelen III (hoofdstuk 2, artikel I, onderdelen AL, AM en AN, van de Invoeringswet Wet inkomstenbelasting 2001)

Voorgesteld wordt om per 1 januari 2030 hoofdstuk 2, artikel I, onderdelen AL, AM en AN, Invoeringswet Wet IB 2001 te laten vervallen, omdat deze bepalingen dan hun belang hebben verloren. Er kan dan immers geen heffing in box 1 meer plaatsvinden over een eventueel belast rentebestanddeel bij de kapitaalverzekeringen waar die bepalingen betrekking op hebben.

Artikel IV, onderdelen A en B (artikelen 24 en 25 van de Invorderingswet 1990)

Met de voorgestelde invoeging van artikel 25, tweeëntwintigste lid, IW 1990 wordt bewerkstelligd dat voor onbepaalde tijd uitstel van betaling wordt verleend voor de bij emigratie opgelegde conserverende aanslag inkomstenbelasting – op grond van de voorgestelde wijziging van artikel 2.8 Wet IB 2001 in samenhang met het voorgestelde artikel 5.37 Wet IB 2001 – bij een fictieve vervreemding⁶⁵ van aandelen in of winstbewijzen van startende ondernemingen of van in het buitenland gelegen onroerende zaken. Het kabinet acht het passend om te voorzien in een uitstelregeling voor de eerdergenoemde conserverende belastingaanslagen, omdat er sprake is

⁶⁵ Bij een fictieve vervreemding wordt gedaan alsof een voorwerp is verkocht. De belastingschuldige hoeft het voorwerp – bijvoorbeeld zijn vakantiehuis – bij emigratie niet daadwerkelijk te hebben verkocht om te worden geconfronteerd met een belastingaanslag. Voor het bepalen van de vermogenswinst wordt uitgegaan van de waarde van het voorwerp in het economische verkeer op het tijdstip dat de fictieve vervreemding plaatsvindt.

van een fictieve vervreemding waarbij in principe geen liquide middelen vrijkomen waarmee de belastingschuldige de in dat kader verschuldigde belasting kan voldoen. Het opleggen van een conserverende belastingaanslag naar aanleiding van een fictieve vervreemding zonder dat er gelijktijdig middelen vrijkomen waarmee de belastingschuldige de daaruit voortvloeiende verschuldigde belasting kan voldoen, kan er namelijk voor zorgen dat de belastingschuldige in liquiditeitsproblemen komt. Voorts is het wenselijk om te voorzien in een uitstelregeling voor de eerdergenoemde conserverende belastingaanslagen, om te voorkomen dat de voorgestelde systematiek van het opleggen van een conserverende aanslag bij emigratie in strijd is met het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie of met de Overeenkomst betreffende de Europese Economische Ruimte. Het opleggen van een conserverende aanslag zonder hierbij te voorzien in langdurig uitstel kan het recht op vrij verkeer van personen en diensten binnen de Europese Unie (EU) en de Europese Economische Ruimte (EER) beperken. De conserverende aanslag zou dan een belemmering vormen voor de belastingschuldige om zich in een ander land binnen de EU of EER te vestigen.

Gedurende het uitstel van betaling worden eventuele teruggaven niet verrekend met de openstaande belastingschuld waarvoor uitstel van betaling is verleend. Om te bewerkstelligen dat er niet wordt verrekend, wordt voorgesteld artikel 24, zesde lid, IW 1990 aan te passen.

In de Uitvoeringsregeling Invorderingswet 1990 (URIW 1990) zal worden uitgewerkt onder welke voorwaarden uitstel van betaling zal worden verleend. Om in aanmerking te komen voor uitstel van betaling hoeft de belastingschuldige uitsluitend een schriftelijk verzoek te doen wanneer hij zich verplaatst of woonachtig is buiten de EU of EER. Het voorgaande heeft ook te gelden voor het verstrekken van zekerheid. De belastingschuldige hoeft dus uitsluitend zekerheid te verstrekken wanneer hij zich verplaatst of woonachtig is buiten de EU of EER.

Het uitstel van betaling wordt op grond van het voorgestelde artikel 25, tweeëntwintigste lid, IW 1990 – kort gezegd – beëindigd wanneer er middelen vrijkomen waarmee de belastingschuldige zijn belastingaanslag kan voldoen. Hiervan kan sprake zijn als de belastingschuldige de onroerende zaak, bijvoorbeeld een vakantiehuis in het buitenland, verkoopt. In dat geval ontvangt de belastingschuldige middelen waarmee hij de openstaande belastingaanslag kan voldoen en vervalt de noodzaak om het uitstel te laten voortduren. Het wordt niet onredelijk geacht om aan een belastingschuldige te vragen zijn openstaande belastingschuld te voldoen als hij middelen ontvangt waarmee hij de openstaande belastingaanslag kan voldoen en de ontvangst van die middelen nauw samenhangen met het voorwerp – de aandelen, de winstbewijzen, de onroerende zaken of de rechten daarop – dat aan het uitstel ten grondslag ligt.

Uit het voorgestelde artikel 25, drieëntwintigste lid, IW 1990 volgt wanneer uitstel van betaling onder voorwaarden kan worden voortgezet als vervreemding van het voorwerp heeft plaatsgevonden. Op verzoek van de belastingschuldige⁶⁶ kan het uitstel worden voortgezet als de vervreemding heeft plaatsgevonden in het kader van een aandelenfusie als bedoeld in artikel 3.55 Wet IB 2001, een aandelensplitsing als bedoeld in artikel 3.56 Wet IB 2001 of juridische fusie als bedoeld in artikel 3.57 Wet IB 2001.

Artikel IV, onderdeel C (artikel 26 van de Invorderingswet 1990)

⁶⁶ In de URIW 1990 zal worden geregeld dat het uitstel op verzoek van de belastingschuldige kan worden voortgezet.

Als de belastingschuldige na emigratie nog voordelen geniet uit de aandelen dan wel winstbewijzen die hij heeft in een startende onderneming die in Nederland is gevestigd, dan wordt in beginsel dividendbelasting ingehouden op die voordelen. Dit vindt ook plaats als deze aandelen of winstbewijzen bij emigratie – vanwege een fictieve vervreemding – zijn betrokken in de belastingheffing en voor de daaruit voortvloeiende belastingaanslag uitstel van betaling is verleend. Thans voorziet artikel 26, vierde lid, IW 1990 in kwijtschelding tot een bepaald bedrag als op grond van artikel 25, achtste lid, IW 1990 uitstel van betaling is verleend en sprake is van de situatie dat de belastingschuldige dividendbelasting is verschuldigd over voordelen die ten grondslag liggen aan het uitstel. De wetgever heeft hierbij overwogen dat hij rekening wil houden met de dividendbelasting die een belastingschuldige in het kader van de aandelen of winstbewijzen die ten grondslag liggen aan de conserverende aanslag is verschuldigd.⁶⁷ Door de belastingschuldige kwijtschelding te verlenen voor het bedrag van de in Nederland verschuldigde dividendbelasting of van de in Nederland verschuldigde inkomstenbelasting wordt voorkomen dat de belastingschuldige tweemaal belasting betaalt over dezelfde winstreserves.

De situatie van de belastingschuldige die op grond van artikel 25, achtste lid, IW 1990 uitstel verkrijgt en vervolgens dividendbelasting verschuldigd is als gevolg van voordelen die worden genoten uit de aandelen of winstbewijzen dat ten grondslag ligt aan het uitstel, is vergelijkbaar met de belastingschuldige die op grond van het voorgestelde artikel 25, tweeëntwintigste lid, IW 1990 uitstel krijgt en vervolgens dividendbelasting is verschuldigd over de voordelen die worden genoten ter zake van de aandelen of winstbewijzen in een startende onderneming. Gelet daarop wordt voorgesteld artikel 26, vierde lid, IW 1990 aan te vullen zodat ook kwijtschelding kan worden verleend voor het bedrag van de in Nederland verschuldigde dividendbelasting of van de in Nederland verschuldigde inkomstenbelasting als op grond van het voorgestelde artikel 25, tweeëntwintigste lid, IW 1990 uitstel is verleend. Hiermee wordt voorkomen dat dubbele heffing plaatsvindt over dezelfde winstreserves: eerst bij de conserverende aanslag die bij emigratie wordt opgelegd en vervolgens door de dividendbelasting bij het genieten van voordelen van de aandelen of winstbewijzen die ten grondslag liggen aan de conserverende aanslag.

Met het voorgestelde artikel 26, negende lid, IW 1990 wordt geregeld dat de ontvanger op verzoek kwijtschelding kan verlenen voor het bedrag aan inkomstenbelasting dat de belastingschuldige niet zou zijn verschuldigd als de belastingschuldige bij vervreemding van het voorwerp nog in Nederland zou hebben gewoond.⁶⁸ Als het voorwerp – de aandelen, de winstbewijzen, de onroerende zaken of de rechten daarop – daadwerkelijk wordt vervreemd, dan vervalt op grond van het voorgestelde artikel 25, tweeëntwintigste lid, IW 1990 het uitstel van betaling. Het is mogelijk dat bij de daadwerkelijke vervreemding van het voorwerp dat aan het uitstel ten grondslag heeft gelegen, het voorwerp minder waard is geworden dan waarvan is uitgegaan bij het opleggen van de conserverende aanslag als gevolg van emigratie of dat de belastingtarieven zijn gewijzigd. De verschuldigde inkomstenbelasting bij de daadwerkelijke vervreemding zou dan lager zijn geweest in vergelijking met de verschuldigde belasting die uit de

⁶⁷ Kamerstukken II 1996/97, 24761, nr. 8, p. 22.

⁶⁸ In de URIW 1990 zal worden geregeld dat de ontvanger de belastingschuldige op diens schriftelijk verzoek kwijtschelding zal verlenen alsmede in welke situatie een schriftelijk verzoek hiertoe achterwege kan blijven.

opgelegde conserverende aanslag volgt. Op grond van het voorgestelde artikel 26, negende lid, IW 1990 wordt de conserverende aanslag – door kwijtschelding te verlenen voor het verschil – verminderd en slechts ingevorderd voor zover de daarin begrepen vermogenswinst daadwerkelijk is gerealiseerd. Hiermee wordt voorkomen dat de belastingschuldige inkomstenbelasting betaalt over een voordeel dat hij uiteindelijk nooit heeft gerealiseerd en daarmee dus slechter af zou zijn ten opzichte van de situatie dat hij niet was geëmigreerd.

Voor de situatie dat een ander land ook een heffingsrecht heeft bij vervreemding van het voorwerp volgt uit het voorgestelde artikel 26, negende lid, IW 1990 dat dan kwijtschelding kan worden verleend voor het bedrag dat de belastingschuldige in een ander land is verschuldigd als gevolg van de vervreemding. Hiermee wordt voorkomen dat de belastingschuldige zowel in Nederland als in het buitenland belasting betaalt over dezelfde gerealiseerde vermogenswinst.

Uit het voorgestelde artikel 26, tiende lid, IW 1990 volgt dat het bedrag aan kwijtschelding, bedoeld in het voorgestelde artikel 26, negende lid, IW 1990, niet meer bedraagt dan het belastingbedrag dat nog openstaat op de conserverende aanslag die ten grondslag ligt aan het uitstel van betaling.

Artikel IV, onderdeel D (artikel 28 van de Invorderingswet 1990)

Met de voorgestelde wijziging van artikel 28, derde lid, IW 1990 wordt geregeld dat het ingevolge het voorgestelde artikel 25, tweeëntwintigste lid, IW 1990 te verlenen uitstel van betaling renteloos is. Dit betekent dus dat er over de periode dat uitstel van betaling wordt verleend geen invorderingsrente in rekening wordt gebracht. Uit de voorgestelde wijziging van artikel 28, vierde lid, IW 1990 volgt dat in die situatie weer invorderingsrente in rekening wordt gebracht als het verleende uitstel wordt beëindigd. In dat kader zal in artikel 6 van het Uitvoeringsbesluit Invorderingswet 1990 nader worden geregeld vanaf wanneer invorderingsrente wordt berekend als het uitstel is beëindigd. Invorderingsrente zal worden berekend met ingang van de dag waarop zes weken zijn verstreken na de eerste dag van het jaar volgend op het jaar waarin het uitstel van betaling is beëindigd.

Artikel V

Met het voorgestelde artikel V, eerste lid, wordt geregeld dat indien op grond van de bepalingen uit de Wet IB 1964 een belastbaar rentebestanddeel van een op 1 januari 2027⁶⁹ bestaande kapitaalverzekering als bedoeld in hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AL, eerste lid, eerste zin en tweede zin, onderdelen a tot en met d, Invoeringswet Wet IB 2001 tot de inkomsten uit vermogen wordt gerekend, alsmede de situatie dat op een belastbaar rentebestanddeel het voorgestelde hoofdstuk 2, artikel I, onderdelen AL, vijfde lid, en AM, achtste lid, Invoeringswet Wet IB 2001 van toepassing is, dit inkomen in de LB/PH wordt betrokken. Dit betreft dus alle gevallen waar in de periode vanaf 1 januari 2027 tot en met 31 oktober 2029 een kapitaalverzekering expireert en het rentebestanddeel daarin als inkomsten in aanmerking wordt genomen, alsmede alle gevallen waar de kapitaalverzekering op het uiterste afrekenmoment van 1 november 2029 nog niet is geëxpireerd en op basis van hoofdstuk 2, artikel I, onderdelen AL,

⁶⁹ De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 januari 2027. Afhankelijk van de definitieve datum van inwerkingtreding wordt de datum van 1 januari 2027 in artikel **Error! Reference source not found.** nog aangepast op grond van artikel **Error! Reference source not found.**

vijfde lid, en AM, achtste lid, Invoeringswet Wet IB 2001 een wettelijk afrekenmoment voor die datum is gecreëerd. De betreffende verzekeraars worden als gevolg van de voorgestelde overeenkomstige toepassing van artikel 6, eerste lid, onderdeel b, Wet LB 1964 inhoudingsplichtig voor de LB/PH die over het rentebestanddeel in de uitkering uit de kapitaalverzekering verschuldigd is, tenzij de belastingplichtige gebruikmaakt van zijn keuzerecht, zoals bepaald in het voorgestelde artikel V, derde lid. Hiervoor is gekozen om de afwikkeling van dergelijke kapitaalverzekeringen te vergemakkelijken voor belastingplichtigen, verzekeraars en de Belastingdienst. Er komt in dat geval een nieuwe waarde onder de code 'soort inkomstenverhouding' die inhoudingsplichtigen kunnen gebruiken om dit voordeel te rubriceren in de loonaangifte. Zoals in het algemeen deel van deze memorie is toegelicht, is het de bedoeling om de belastingheffing over het belaste rentebestanddeel niet op het tijdstip van de overstap naar het nieuwe box 3-stelsel te laten plaatsvinden, maar op het tijdstip waarop de verzekering tot uitkering komt en uiterlijk op het uiterste afreken tijdstip, dat wil zeggen op 1 november 2029. Dit is bepaald in de met onderhavig wetsvoorstel voorgestelde bepalingen in hoofdstuk 2, artikel I, onderdelen AL, vijfde lid, en AM, achtste lid, Invoeringswet Wet IB 2001. Per 1 januari 2027 wordt alleen de omvang van het te belasten rentebestanddeel bepaald (toetstijdstip). Door deze opzet vervalt per 1 januari 2027 voor de betreffende verzekeraars de maandrenseignering van gegevens voor kapitaalverzekeringen, niet zijnde kapitaalverzekeringen eigen woning. Die maandrenseignering is meestal niet geautomatiseerd mogelijk en moet dus veelal handmatig worden gedaan. Het laten vervallen van die verplichting betekent voor de betreffende verzekeraars een enorme vereenvoudiging die zwaarder weegt dan de gevolgen van de voorgestelde inhoudingsplicht.

In het voorgestelde artikel V, eerste lid, slotzin, worden tevens de artikelen 26, 27 en 27b Wet LB 1964, artikel 8, tweede en derde lid, Wfsv en hoofdstuk 2, artikel I, onderdelen AL, vijfde lid, en AM, achtste lid, Invoeringswet Wet IB 2001 van overeenkomstige toepassing verklaard. Met de overeenkomstige toepassing van artikel 8, tweede en derde lid, Wfsv wordt geregeld dat de rente ook tot de grondslag voor de PH behoort. Met de overeenkomstige toepassing van de artikelen 26, 27 en 27b Wet LB 1964 wordt geregeld dat de inhouding van LB/PH op de gebruikelijke wijze plaatsvindt. Met de overeenkomstige toepassing van hoofdstuk 2, artikel I, onderdelen AL, vijfde lid, en AM, achtste lid, Invoeringswet Wet IB 2001 wordt geregeld dat LB/PH niet alleen kan worden ingehouden in de situatie dat de kapitaalverzekering op een reguliere wijze wordt afgewikkeld, maar ook indien het uiterste afreken tijdstip is gepasseerd en op grond van die bepalingen het per 1 januari 2027 bepaalde belaste rentebestanddeel op 1 november 2029 in aanmerking wordt genomen.

Met het voorgestelde artikel V, tweede lid, wordt bewerkstelligd dat de rente wordt aangemerkt als loon uit vroegere dienstbetrekking. Daarvoor is gekozen omdat over loon uit vroegere dienstbetrekking/arbeid, anders dan over loon uit tegenwoordige dienstbetrekking/arbeid, geen premies werknemersverzekeringen zijn verschuldigd. Om doelmatigheidsredenen wordt voorgesteld de inhoudingsplichtigen geen heffingskortingen te laten toepassen bij de inhouding van de LB/PH op het belaste rentebestanddeel. De heffingskortingen waar de belastingplichtige recht op heeft kan hij te gelde maken via zijn aanslag inkomstenbelasting over het betreffende jaar.

Voor de bepaling van het tarief van de verschuldigde LB/PH past de inhoudingsplichtige, op basis van de in het voorgestelde artikel V, eerste lid, opgenomen overeenkomstige toepassing van artikel 26 Wet LB 1964, de tabel voor bijzondere beloningen toe, waarbij de inhoudingsplichtige overeenkomstig artikel 26, derde lid, onderdelen a, b en c, Wet LB 1964 het jaarloon berekent aan de hand van:

a. als de belastingplichtige in het voorafgaande kalenderjaar geen loon van de inhoudingsplichtige heeft genoten: het bedrag van het belaste rentebestanddeel, dan wel aan de hand van dit bedrag vermeerderd met, voor zover van toepassing tot een jaarloon te herleiden, ander loon dat in het jaar van verloning van de inhoudingsplichtige is genoten;

b. als de belastingplichtige in het voorafgaande kalenderjaar loon van de inhoudingsplichtige heeft genoten: het, waar nodig tot een jaarloon te herleiden, in dat kalenderjaar van de inhoudingsplichtige te genieten loon.

Ook wordt voorgesteld te regelen dat de inhoudingsplichtige en de gerechtigde tot het rentebestanddeel beiden geen inkomensafhankelijke bijdrage Zvw (IAB Zvw) zijn verschuldigd over de als loon aangemerkte rente. Dit is in lijn met de behandeling die zonder de voorgestelde bepaling zou gelden voor dergelijke inkomensbestanddelen. Omdat het rentebestanddeel in levensverzekeringen als bedoeld in hoofdstuk 2, artikel I, onderdeel AL, eerste lid, eerste zin en tweede zin, onderdelen a tot en met d, Invoeringswet Wet IB 2001 op basis van de ingevolge die bepaling van toepassing gebleven bepalingen in de Wet IB 1964 kwalificeert als inkomen uit vermogen, zou ook geen IAB Zvw zijn verschuldigd.

In het voorgestelde artikel V, derde lid, wordt voor de afwikkeling van kapitaalverzekeringen als bedoeld in het voorgestelde artikel V, eerste lid, die op het uiterste afrekentijdstip van 1 november 2029 nog niet zijn geëxpireerd een keuzemogelijkheid voor de belastingplichtige/verzekeringnemer geregeld. Zoals in het algemeen deel van deze memorie is toegelicht, zullen verzekeraars ruim voor 1 november 2029 verzekeringnemers informeren dat op die datum een fiscaal afrekentijdstip bestaat en dat in beginsel de verschuldigde belasting over het rentebestanddeel via inhouding van LB/PH moet plaatsvinden. Daarbij zal de keuze aan de verzekeringnemer worden voorgelegd of hij ermee akkoord is om de inhouding uit de reservewaarde van de verzekering te laten doen of dat het kapitaal onaangetast zal blijven en de heffing via de aangifte inkomstenbelasting van deze belastingplichtige/verzekeringnemer over het jaar 2029 zal plaatsvinden. In dat laatste geval wordt de inhouding achterwege gelaten. Het is in dat geval niet nodig dat ten behoeve van die inhouding een deel aan de reservewaarde wordt onttrokken waarover geen rendement meer zou worden behaald tijdens de resterende looptijd van de polis. Indien de belastingplichtige/verzekeringnemer voor de mogelijkheid kiest om de belasting en de PH via de aanslag inkomstenbelasting/PH te betalen en aan de inhoudingsplichtige verzoekt om de inhouding van LB/PH achterwege te laten, wordt het bedrag aan LB/PH uiteraard ook op nihil gesteld in de aangifte LB/PH. Voor de volledigheid wordt opgemerkt dat het betreffende rentebestanddeel in die situatie als loon uit vroegere dienstbetrekking/arbeid zonder inhouding in de aangifte LB/PH wordt opgenomen. Verzekeraars worden als inhoudingsplichtige verplicht om een afschrift van het verzoek van de verzekeringnemer in de loonadministratie op te nemen.

Artikel VI

Het voorgestelde artikel VI, eerste lid, regelt dat de bedragen voor het heffingsvrije resultaat en de verliesverrekeningsdrempel die zijn opgenomen in de voorgestelde artikelen 5.40 en 5.66 Wet IB 2001 bij het begin van het kalenderjaar 2027⁷⁰ nog niet worden geïndexeerd. Indexatie van deze bedragen zal plaatsvinden vanaf 2028.

Met de voorgestelde aanpassingen in artikel VI, tweede lid, wordt bereikt dat de hierna genoemde in het wetsvoorstel opgenomen bedragen worden geactualiseerd op 1 januari 2027. Deze bedragen corresponderen met bedragen in de huidige wetgeving, die jaarlijks worden geïndexeerd. Beoogd wordt dat de indexering zoals die in de jaren tussen de indiening van dit wetsvoorstel en de inwerkingtreding ervan is aangebracht in deze corresponderende bedragen wordt geëerbiedigd. De bedragen in het voorgestelde artikel 5.56, onderdeel d, Wet IB 2001 voor de vrijstelling van geld, elektronisch geld in de vorm van een chipkaart, alsmede vermogensrechten die zijn bestemd voor het doen van consumentenaankopen zoals cadeaubonnen, worden vervangen door de bedragen voor deze vrijstelling zoals die op 31 december 2026 in het huidige artikel 5.10, onderdeel d, Wet IB 2001 zijn opgenomen. De bedragen voor de korting groene beleggingen die zijn opgenomen in het voorgestelde artikel 8.19, tweede lid, Wet IB 2001 worden vervangen door de bedragen voor de huidige vrijstelling groene beleggingen zoals die op 31 december 2026 in het huidige artikel 5.13, eerste lid, Wet IB 2001 zijn opgenomen. De bedragen voor de beschikking bedrag vermogen sparen en beleggen die zijn opgenomen in het voorgestelde artikel 9.4a, eerste lid, Wet IB 2001 worden vervangen door de bedragen voor de huidige beschikking bedrag rendementsgrondslag zoals die op 31 december 2026 in het huidige artikel 9.4a, eerste lid, onderdeel a, Wet IB 2001 zijn opgenomen. Per 1 januari 2027 worden deze bedragen vervolgens door toepassing van artikel 10.1 Wet IB 2001 meegenomen bij de indexatie en vermenigvuldigd met de tabelcorrectiefactor, bedoeld in artikel 10.2 Wet IB 2001.

Artikel VII

De streefdatum voor de inwerkingtreding van dit wetsvoorstel is 1 januari 2027. Bij het schrijven van de tekst van de voorgestelde artikelen I, onderdelen CC en EE, II, onderdelen A en B, V en VI is uitgegaan van deze streefdatum. Voor het geval de definitieve datum van inwerkingtreding een andere datum wordt dan 1 januari 2027, regelt het voorgestelde artikel VII dat de voorgestelde artikelen I, onderdelen CC en EE, II, onderdelen A en B, V en VI worden aangepast aan de definitieve datum van inwerkingtreding.

De Staatssecretaris van Financiën,

⁷⁰ De beoogde datum van inwerkingtreding is 1 januari 2027. Afhankelijk van de definitieve datum van inwerkingtreding worden het jaartal 2027 en de datum van 31 december 2026 in artikel **Error! Reference source not found.** nog aangepast op grond van artikel **Error! Reference source not found.**